

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

นายชัยพิชิต สอนสมนึก

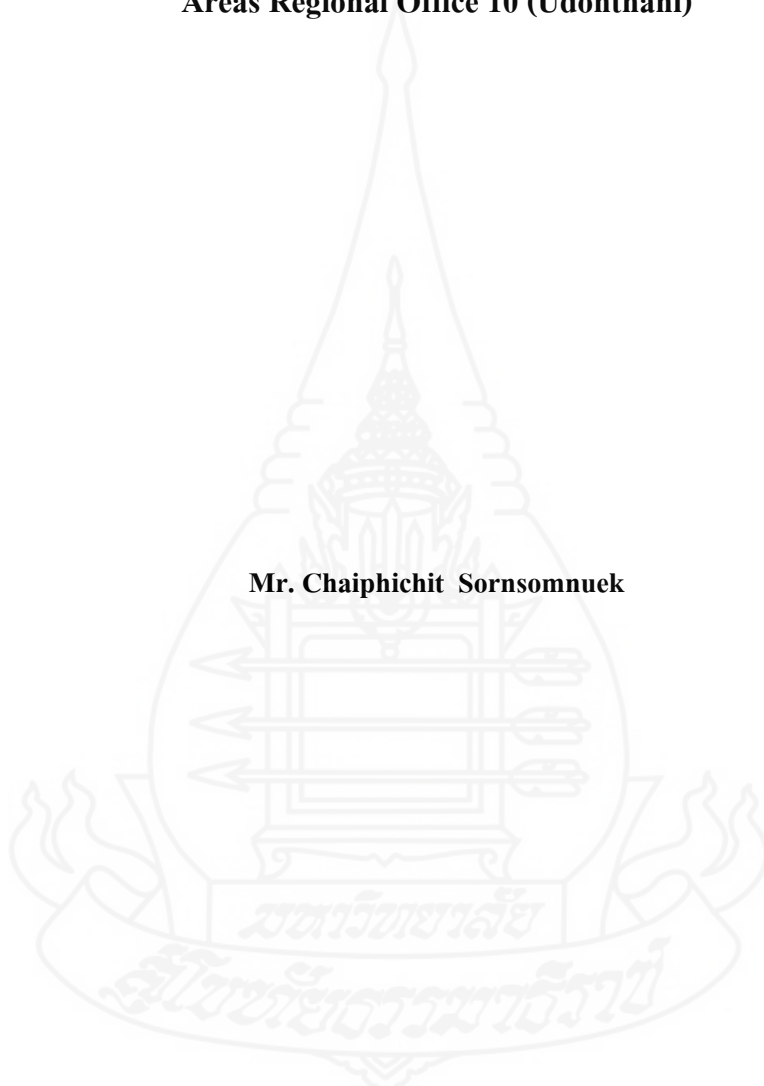

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2557

**People's Participation in Forest Resource Conservation of Protected
Areas Regional Office 10 (Udonthani)**

Mr. Chaiphichit Sornsomnuek

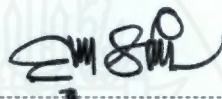
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Public Administration
School of Management Science
Sukhothai Thammathirat Open University

2014

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)
ชื่อและนามสกุล นายชัยพิชิต สอนสมนึก
แขนงวิชา บริหารรัฐกิจ
สาขาวิชา วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. เสน่ห์ จู้ยโต
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ชินรัตน์ สมสืบ

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2558

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

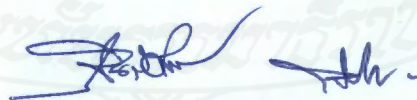
ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุเทพ เชาวลิต)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. เสน่ห์ จู้ยโต)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ชินรัตน์ สมสืบ)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

ผู้วิจัย นายชัยพิชิต สอนสมนึก รหัสนักศึกษา 2563004882 **ปริญญา** รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. เสน่ห์ จุ้ยโต (2) รองศาสตราจารย์ ดร. ชินรัตน์ สมสืบ

ปีการศึกษา 2557

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) (2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (3) ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ประชาชนที่อยู่อาศัยในและรอบอุทยานแห่งชาติ จำนวน 5 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดสกลนคร จังหวัดนครพนม จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดหนองบัวลำภู ใช้กลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของทาโร่ ยามาเน่ ได้จำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างชั้นภูมิแบบสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวน และการวิเคราะห์ค่าที่

ผลการวิจัยพบว่า (1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่าทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการร่วมรับรู้ ด้านการร่วมคิด ด้านการร่วมทำ ด้านการร่วมแก้ไข และด้านการร่วมรับผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง (2) ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ แตกต่างกันมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) มี 3 ประการ ได้แก่ 1) จัดทำโครงการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ 2) จัดทำโครงการเวทีชาวบ้าน และ 3) จัดทำโครงการเครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

คำสำคัญ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

Thesis title: People's Participation in Forest Resource Conservation of Protected Areas Regional Office 10 (Udonthani)

Researcher: Mr. Chaiphichit Sornsomnuek; **ID:** 2563004882;

Degree: Master of Public Administration;

Thesis advisors: (1) Dr. Saneh Juito, Associate Professor;

(2) Dr. Chinnarat Somsueb; Associate Professor; **Academic year:** 2014

Abstract

This research entitled People's Participation in Forest Resource Conservation of Protected Areas Regional Office 10 (Udonthani) aimed to (1) study people's participation in Forest Resource Conservation of Protected Areas Regional Office 10 (Udonthani) (2) compare people's participation in Forest Resource Conservation of Protected Areas Regional Office 10 (Udonthani) classified by personal factors and (3) study guidelines to solve the problems of people's participation in Forest Resource Conservation of Protected Areas Regional Office 10 (Udonthani).

This research was a survey research. The population was people who resided inside and surrounded National Park in 5 provinces namely; Sakolnakorn Province, Nakornpanom Province, Bungkarn Province, Udonthani Province and Nongbualumpoo Province. Sample size was 400 samples calculated via Taro Yamane formula and used proportionate stratified random sampling. Research instrument was a questionnaire. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, analysis of variance and T-test.

The research results showed that (1) an overview image of people's participation in Forest Resource Conservation of Protected Areas Regional Office 10 (Udonthani) was at medium level. Considering in each aspect, it was found 5 aspects namely; participants' recognition, participants' brainstorming, implementation, solving and co-beneficiary were at medium level as well (2) samples who were different in age, occupation, education level and income were different in terms of participation in Forest Resource Conservation of Protected Areas Regional Office 10 (Udonthani) with statistical significance level of 0.05 (3) there were 3 approaches to solve the problems of people's participation in Forest Resource Conservation of Protected Areas Regional Office 10 (Udonthani) 1) organizing a public relation project to inform news regarding forest resource conservation in National Parks 2) organizing focus group meetings and 3) creating a project on forest resource conservation network.

Keywords: People's participation, Forest resource conservation, Protected Areas Regional Office 10 (Udonthani)

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)” สำเร็จไปด้วยดี ด้วยความกรุณาจากบุคคลหลายท่านที่ให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำอย่างดียิ่ง โดยเฉพาะ รองศาสตราจารย์ ดร.เสน่ห์ จุ้ยโต และรองศาสตราจารย์ ดร.ชินรัตน์ สมสืบ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษาและแนะนำติดตามการศึกษาค้นคว้าอย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้ศึกษา

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เชาวลิต รองศาสตราจารย์ ดร.ชินรัตน์ สมสืบ และคุณบุญประเสริฐ อุปลัมภานนท์ ที่ให้คำแนะนำและเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพของแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณ คือ ราษฎรที่อยู่อาศัยในและรอบอุทยานแห่งชาติ จำนวน 5 แห่ง ในเขตปกครอง 174 หมู่บ้าน 39 ตำบล 17 อำเภอ ในท้องที่ 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสกลนคร จังหวัดนครพนม จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดหนองบัวลำภู ทุกท่านที่กรุณาเสียสละเวลาให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่งผลให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณดีและประโยชน์ใดๆ ของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ แต่ บิดา และมารดา ผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่หาที่เปรียบมิได้ ผู้ซึ่งเป็นกำลังใจให้ความรัก ความหวังใจ และให้การสนับสนุนด้วยดีเสมอมา ส่งผลให้ผู้วิจัยมีพลังในการดำเนินงานการศึกษาค้นคว้าอิสระวิจัยเล่มนี้จนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ อนึ่งหากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยกราบขออภัยและขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ชัยพิชิต สอนสมนึก

กันยายน 2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
สมมติฐานการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่ได้รับ	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิด ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน	9
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	34
แนวคิด ทฤษฎีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	37
การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	54
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	61
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	61
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	64
การเก็บรวบรวมข้อมูล	66
การวิเคราะห์ข้อมูล	66

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล.....	70
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่ อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี).....	73
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล.....	81
ตอนที่ 4 ผลการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหาร พื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี).....	94
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	103
สรุปการวิจัย.....	103
การอภิปรายผล.....	110
ข้อเสนอแนะ.....	113
บรรณานุกรม.....	115
ภาคผนวก.....	124
ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	125
ข แบบสอบถาม.....	127
ประวัติผู้วิจัย.....	136

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1	วัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย..... 62
ตารางที่ 4.1	ความถี่ ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ..... 70
ตารางที่ 4.2	ความถี่ ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ..... 70
ตารางที่ 4.3	ความถี่ ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ..... 71
ตารางที่ 4.4	ความถี่ ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา..... 71
ตารางที่ 4.5	ความถี่ ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้..... 72
ตารางที่ 4.6	ความถี่ ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอุทยานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในพื้นที่..... 72
ตารางที่ 4.7	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ในภาพรวม และรายด้าน..... 73
ตารางที่ 4.8	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ ใน ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ด้านการร่วมรับรู้..... 74
ตารางที่ 4.9	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ด้านการร่วมคิด..... 75
ตารางที่ 4.10	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ด้านการร่วมทำ..... 76
ตารางที่ 4.11	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ด้านการร่วมแก้ไข..... 78
ตารางที่ 4.12	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ด้านการร่วมรับผลประโยชน์..... 79

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ.....	81
ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ.....	82
ตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ในภาพรวม และรายด้านจำแนกตามอายุ.....	83
ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามอาชีพ.....	84
ตารางที่ 4.17 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามอาชีพ.....	86
ตารางที่ 4.18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา.....	87
ตารางที่ 4.19 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา.....	88
ตารางที่ 4.20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....	89
ตารางที่ 4.21 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....	90

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.22 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุครธานี) ในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามอุทยานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในพื้นที่.....	91
ตารางที่ 4.23 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุครธานี) ในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามอุทยานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในพื้นที่.....	92
ตารางที่ 4.24 ความถี่และร้อยละ ปัญหาที่เกิดจากประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุครธานี).....	94
ตารางที่ 4.25 ความถี่และร้อยละ สาเหตุที่เกิดจากประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุครธานี).....	95
ตารางที่ 4.26 ความถี่และร้อยละ ปัญหาที่เกิดจากหน่วยงานของรัฐในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหาร พื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุครธานี).....	96
ตารางที่ 4.27 ความถี่และร้อยละ สาเหตุที่เกิดจากจากหน่วยงานของรัฐในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหาร พื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุครธานี).....	97
ตารางที่ 4.28 ความถี่และร้อยละ สำหรับปัญหาที่เกิดจากประชาชน ที่จะเป็แนวทาง ในการแก้ไขปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุครธานี)ให้ประสบความสำเร็จมากขึ้น.....	98
ตารางที่ 4.29 ความถี่และร้อยละ ข้อเสนอแนะที่เกิดจากประชาชน ที่จะเป็แนวทาง ในการแก้ไขปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุครธานี)ให้ประสบความสำเร็จมากขึ้น.....	99
ตารางที่ 4.30 ความถี่และร้อยละ สำหรับปัญหาที่เกิดจากหน่วยงานรัฐ ที่จะเป็แนวทาง ในการแก้ไขปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้ประสบความสำเร็จมากขึ้น ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหาร พื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุครธานี).....	100

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.31 ความถี่และร้อยละ ข้อเสนอแนะที่เกิดจากหน่วยงานรัฐ ที่จะเป็นแนวทาง ในการแก้ไขปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้ประสบความสำเร็จมากขึ้น ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่ อนุรักษ์ที่ 10 (อุครธานี).....	101
ตารางที่ 4.32 ความถี่และร้อยละ ข้อเสนอแนะด้านอื่นๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุครธานี).....	102

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
ภาพที่ 2.1 กระบวนการมีส่วนร่วม.....	18
ภาพที่ 2.2 ระดับการมีส่วนร่วม.....	25
ภาพที่ 2.3 โครงสร้างการบริหารงานของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี).....	42
ภาพที่ 2.4 แสดงขอบเขตจังหวัดในความรับผิดชอบของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี).....	50

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้มีบทบัญญัติที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้หลายมาตรา ได้แก่ บทบัญญัติในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ 12 สิทธิชุมชน มาตรา 66 บัญญัติว่า บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติและมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมรวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน มาตรา 67 บัญญัติว่า สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมทั้งกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพและในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อม ที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตนย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม บทบัญญัติในหมวดที่ 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ 3 แนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน มาตรา 78 บัญญัติว่า รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ดังต่อไปนี้ (5) จัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่น เพื่อให้การจัดทำและการให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน และส่วนที่ 8 แนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มาตรา 85 บัญญัติว่า รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ดังต่อไปนี้ (1) กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินให้ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยให้คำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้งผืนดิน ผืนน้ำ วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น และการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และกำหนดมาตรฐานการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินนั้นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย (3) จัดให้มีการวางผังเมือง พัฒนา และดำเนินการตามผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน (4) จัดให้มีแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรธรรมชาติอื่นอย่างเป็นระบบ

และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้งต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล (5) ส่งเสริมบำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยประชาชนชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน และใน ส่วนที่ 10 แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในมาตรา 87 บัญญัติว่า รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังต่อไปนี้

(1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

(2) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ

(3) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลาย หรือรูปแบบอื่น จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว จะเห็นได้ถึงเจตนารมณ์ที่ให้ความสำคัญในการส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ/กิจกรรมภาครัฐในลักษณะและวิธีการต่างๆ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินของประเทศเป็นการบริหารโดยประชาชนเพื่อประชาชนตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างแท้จริง ซึ่งการส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมดังกล่าวได้ว่าเป็นเงื่อนไขที่สำคัญของความสำเร็จในการบริหารราชการให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน และเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) เป็นหน่วยงานราชการส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในภูมิภาค สังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้รับการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2543 โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ออกกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2547 ข้อ 4 ส่วนราชการกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีอำนาจหน้าที่ (11) - (26) สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 1-16 มีอำนาจหน้าที่ (ก) จัดทำแผนบริหารจัดการในเขตพื้นที่อนุรักษ์ให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการหลักและนโยบายของกรม (ข) ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ป่าไม้ และการจัดการพื้นที่ป่าไม้อุทยาน ในลักษณะงานสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า งานอุทยานแห่งชาติ

งานอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำลำธาร งานจัดการไฟฟ้า งานป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายในพื้นที่อนุรักษ์ งานควบคุมตามกฎหมายป่าไม้ และงานตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง (ค) สนับสนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษาและวิจัยเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และงานด้านกิจกรรมชุมชนในพื้นที่อนุรักษ์ (ง) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

จากภารกิจที่สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) มีภารกิจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ สงวน คุ้มครอง ป่าไม้ อนุรักษ์ ส่งเสริม และทำนุบำรุงทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช การจัดทำใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยการควบคุมป้องกันพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ที่มีอยู่เดิมและฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรมให้กลับสมบูรณ์ด้วยกลยุทธ์การส่งเสริม กระตุ้นและปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนมีความรู้สึกรักหวงแหน และมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อเป็นการรักษาสมดุลของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความหลากหลายทางชีวภาพ สำหรับเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร แหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า แหล่งอาหาร แหล่งนันทนาการ และการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของประชาชน ทั้งนี้ ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า นอกเหนือจากควบคุมดูแลพื้นที่อนุรักษ์จะดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ป่าไม้แล้ว ยังกำหนดให้การมีส่วนร่วมในการดูแลป่าอนุรักษ์เป็นหนทางหรือแนวทางหนึ่งที่จะต้องดำเนินการควบคู่ไปพร้อมกัน และโดยที่ป่าอนุรักษ์ตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบทห่างไกลจากความเจริญ ชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงจึงเป็นชุมชนชนบท ชุมชนเหล่านี้มีแนวทางการดำรงชีวิตผูกพันและพึ่งพาป่ามาโดยตลอด การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลป่าอนุรักษ์จึงเป็นเรื่องที่ดี และจะส่งผลให้ป่าอนุรักษ์ได้รับการดูแลให้ยั่งยืน ยังมีการขยายผลออกไปสู่ชุมชนต่างๆ จนเป็นเครือข่ายชุมชนก็ยิ่งจะทำให้ป่าอนุรักษ์ได้รับการดูแลอย่างยั่งยืนมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) กรณีประชาชนที่อยู่อาศัยในและรอบอุทยานแห่งชาติ จำนวน 5 แห่งในเขตปกครอง 174 หมู่บ้าน 39 ตำบล 17 อำเภอ 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสกลนคร จังหวัดนครพนม จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดหนองบัวลำภู โดยผลการศึกษาก็จะได้รับทราบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริม กระตุ้น และปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนมีความรู้สึกรักหวงแหนและมีส่วนร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข ร่วมรับผลประโยชน์ในการดูแลทรัพยากรในท้องถิ่น ซึ่งจะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

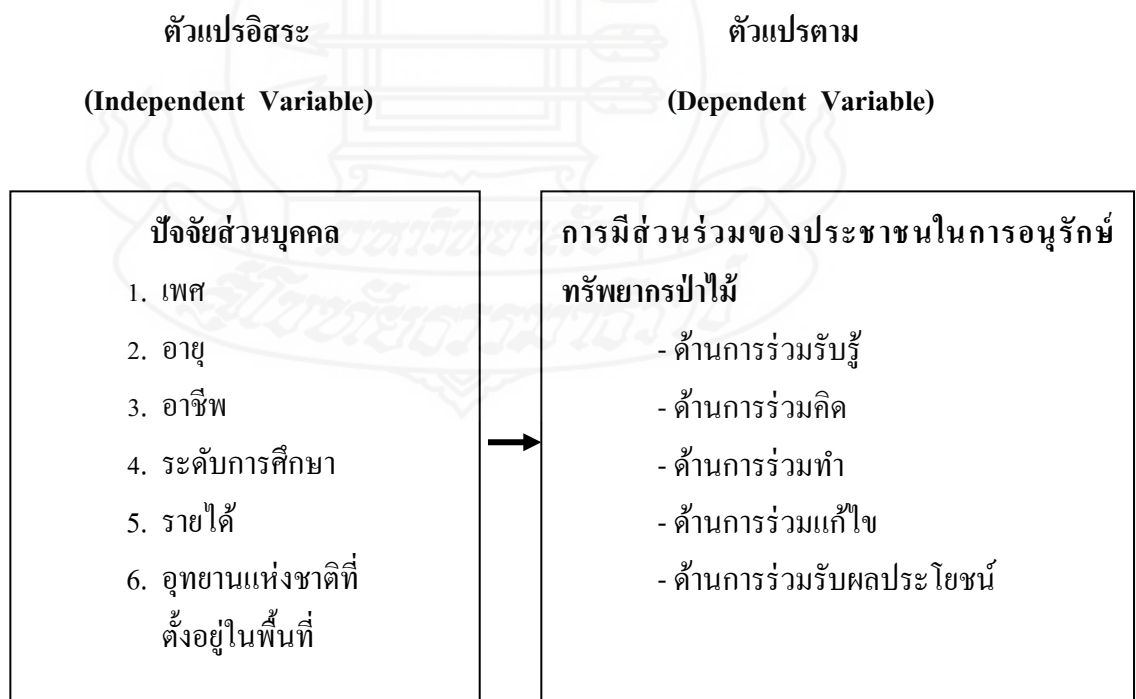
2.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์กรอบแนวคิด การมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 5 ด้าน คือ ด้านการร่วมรับรู้ ด้านการร่วมคิด ด้านการร่วมทำ ด้านการร่วมแก้ไข ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ นำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้ (ดังภาพที่ 1.1)

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 เพศที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่ 10 (อุครธานี) ที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 อายุที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่ 10 (อุครธานี) ที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 อาชีพที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่ 10 (อุครธานี) ที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่ 10 (อุครธานี) ที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 รายได้ที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่ 10 (อุครธานี) ที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 6 อุทยานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่ 10 (อุครธานี) ที่แตกต่างกัน

5. ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ไว้ดังนี้

5.1 ขอบเขตเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่ 10 (อุครธานี) 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการร่วมรับรู้ ด้านการร่วมคิด ด้านการร่วมทำ ด้านการร่วมแก้ไข ด้านการร่วมรับผลประโยชน์

5.2 ขอบเขตพื้นที่

ศึกษาจากประชาชนที่อยู่อาศัยในและรอบอุทยานแห่งชาติ จำนวน 5 แห่ง ในท้องที่ 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสกลนคร จังหวัดนครพนม จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดอุครธานี และจังหวัดหนองบัวลำภู (ข้อมูลเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2557)

5.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษารวม 6 เดือน คือ ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ – กรกฎาคม 2558

5.4 ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.4.1 ประชากร

การวิจัยครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 115,375 คน ที่อยู่อาศัยในและรอบอุทยานแห่งชาติ จำนวน 5 แห่ง เขตปกครอง 174 หมู่บ้าน 39 ตำบล 17 อำเภอ 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสกลนคร จังหวัดนครพนม จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดหนองบัวลำภู (ข้อมูลเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2557)

5.4.2 กลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) และสุ่มแบบสัดส่วนในการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

5.5 ตัวแปรในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรในการศึกษาวิจัย ดังนี้

5.5.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

- 1) เพศ
- 2) อายุ
- 3) อาชีพ
- 4) ระดับการศึกษา
- 5) รายได้
- 6) อุทยานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในพื้นที่

5.5.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่ 10 (อุดรธานี) 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการร่วมรับรู้ ด้านการร่วมคิด ด้านการร่วมทำ ด้านการร่วมแก้ไข ด้านการร่วมรับผลประโยชน์

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้าไปแลกเปลี่ยนข้อมูล แสดงความคิดเห็น หรือ เข้าร่วมโครงการ และ/หรือ กิจกรรมต่างๆ ที่อุทยานแห่งชาติ หรือชุมชน ร่วมกันจัดทำขึ้นเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการร่วมรับรู้ ด้านการร่วมคิด ด้านการร่วมทำ ด้านการร่วมแก้ไข ด้านการร่วมรับผลประโยชน์

ด้านการร่วมรับรู้ หมายถึง การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตอุทยานแห่งชาติ จากเครื่องขยายเสียงของอุทยานแห่งชาติ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน เพื่อนบ้าน สื่อวิทยุ/โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เอกสารต่างๆ (ใบปลิว ข้อความโฆษณา)

ด้านการร่วมคิด หมายถึง การร่วมวางแผนปฏิบัติงานสำรวจठीดินตามโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินป่าไม้ การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ กำหนดแนวป้องกัน ไฟป่า/แนวเขตปลูกป่า/บำรุงป่า ร่วมกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมเสนอปัญหาและความต้องการในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เมื่อมีการประชุมหมู่บ้าน

ด้านการร่วมทำ หมายถึง การร่วมดับไฟป่า ปลูกและบำรุงป่า ลาดตระเวน ดูแล การลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในอุทยานแห่งชาติ ร่วมฝึกอบรมในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ร่วมดูแลรักษาป่าและเครื่องหมายแสดงแนวเขตอุทยานแห่งชาติ ร่วมบริจาคเงิน/สิ่งของให้กับอุทยานแห่งชาติเพื่อการอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติ ร่วมประชาสัมพันธ์เผยแพร่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และช่วยต้อนรับให้ความรู้เกี่ยวกับป่าแก่ผู้มาเที่ยวหรือศึกษาดูงาน

ด้านการร่วมแก้ไข หมายถึง การร่วมมือกับทางราชการในการค้นหาปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แจ้งข้อมูลการเกิดไฟป่า ข้อมูลการลักลอบตัดไม้ ข้อมูลการบุกรุกพื้นที่ป่า ตรวจสอบติดตามผลการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ค้นหาสาเหตุและแก้ไขการเกิดไฟป่า การหาของป่า เผาป่า ล่าสัตว์ป่า หาแนวทางแก้ไขการลักลอบตัดไม้ การอนุรักษ์ ป่าไม้พื้นที่ต้นน้ำในอุทยานแห่งชาติ และร่วมแก้ไขปัญหาการบุกรุกครอบครองที่ดินอุทยานแห่งชาติเพื่อเป็นที่ดินทำกิน

ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ หมายถึง การได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่รอบบริเวณอุทยานแห่งชาติในการทำการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ การเก็บหาของป่า อาหารและยาเพื่อใช้เองหรือจำหน่าย การเก็บไม้ทำฟืนหรือถ่าน การเก็บไม้เพื่อทำการก่อสร้างและซ่อมแซมที่อยู่อาศัยเป็นแหล่งน้ำจากป่ามาใช้อุปโภค บริโภค เป็นแหล่งท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ

การอนุรักษ์ หมายถึง การดูแล ป้องกัน รักษา ซ่อมแซม และการใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อมนุษย์มากที่สุด โดยไม่ทำลาย หรือทำให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การที่เรารู้จักใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมมากที่สุด และใช้ได้เป็นเวลานานที่สุด ทั้งนี้ต้องสูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด และต้องกระจายการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรโดยทั่วถึงกัน

การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง การใช้ทรัพยากรป่า อย่างชาญฉลาดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งดำเนินการฟื้นฟูตลอดจนการป้องกันรักษาทรัพยากรให้ทรัพยากรคงอยู่ให้เป็นมรดกกับอนุชนรุ่นต่อไป ซึ่งเป็นภารกิจที่ชุมชนต้องรับผิดชอบในการใช้ประโยชน์ร่วมกันเพื่อให้ทรัพยากรนั้นคงอยู่ และยั่งยืนนานที่สุด

ประชาชน หมายถึง ประชาชนผู้ที่อยู่อาศัยในและรอบอุทยานแห่งชาติ จำนวน 5 แห่ง 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสกลนคร จังหวัดนครพนม จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดหนองบัวลำภู (ข้อมูลเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2557)

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) หมายถึง หน่วยงานที่ทำการศึกษาในครั้งนี้อยู่ที่ 79 ถนนศรีสุข ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 40000

7. ประโยชน์ที่ได้รับ

7.1 ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

7.2 ทราบถึงผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

7.3 ทราบถึงปัญหา ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

7.4 ช่วยให้ได้แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดที่นักวิชาการทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ที่ได้ให้ทัศนะไว้มาเป็นกรอบเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. แนวคิด ทฤษฎีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
4. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี)
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิด ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน

1.1 ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน

ความหมายของคำว่า “การมีส่วนร่วม” มีนักวิชาการทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศที่มีความรู้ ความสามารถ และทำวิจัย แต่งตำรา เกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้หลากหลาย ซึ่งมีได้แตกต่างกันมากนักในใจความสำคัญอันเป็นหลักใหญ่ของการมีส่วนร่วม ดังต่อไปนี้

ยูวัฒน์ วุฒิเมธี (2526 : 25) ได้ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง มนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันมนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาส และได้รับการชี้แจงอย่างถูกต้อง

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527 : 185) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าหมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของคนในการจัดการ และการควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรและปัจจัยผลิตที่มีในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกในสังคม

ทนนศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ (2534 : 76) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะของการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล เป็นกระบวนการที่กลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาส และใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด แก้ไขปัญหาความต้องการของตน

เกียรติศักดิ์ เรือนทองดี (2536 : 14) สรุปว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมายถึง การร่วมคิดแก้ไขปัญหา การดำเนินการและกิจกรรมในชุมชน ร่วมวางแผน วางโครงการ ร่วมปฏิบัติงานในรูปแบบของการเสียดุลแรงงาน การบริจาคเงิน วัสดุ สิ่งของ และร่วมติดตามผลงาน บำรุงรักษา สาธารณประโยชน์ในชุมชน ทั้งนี้การแสดงออกในที่ส่วนร่วม อาจจะเป็นการแสดงออกของบุคคลโดยตรง โดยผ่านองค์กรประชาชนในชุมชนนั้นๆ เอง

ชินรัตน์ สมสืบ (2539 : 20) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจกระบวนการดำเนินโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชนใจทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การใช้ประโยชน์และการประเมินผล

นิคม ผัดแสน (2540 : 7) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ให้ประชาชนได้คิดค้นแนวทางขึ้นเอง เป็นผู้กำหนดการตัดสินใจ คิดค้นปัญหา และการดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ เช่น แสดงความคิดเห็น เสนอแนะ และสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ

แสวง รัตนมงคลมาศ (2541 : 14) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการซึ่งประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนต่างๆ ของกิจกรรมสังคมและประชาชนที่เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามอย่างส่วนตัว เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน ตลอดจนทรัพยากรของตน ในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ กำหนดนโยบาย หรือดำเนินการดำเนินงานตามนโยบายในการร่วมกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินการ และการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมีเหตุผล 3 ประการด้วยกันคือ

1. มีอุดมการณ์เดียวกัน (Common Ideology)
2. มีจุดร่วมในผลประโยชน์ (Common Interest)
3. บุคลิกภาพส่วนบุคคล (Personality)

อุทัย บุญประเสริฐ (2542 : 1-3) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้สมาชิกของชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในกิจกรรมใดๆ ให้ความช่วยเหลือ และมีอิทธิพลต่อการดำเนินกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อประชาชน

เพิ่มศักดิ์ มกรากิรมย์ (2543 : 29) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนซึ่งประกอบไปด้วยบุคคล กลุ่ม และองค์กร มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการป่าและทรัพยากร อาทิ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็นและชี้ประเด็นปัญหา การตัดสินใจ กำหนดนโยบาย การวางแผน การจัดการ การได้รับประโยชน์ การตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐทุกระดับ การติดตามประเมินผล และการแก้ไขปัญหาอุปสรรค

คูสิต เวชกิจ และคนอื่นๆ (2546 : 13) ได้สรุปว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือประชาชน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติต่างๆ อันเป็นสาธารณประโยชน์นำไปสู่ การพัฒนาชุมชนในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นสมบัติร่วมกันของมนุษยชาติ

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546 : 4) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่เพียงมีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยแท้จริงยิ่งขึ้น และการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

พัชรี สิโรต (2546 : 46-47) สรุปว่า ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในปัจจุบัน คือกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้เสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือก การตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้ เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกันซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

ไพสุตา ตรีเดซี (2546 : 11) ให้ความหมายการมีส่วนร่วม ว่าหมายถึง กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนาในลักษณะของการเข้าร่วม การจัดการตั้งแต่ การเข้าร่วมตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผลในรูปของชุมชนที่ได้รับผลประโยชน์หรือผลกระทบโดยตรงจากการพัฒนา

สมพันธ์ เตชะอธิก และคนอื่นๆ (2547 : 113) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การมีส่วนร่วมตั้งแต่เกิดโครงการ กิจกรรม โดยเริ่มค้นหาปัญหา สาเหตุ วางแผน ตัดสินใจ ดำเนินงาน ระดมทรัพยากร กำหนดเป้าหมาย สรุบบทเรียน ติดตามประเมินผล รับผล ที่เกิดร่วมกัน ทั้งนี้ต้องตั้งอยู่ในความเป็นธรรม

ถวิลวดี บุรีกุล (2548:2) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนจะมีทั้งสิทธิ และหน้าที่ที่จะเข้าร่วมในการแก้ไขปัญหาของเขา มีความรับผิดชอบมากขึ้นที่จะสำรวจตรวจสอบความจำเป็นในเรื่องต่างๆ การระดมทรัพยากรท้องถิ่นและเสนอแนวทางในการแก้ไขใหม่ๆ เช่นเดียวกับการก่อตั้งและดำรงรักษาองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่น

อรทัย ก๊กผล (2549 : 11) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปร่วมกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน โดยส่วนรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของการที่ประชาชนจะต้องมีอิสระในทางความคิด มีความรู้ความสามารถในการกระทำและมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมต่อกิจกรรมนั้นๆ โดยที่การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุด กล่าวคือ

1. เริ่มตั้งแต่การเกิดจิตสำนึกในตนเองและถือเป็นภาระหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่ตนเองอยู่
2. ร่วมคิดด้วยกันว่าอะไรที่เป็นปัญหาของชุมชน มีสาเหตุอย่างไร และจะจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเป้าหมายอย่างไร และควรที่จะจัดการปัญหาใดก่อนหลัง
3. ร่วมกันวางแผนการดำเนินการว่าจะจัดกิจกรรมหรือโครงการอะไร จะแบ่งงานกันอย่างไร ใช้งบประมาณมากน้อยเพียงใด จะจัดหางบประมาณมาจากที่ใดและใครจะเป็นผู้ดูแลรักษา
4. ร่วมดำเนินงาน ประชาชนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ เต็มกำลังความรู้ความสามารถของตนเอง
5. ร่วมกันติดตามประเมินผล ตลอดเวลาที่ทำงานร่วมกันประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบถึงปัญหาอุปสรรคและร่วมกันในการหาทางแก้ไขปัญหาเพื่อให้งาน หรือภารกิจดังกล่าวสามารถสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย
6. ร่วมรับผลประโยชน์ ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชนแล้วย่อมที่จะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งอาจไม่จำเป็นที่จะต้องอยู่ในรูปของเงิน วัสดุสิ่งของ แต่อาจเป็นความสุข ความพอใจในสภาพของความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นก็ได้

วิลเลียม เออร์วิน (William Erwin, 1976 : 138 อ้างถึงใน ถวิลาดี บุรีกุล และคนอื่น ๆ 2546 : 58-59) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนา ร่วมคิดตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้และความชำนาญเข้ากับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุน ติดตามผลการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง

โคเฮน และ อัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1977 อ้างถึงใน ถวิลาดี บุรีกุล และคนอื่น ๆ 2546 : 58-59) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ในกระบวนการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การแบ่งปันผลประโยชน์ และตรวจสอบติดตามประเมินผล

เจมส์ แอล เครย์ตัน (James L. Creighton, 1991 อ้างถึงใน วันชัย วัฒนศัพท์ 2543 : 21) ในหนังสือเรื่อง “Involving Citizens in Community Decision Making” แปลโดยวันชัย วัฒนศัพท์ ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง กระบวนการซึ่งเอานำความห่วงกังวลของสาธารณชน ความต้องการและความเชื่อ ค่านิยม ของประชาชนเข้ามาประกอบการตัดสินใจของรัฐบาล โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนนี้เป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้การตัดสินใจที่ที่สาธารณชนให้การสนับสนุน

Bertcher (1994 : 138) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมไว้ว่าเป็นการให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินงาน ปฏิบัติงานและรับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นๆ การมีส่วนร่วมในการพัฒนานั้นเป็นการกระตุ้นให้ประชาชน ตระหนักถึงสถานการณ์ของเขา ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายใต้การกำหนดและการดำเนินการของประชาชนเอง

FARM (1998 : 114) อธิบายว่าเป็นกระบวนการกระทำทางสังคมที่เกิดจากความต้องการของแต่ละคน กระทั่งลงมือทำ ซึ่งต้องมีความชัดเจนโปร่งใส และเกิดประโยชน์ระหว่างกันมีวิธิดำเนินการ โดยสนับสนุนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมสรุปปัญหา วางแผน ดำเนินการ ควบคุม เจรจา สร้างโอกาส ประสานประโยชน์ในด้านการจัดการทรัพยากร

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการการศึกษาครั้งนี้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้าไปแลกเปลี่ยนข้อมูล แสดงความคิดเห็น หรือ เข้าร่วม โครงการ และ/หรือ กิจกรรมต่างๆ ที่อุทยานแห่งชาติหรือชุมชนร่วมกันจัดทำขึ้น เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการร่วมรับรู้ ด้านการร่วมคิด ด้านการร่วมทำ ด้านการร่วมแก้ไข ด้านการร่วมรับผลประโยชน์

1.2 แนวคิดและทฤษฎี การมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องศาสตร์หลายแขนง ซึ่งในการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ในครั้งนี้ได้นำทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1.2.1 ทฤษฎีการกระทำทางสังคม (Theory of Social Action)

Parson (1951 : 279) ได้สร้างทฤษฎีการกระทำทางสังคม โดยเขาได้อธิบายการกระทำของมนุษย์ (Action of Human) ในลักษณะที่สามารถนำไปปรับใช้ทางสังคมทั่วไปกล่าวว่าการกระทำใดๆ ของมนุษย์ขึ้นอยู่กับ

- 1) บุคลิกภาพของแต่ละบุคคล (Personality)
- 2) ระบบสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ (Social System)
- 3) วัฒนธรรม (Culture) ในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกจะเป็นตัวกำหนด

ความคิด ความเชื่อ ความสนใจ และระบบค่านิยมของสังคม

Reeder (1973 : 74) กล่าวว่า การกระทำทางสังคมประกอบด้วยกลุ่มปัจจัยหลายประการ มิได้จำกัดอยู่เพียงปัจจัยหนึ่งปัจจัยเดียว การกระทำของมนุษย์ในเรื่องใดๆ ก็ตาม ขึ้นอยู่กับปัจจัยดังกล่าวต่อไปนี้

- 1) เป้าหมาย (Goal)
- 2) ความเชื่อที่สืบทอดกันมา (Believes Orientation)
- 3) ค่านิยมมาตรฐาน (Standard Values)
- 4) นิสัยและขนบธรรมเนียมประเพณี (Habit and Custom)
- 5) ความคาดหวัง (Expectation)
- 6) ความผูกพัน (Commitments)
- 7) แรงเสริม (Reinforcement)
- 8) โอกาส (Opportunity)
- 9) ความสามารถ (Ability)
- 10) การสนับสนุน (Support)

จากทฤษฎีดังกล่าวจึงพอสรุปได้ว่า การเร้าให้เกิดกิจกรรมทางสังคมเพื่อให้คนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม โดยต้องมีความเข้าใจในวิถีชีวิต ค่านิยม จารีต ประเพณีทัศนคติของบุคคล การพัฒนาโดยใช้สิ่งเร้าที่เหมาะสมจะทำให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ

1.2.2 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ (Theory of Human Motivation)

Masslow (1954 : 4) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจ (motivation) ของการกระทำของมนุษย์ไว้หลายประการ และได้อธิบายถึงพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานซึ่งเกิดขึ้นจากความพึงพอใจ ความต้องการเหล่านั้นถูกจัดลำดับขั้นของความต้องการจากน้อยไปหามาก เมื่อความต้องการใดเกิดขึ้นแล้วไม่ได้รับการบำบัดเพียงพอ ความต้องการเหล่านั้นก็ยังคงอยู่และจะเป็นแรงขับที่มีพลังผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมโน้มไปทางที่จะบำบัดความต้องการเหล่านั้น อยู่เสมอ ซึ่งความต้องการพื้นฐานที่ทำให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมต่างๆ มีอยู่ 5 ประการ และแยกออกเป็นระดับต่างๆ ได้ดังนี้

1) ความต้องการทางด้านสรีรวิทยา (physiological needs) ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (survival needs) ได้แก่ ความต้องการในเรื่อง อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ เป็นต้น

2) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต (safety and security needs) ได้แก่ ความต้องการที่จะอยู่อย่างมีความปลอดภัยจากการถูกทำร้ายร่างกาย หรือ ถูกขโมยทรัพย์สิน หรือความมั่นคงในการทำงาน และการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม

3) ความต้องการทางด้านสังคม (social needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

4) ความต้องการที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง (self – esteem needs) ได้แก่ ความภาคภูมิใจ ความต้องการดีเด่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่จะให้ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการด้านนี้เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตัวเองในเรื่องของความรู้ ความสามารถ และความสำคัญของบุคคล

5) ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (self – actualization needs) เป็นความต้องการในระดับสูงสุด ที่อยากจะทำให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิดของตนเองจะพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ความต้องการนี้จึงเป็นความต้องการพิเศษของบุคคล ที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นไปในแนวทางที่ดีที่สุดตามที่ตนคาดหวังไว้

และจากทฤษฎีดังกล่าว พอสรุปได้ว่า ความต้องการขั้นพื้นฐานที่เกิดจากความพึงพอใจของมนุษย์ จะเป็นแรงผลักดันให้มนุษย์เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์

1.2.3 ทฤษฎีการติดต่อสื่อสาร (Communication Theory)

Roger (1973 : 45) ได้ระบุถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับของใหม่กับกระบวนการติดต่อสื่อสารไว้ว่า การที่บุคคลจะยอมรับของใหม่นั้น ขึ้นอยู่กับกระบวนการติดต่อสื่อสาร ซึ่งได้แก่ ช่องทางการสื่อสารและปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะส่วนตัว ดังนี้

- 1) ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะส่วนตัว ซึ่งได้แก่ อายุของบุคคล สถานภาพทางสังคม ฐานะทางสังคม ความสามารถเฉพาะอย่างซึ่งรวมถึงระดับการศึกษา
- 2) ช่องทางการสื่อสาร หรือกระบวนการการติดต่อสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วย ผู้ส่งสาร หรือแหล่งกำเนิดสาร สาร ช่องทางการส่งสารและผู้รับสาร สำหรับช่องทางการสื่อสาร ซึ่งเป็นวิธีการที่ผู้ส่งสารส่งไปยังผู้รับสาร แยกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

- 1) ช่องทางสื่อสารมวลชน (Mass Media Channel) เป็นวิธีในการถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสารหรือสื่ออื่นๆ เช่น ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

- 2) ช่องทางสื่อสารระหว่างบุคคล (Interspersion Channel) เป็นการติดต่อระหว่างบุคคล เพื่อถ่ายทอดข่าวสาร ระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร

นอกจากนี้เขายังได้กล่าวอีกว่า สื่อสารมวลชนมีความสำคัญในการเพิ่มความรู้ การแพร่กระจายข่าวสารรวมทั้งความสามารถในการปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลได้ และช่องทางสื่อสารระหว่างบุคคลมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลได้มากกว่า

จากทฤษฎีดังกล่าวพอสรุปได้ว่า กระบวนการติดต่อสื่อสารมีอิทธิพลต่อความรู้ สามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลได้ และสามารถสร้างความตระหนักให้กับบุคคลมากขึ้น จึงนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนมากขึ้น

1.3 ลักษณะ ประเภท และขั้นตอนการมีส่วนร่วม

1.3.1 ลักษณะการมีส่วนร่วม

ปกรณีย์ ปรีชากร (2530 : 64) ได้ให้แนวคิดว่าลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา คือ การที่ประชาชนจะเข้ามามีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข และร่วมมือผลประโยชน์ซึ่งกระทำได้ 4 ลักษณะ ดังนี้

- 1) เป็นผู้มึบทบาทสำคัญในการกำหนดว่าอะไรคือความจำเป็นขั้นพื้นฐานของชุมชน

- 2) เป็นผู้ระดมทรัพยากรต่างๆ เพื่อตอบสนองความจำเป็นพื้นฐาน

3) เป็นผู้มีบทบาทในการปรับปรุงวิธีการกระจายสินค้าและบริการ
ให้สมบูรณ์ขึ้น

4) เป็นผู้ได้รับความพึงพอใจและเกิดแรงจูงใจที่จะสร้างกระบวนการพัฒนา
อย่างต่อเนื่อง

ปรัชญา เวสารัชช์ (2530 : 11 - 12) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วม
ของประชาชนไว้ดังนี้

- 1) ร่วมแสดงความคิดเห็น
- 2) ร่วมสละทรัพยากร วัสดุ
- 3) ร่วมสละแรงกาย
- 4) ร่วมสละเวลา

วิไลพร สมบูรณ์ชัย (2534 : 14) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะการมี
ส่วนร่วมเพื่อเป็นกรอบในการศึกษาไว้ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา
- 2) การมีส่วนร่วมวางแผน
- 3) การมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน
- 4) การมีส่วนร่วมติดตามผล
- 5) การมีส่วนร่วมบำรุงรักษา

Cohen (1996 : 74) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในงานพัฒนาสามารถอธิบายได้
ใน 4 ลักษณะ คือ

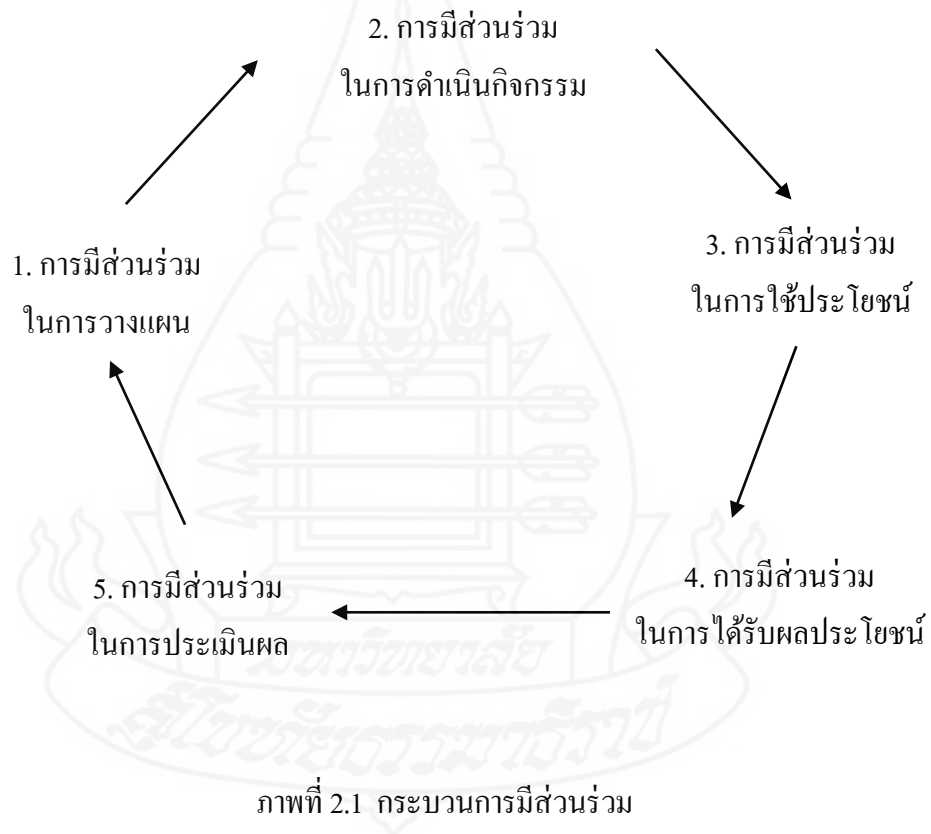
1) การมีส่วนร่วมในเชิงการกระทำ เกี่ยวข้องกับการที่บุคคลฝ่ายต่างๆ
ในชุมชนได้อุทิศแรงกายในการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย
2) การมีส่วนร่วมในเชิงเงินตรา กล่าวคือ การที่ชุมชนได้อุทิศเงินในการทำ
กิจกรรมต่างๆ

3) การมีส่วนร่วมในเชิงความรับผิดชอบ เกี่ยวข้องกับการกระจายภารกิจและ
ความรับผิดชอบ โดยผู้ประสานงานหลักมักดำเนินการแบ่งสรรภารกิจหน้าที่ให้คนกลุ่มต่างๆ ที่ม
มีความสำคัญในพื้นที่ อาทิ การพัฒนาความร่วมมือกับผู้นำในท้องถิ่น ในการขอคำสนับสนุน
โครงการ การตั้งคณะกรรมการในการส่งเสริมการดำเนินการของโครงการ การจัดการและติดตาม
การดำเนินงานของโครงการ ตลอดจนการถ่ายทอดเทคโนโลยีต่างๆ ผ่านการฝึกอบรม และการใช้
เครื่องสนับสนุนต่างๆ

4) การมีส่วนร่วมในเชิงการตัดสินใจ เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงอำนาจในการตัดสินใจซึ่งนั่นหมายถึงการสร้างสภาพภูมิใจให้กับสมาชิกในชุมชน ผ่านการออกแบบกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

1.3.2 ประเภทการมีส่วนร่วม

สถาบันวิจัยสังคม และสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2545) ได้จัดประเภทของการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยอิงพัฒนาการของโครงการพัฒนาเป็นเกณฑ์กล่าวคือ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วยภารกิจสำคัญ 5 ประการดังรายละเอียดในภาพที่ 2.1

ที่มา : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันวิจัยสังคม และสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม (2545)

ภารกิจที่ 1 การมีส่วนร่วมในการวางแผน (Participation in Planning) อันได้แก่ การที่ประชาชนมีบทบาทในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน โครงการ นับตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหาการกำหนดลำดับความสำคัญของปัญหา การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน การกำหนดแนวทางในการติดตามและประเมินผลโครงการ

ภารกิจที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Participation in Implementation) อันได้แก่ การสนับสนุนด้านทรัพยากรต่างๆ และการประสานความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆ

ภารกิจที่ 3 การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ (Participation in Utilization) อันได้แก่ การนำเอากิจกรรมต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเฉพาะในด้านการเพิ่มระดับการพึ่งตนเองและการควบคุมทางสังคม

ภารกิจที่ 4 การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ (Participation in Benefit – Sharing) อันได้แก่ การแจกจ่ายผลประโยชน์ต่างๆ ในการพัฒนาอย่างยุติธรรม

ภารกิจที่ 5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participation in Evaluation) อันได้แก่ การให้ประชาชนได้รับทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เพื่อร่วมกันหาทางแก้ไขในลำดับต่อไป

เกลียว บุรีภักดี และคนอื่นๆ (2545 : 115) สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนแบ่งได้ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกันกล่าว คือ ฝ่ายหนึ่งรู้สึกด้อยอำนาจกว่า มีทรัพยากรหรือความรู้ด้อยกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น

2) การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการกำหนดนโยบายของรัฐ โดยไม่รู้ความต้องการของประชาชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นเพียงประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนบางเรื่องเท่านั้น

3) การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Full Participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาด้วยความเท่าเทียมกันทุกฝ่าย จัดเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริงของประชาชนตามแนวความคิดและหลักการพัฒนาชุมชน เมื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้จะสนับสนุนและส่งเสริมให้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จินตนา สุจันท์ (2549 : 48 – 49) ได้แบ่งประเภทของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมที่แท้จริง (Genuine Participation) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน โครงการตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบ โครงการ เริ่มตั้งแต่ร่วมศึกษาปัญหาและความต้องการ ร่วมหาวิธีแก้ปัญหา ร่วมวางนโยบายและแผนงาน ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่และร่วมปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ และร่วมประเมินผลโครงการ

2) การมีส่วนร่วมที่ไม่แท้จริง (Nongenuine Participation) เป็นการมีส่วนร่วมเพียงบางส่วนโดยเฉพาะเข้าร่วมในการปฏิบัติตามโครงการที่ได้มีการกำหนดไว้แล้ว เช่น การเข้าเป็นสมาชิก หรือการร่วมเสียสละแรงงาน

สุชาดา จักรพิสูทธิ์ (2547 : ออนไลน์) ศึกษาเรื่องชุมชนกับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน แบ่งได้ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านเหตุผล โดยการเปิดโอกาสให้สังคมนักต่าง ๆ ในชุมชน ประชาชนมีบทบาทหลักตามสิทธิ หน้าที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตั้งแต่การคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ วางแผน การร่วมปฏิบัติ และการรับผิดชอบในผลกระทบที่เกิดขึ้นรวมทั้งส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนให้การดำเนินงานเกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดด้วยความสมัครใจ

2) ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนที่การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ อารมณ์ รวมทั้งค่านิยมของประชาชนเป็นเครื่องชี้นำตนเองให้เข้ามามีส่วนร่วม แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การกระทำที่บรรลุลวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทำให้ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม เกิดความผูกพัน มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อกิจกรรมที่ดำเนินงานด้วยความสมัครใจ

1.3.3 ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527 : 10) ได้สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา
- 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจการ
- 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
- 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

สมศักดิ์ สุขวงศ์ (2532 : 110) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนซึ่งจะต้องมีทุกขั้นตอน ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 2) การมีส่วนร่วมในการลงมือทำเอง
- 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์
- 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

มาโนชญ์ อูปสินธุ์ (2543 : 15) ได้สรุปขั้นตอนของการมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดเป็นกรอบในการศึกษาไว้ดังนี้

- 1) การร่วมประชุมวางแผนดำเนินการ โดยการแสดงความคิดเห็น การให้ข้อเสนอแนะและการตัดสินใจในโครงการ
- 2) การร่วมดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ โดยเสียสละกำลังแรงงาน วัสดุ กำลังเงิน หรือทรัพยากรใดๆ ที่มีอยู่ในชุมชน

- 3) การร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ คือ การเข้าร่วมในการใช้ประโยชน์
- 4) การร่วมในการติดตามผลงานที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

ชโลมพร วรอนุวัฒน์กุล (2545 : 12) ได้สรุปขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

- 1) ประชุมวางแผนการดำเนินการ และแสดงความคิดเห็น
- 2) ปฏิบัติตามแผนด้วยการลงมือกระทำ
- 3) แบ่งปันผลประโยชน์จากการพัฒนา
- 4) ประเมินผลงานที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

นพวรรณ เสวตานนท์ (2546 : 9 – 10) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การร่วมศึกษาสถานการณ์
- 2) การร่วมศึกษาปัญหาและสาเหตุ
- 3) การร่วมวางแผนและกำหนดกิจกรรม
- 4) การร่วมดำเนินกิจกรรมตามแผนงานที่กำหนดไว้
- 5) การร่วมรับผลประโยชน์ หรือ การเข้าร่วมในการใช้ประโยชน์
- 6) การร่วมควบคุมติดตามประเมินผล

อคิน รพีพัฒน์ (2547 : 49) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

- 1) การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
- 2) การตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา
- 3) การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน
- 4) การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

WHO/UNICEF (1978 : 41 – 49) ได้เสนอรูปแบบของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 4 ขั้นตอน คือ

- 1) การวางแผน ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาจัดลำดับความสำคัญตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีติดตามประเมินผลและประการสำคัญ คือ ต้องตัดสินใจด้วยตนเอง
- 2) การดำเนินกิจกรรมประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการและบริหารการใช้ทรัพยากร
- 3) การใช้ประโยชน์ โดยประชาชนต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์
- 4) การได้รับประโยชน์ โดยประชาชนต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เหมือนกัน

โคเฮน และ อัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1980 : 219 – 222) ได้จำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 เรื่อง คือ ขั้นตอนการตัดสินใจ (decision making) การดำเนินการ (implementation) ผลประโยชน์ (benefits) และการประเมินผล (evaluation) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำก็ คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้น ก็เลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจช่วงดำเนินการวางแผนและการตัดสินใจช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินโครงการนั้น จะได้มาจากคำถามที่ว่า ใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์นั้นนอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลที่เป็น

ประโยชน์ในทางบวก และผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผล นั้นสิ่งที่สำคัญที่จะต้องสังเกต คือ ความเห็น (views) ความชอบ (preferences) และความคาดหวัง (expectation) จะมีอิทธิพลสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆ ได้

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะ ประเภทและขั้นตอนการมีส่วนร่วม ของประชาชนดังที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่จะมีลักษณะไม่แตกต่างกันมากนัก ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับประเภทของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) 5 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านการร่วมรับรู้
- 2) ด้านการร่วมคิด
- 3) ด้านการร่วมทำ
- 4) ด้านการร่วมแก้ไข
- 5) ด้านการร่วมรับผลประโยชน์

1.4 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546 : 17-18) อธิบายว่าโดยหลักการระดับการมีส่วนร่วม ขึ้นอยู่กับว่าจะมีส่วนร่วมในเรื่องประเภทใด หรือขั้นตอนใดแต่หลักใหญ่ อาจแบ่งเป็น 5 ระดับ อย่างกว้างๆ คือ

1. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของตน/ครอบครัว/ชุมชน
2. การมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร
3. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (co- decision) โดยเฉพาะเกี่ยวกับโครงการที่ตนจะมี ส่วนได้เสียด้วย โดยแบ่งเป็น 3 กรณี แล้วแต่กิจกรรมนั้นคงตนอยู่ในขั้นตอนใดต่อไปนี้
  - 3.1 ตนมีน้ำหน้การตัดสินใจ น้อยกว่าเจ้าของโครงการ เช่น ก่อนเริ่มทำโครงการ จะตัดสินใจว่าโครงการควรทำขนาดใด ทำกิจกรรมอะไรบ้าง เป็นต้น ผู้อื่นมีส่วนร่วมด้วยน้อย
  - 3.2 ตนมีน้ำหน้การตัดสินใจ เท่ากับเจ้าของโครงการ เช่น เมื่อเป็นหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกัน และจะตัดสินใจว่าจะเริ่มโครงการนั้นหรือไม่
  - 3.3 ตนมีน้ำหน้การตัดสินใจ มากกว่าเจ้าของโครงการ เช่น เมื่อเป็นผู้รับ ประโยชน์จากน้ำที่ได้รับจากอ่างเก็บน้ำ กลุ่มผู้ได้รับประโยชน์ควรเป็นผู้มีน้ำหน้การตัดสินใจ มากกว่าเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

4. การมีส่วนร่วมทำ คือ ร่วมในขั้นตอนการดำเนินงาน เช่น ร่วมสร้างถนนในชนบท
5. การมีส่วนร่วมสนับสนุน คือ ไม่มีโอกาสร่วมทำแต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือด้านอื่น

ระดับ

1. ระดับ 1 ไม่มีส่วนร่วมเลย เป็นลักษณะที่ทางหน่วยงานของรัฐเข้าไปดำเนินการทำให้ประชาชนทั้งหมด หรือบางครั้งบังคับประชาชนให้เข้ามีส่วนร่วมโดยไม่มีทางเลือกเลยได้เพราะประชาชนเกรงความผิดที่เกิดขึ้น ร่วมทั้งเกรงว่าจะสูญเสียผลประโยชน์บางประการ เช่น การถูกปรับ การถูกเพ่งเล็งจากทางราชการ แต่ถ้าหลีกเลี่ยงได้ ประชาชนจะไม่เข้ามีส่วนร่วม

2. ระดับ 2 มีส่วนร่วมน้อยมาก ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมเพราะมีสิ่งล่อใจ หรือผลประโยชน์บางประการที่ได้รับ เช่น ได้รับเงินค่าตอบแทนจากการใช้แรงงานได้มีโอกาสไปทัศนศึกษานอกสถานที่ การได้ชื่อเสียง ฯลฯ แต่งตัวประชาชนมิได้เลื่อมใสต่อกิจกรรม ดังนั้น เมื่อไรก็ตามที่ประชาชนเห็นว่าตนเองไม่ได้รับผลประโยชน์เพียงพอที่จะเข้ามีส่วนร่วมก็จะไม่เข้ามีส่วนร่วม

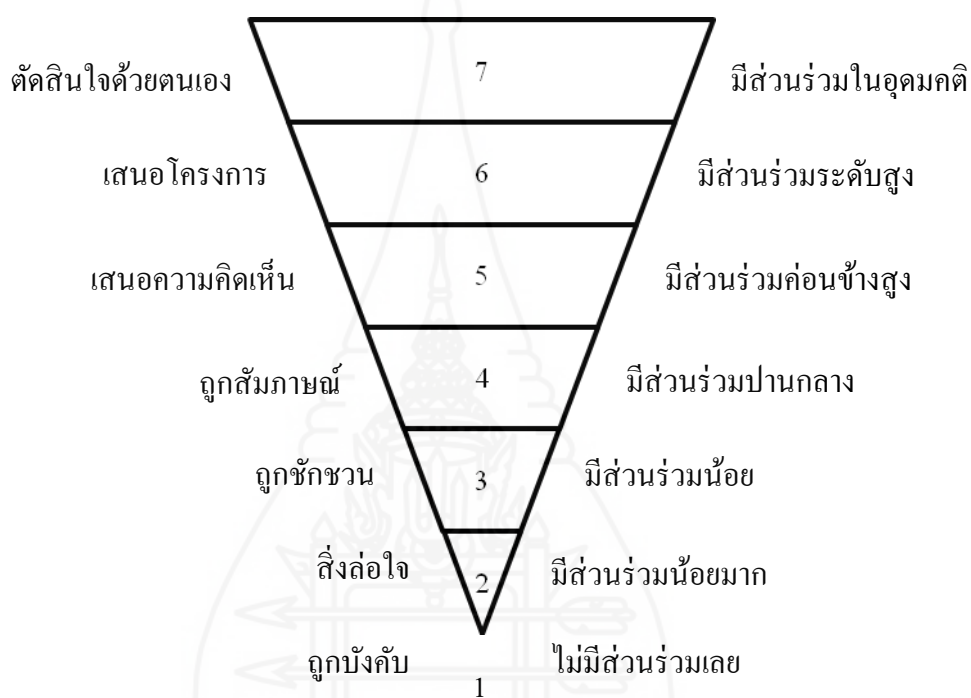
3. ระดับ 3 มีส่วนร่วมน้อย ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมเพราะถูกชักจูง โดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ที่มุ่งเน้นเห็นผลดีและประโยชน์ที่จะได้รับซึ่งไม่ได้คำนึงถึงความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น และประชาชนมิได้มีส่วนร่วมเสนอความเห็นใดๆ ทั้งสิ้น ถ้าประชาชนเข้ามีส่วนร่วมแล้ว จะได้รับผลประโยชน์ อาจให้ความร่วมมือต่อไป

4. ระดับ 4 มีส่วนร่วมปานกลาง ทางราชการจะทำการสอบถามประชาชนถึงความต้องการของท้องถิ่น และสภาพข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่ จากนั้นทางราชการจะนำข้อมูลที่ได้เหล่านี้ไปทำการกำหนดแผนงาน เพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตาม ซึ่งแผนงานที่กำหนดขึ้นนี้ บางครั้งอาจไม่ตรงตามประสงค์ของประชาชนได้

5. ระดับ 5 มีส่วนร่วมค่อนข้างสูง ทางราชการจะมีการยอมรับให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมค่อนข้างสูง โดยเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นต่างๆ รวมทั้งแนวทางแก้ไขปัญหาความประสงค์ของประชาชน แต่การตัดสินใจในการกำหนดแผนงานจริงๆ ยังขึ้นอยู่กับอำนาจและหน้าที่ของทางราชการ

6. ระดับ 6 มีส่วนร่วมสูง ทางราชการจะเปิดโอกาสอย่างมากให้ประชาชนแสดงข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมที่มีส่วนร่วมจากประชาชน โดยใกล้ชิด การดำเนินการขึ้นอยู่กับมติตัดสินใจของประชาชนเองว่าจะแก้ไขปัญหามุมชนอย่างไร

7. ระดับ 7 มีส่วนร่วมในอุดมคติ ประชาชนในท้องถิ่นจะร่วมมือดำเนินการด้วยตนเอง ตลอดนับตั้งแต่เริ่มต้น จนกระทั่งสิ้นสุดการดำเนินงานเป็นการอาศัยพื้นฐานความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเอง จึงได้รับการร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี ทางราชการอาจเข้ามามีส่วนบ้างในแง่ของทางราชการช่วยเหลือหรือสนับสนุนสิ่งที่เกินความสามารถของประชาชนเท่านั้น
 ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 ระดับการมีส่วนร่วม

ที่มา : คูสิต เวชกิจ (2535) “การมีส่วนร่วมของประชาชนและการระดมทรัพยากรเพื่อป่าไม้ชุมชน”
 ในเอกสารสอนชุดวิชาป่าไม้ชุมชน นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
 สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ หน้า 214

ดังนั้น จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ระดับการมีส่วนร่วมแบ่งเป็นการมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล การมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (co – decision) การมีส่วนร่วมทำ การมีส่วนร่วมสนับสนุน คือ ไม่มีโอกาสร่วมทำ แต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือด้านซึ่งอาจจัดระดับ 7 ระดับ

1.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 184) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการ คือ

1. มีความเกี่ยวข้องกับทางจิตใจ อารมณ์ และด้านการงาน
2. มีประสบการณ์ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของกลุ่ม และมีการติดต่อสื่อสารทั่วไประหว่างบุคคลในกลุ่มนั้น

3. มีความรับผิดชอบกับกลุ่ม ทั้งในด้านความสำเร็จและความล้มเหลว เป็นความรู้สึกผูกพันกับการทำงาน และการเชื่อถือไว้วางใจ

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528 : 170) ระบุว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ คือ

1. ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองและความปลอดภัย
2. ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะผู้นำ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
3. ปัจจัยที่เป็นรางวัลตอบแทน ได้แก่ ค่าตอบแทนแรงงาน เงินปันผล
4. ปัจจัยภายในตัวบุคคล เช่น ความคาดหวังในประโยชน์ของส่วนรวม ความรู้สึกเกรงใจ

โสภณ หมวดทอง (2533 : 12) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนนั้น มีปัจจัยทางสถานสภาพสังคม เศรษฐกิจ อาชีพ และที่อาศัยเข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนจะได้รับความร่วมมือบรรลุความสำเร็จได้จะต้องได้รับความเห็นพ้องต้องกันของชุมชนเป็นส่วนมาก หรือการดำเนินงานกิจกรรมในนามกลุ่ม องค์กรชุมชน

ชูเกียรติ ภัยลี (2536 : 19-21) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมแบ่งได้ 3 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล
2. ปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ
3. ปัจจัยทางการติดต่อสื่อสาร

องค์การอนามัยโลก (อ้างใน ไชยชนะ สุทธิวรชัย, 2536) ได้เสนอปัจจัยพื้นฐานในการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ประการ คือ

1. ปัจจัยของสิ่งจูงใจ จากสภาพความเป็นจริงของชาวชนบท จะเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ทั้งในแง่การร่วมแรง ร่วมทรัพยากร หรืออื่นๆ นั้น จะมีเหตุผล คือ

การมองเห็นว่าตนจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไป ซึ่งถือเป็นเรื่องของการกระตุ้นให้เกิดสิ่งจูงใจ เป็นตัวนำ ซึ่งถือเป็นเรื่องของการก่อให้เกิดมีสิ่งจูงใจ

2. ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม แม้ว่าชาวชนบทเป็นจำนวนมากจะเห็นประโยชน์ของการเข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนา แต่ไม่อาจจะเข้าร่วมกิจกรรมได้ เนื่องจากไม่เห็นช่องทางของการเข้าร่วมหรือเข้าร่วมแล้วไม่ได้รับผลดังที่คาดหวัง เพราะการเข้ามามีส่วนร่วมกันนั้น มิได้มีการจัดรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสม เช่น ภาวะผู้นำ กฎระเบียบแบบแผน ลักษณะการทำงาน เงื่อนไขการเข้าร่วม เป็นต้น พื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางในการเข้าร่วมจึงควรมีลักษณะ ดังนี้

- เปิดโอกาสให้ทุกๆ คน และทุกๆ กลุ่มในชุมชนมีโอกาสดำเนินการในการพัฒนารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยการเข้าร่วมอาจอยู่ในรูปของการมีตัวแทน หรือการเข้าร่วมโดยตรง

- ควรมีเวลากำหนดให้ชัดเจนเพื่อผู้เข้าร่วมจะสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองได้ตามสภาพเป็นจริงของตน

- กำหนดลักษณะของกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอะไร

ฉลอง ดิษี (2541 : 20) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมว่า ประกอบด้วย

1. ปัจจัยด้านกายภาพ ประกอบด้วย

1.1 ปัจจัยด้านกายภาพ : ลักษณะภูมิประเทศ การตั้งถิ่นฐาน การคมนาคม

1.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ : ฐานะทางเศรษฐกิจ รายได้

1.3 ปัจจัยด้านการเมือง : บรรยากาศทางการเมือง อุดมการณ์ อุดมคติทางการเมืองของประชาชน

1.4 ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม : วิธีการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีทัศนคติความเชื่อ ค่านิยมที่แตกต่างกันแต่ละพื้นที่

1.5 ปัจจัยทางประวัติศาสตร์ : ความเป็นมาของเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ กำเนิดของชุมชน

1.6 ปัจจัยส่วนบุคคล : คนเมือง คนชนบท กลุ่มอาชีพ ระดับความรู้ การมีบทบาทในฐานะต่างๆ ของสังคม

2. ปัจจัยด้านลักษณะโครงการ ประกอบด้วย

2.1 ความยากง่ายของเทคโนโลยีที่ใช้ในงาน

2.2 ทรัพยากรที่ใช้ ความยากง่ายในการหา

2.3 ลักษณะของผลประโยชน์ที่ได้รับ

2.4 ความเชื่อมโยงของโครงการกับโครงการอื่น

2.5 ความยืดหยุ่นของโครงการ

2.6 การเข้าถึงการบริหารโครงการ

เท็ดสัคกี้ แกล์มกระโทก (2545 : 40) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมได้แก่

1. ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างโบสถ์วิหาร เป็นต้น

2. ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือ หรือมีเกียรติยศ ตำแหน่ง ทำให้ประชาชนเกิดความเกรงใจที่จะมีส่วนร่วมอยู่ด้วย แม้ว่าไม่มีความศรัทธาหรือเต็มใจที่จะกระทำ เช่น ผู้ใหญ่ออกปากขอแรงช่วยในการทำงานต่างๆ ผู้น้อยก็ช่วยออกแรง เป็นต้น

เท็ดสัคกี้ แกล์มกระโทก (2545 : 82-84) ก็ได้สรุปให้เห็นว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่

1. การสนับสนุนจากภาครัฐราชการ
2. การสนับสนุนจากภาคเอกชน
3. การสนับสนุนจากผู้นำท้องถิ่น

อภิเดช หมั่นน้อย (2548 : 27) กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 5 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยทางด้านสังคม
2. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ
3. ปัจจัยทางการเมือง
4. ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม
5. ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาสังคม

Kaufman (1949: 7) ได้ศึกษา ถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนในชนบทพบว่า อายุ เพศ การศึกษา ขนาดของครอบครัว อาชีพ รายได้ และความยาวนานในการอยู่อาศัยในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน

Cohen and Uphoff (1977 : 17 - 19) เสนอบริบทของการมีส่วนร่วมว่า ในการพิจารณาการมีส่วนร่วมจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสภาพแวดล้อม ซึ่งมีความซับซ้อนอย่างมากด้วย ได้แก่

1. ปัจจัยทางกายภาพและชีวภาพ
2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ
3. ปัจจัยทางการเมือง
4. ปัจจัยทางสังคม

5. ปัจจัยทางวัฒนธรรม

6. ปัจจัยทางประวัติศาสตร์

นอกจากนี้ Cohen and Uphoff (1977 : 57 - 78) ยังได้เสนอเพิ่มเติมอีกว่า มีบุคคล 4 กลุ่ม ที่มีส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมใน โครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชนบท ประกอบด้วยประชาชน ในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ และบุคคลภายนอก สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชน นั้นมีปัจจัยหลายอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. อายุ และเพศ
2. สถานภาพในครอบครัว
3. ระดับการศึกษา
4. สถานภาพทางสังคม
5. อาชีพ
6. รายได้และทรัพย์สิน
7. ระยะเวลาในท้องถิ่น และระยะเวลาที่อยู่ในโครงการ
8. พื้นที่ดินถือครอง และสถานภาพการทำงาน

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาได้สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา
2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ อาชีพหลัก รายได้ของครอบครัว
3. ปัจจัยทางด้านกายภาพ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในพื้นที่

1.6 เงื่อนไขการมีส่วนร่วมของประชาชน

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 186) ได้กล่าวถึงเงื่อนไขการมีส่วนร่วมไว้ 3 ประการ คือ ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะร่วมงาน (freedom to participation) ประชาชนต้องมีความสามารถที่จะมีส่วนร่วม (ability to participation) และประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม (willingness to participation) นอกจากนี้ ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมยังขึ้นกับเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. ประชาชนจะต้องมีเวลาที่จะมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรม การมีส่วนร่วมไม่เหมาะสมกับสถานการณ์
2. ประชาชนต้องไม่เสียเงินทอง ค่าใช้จ่ายในการมีส่วนร่วมมากกว่าที่เขาประเมินผลตอบแทนที่จะได้รับ
3. ประชาชนต้องมีความสนใจที่สัมพันธ์สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมนั้นๆ

4. ประชาชนต้องสามารถสื่อสารรู้เรื่องกันทั้งสองฝ่าย

5. ประชาชนต้องไม่รู้สึกระทบกระเทือนต่อตำแหน่งหน้าที่หรือสถานภาพทางสังคม หากจะมีส่วนร่วม

ทวิทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527 : 2) ได้สรุปว่า การที่จะเกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้น ต้องยึดแนวทางปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. ต้องถือว่าชาวบ้านเป็นตัวหลักในการแก้ไขปัญหาของเขาเอง องค์กรภายนอกเป็นเพียงตัวกระตุ้นและเสริมหรือสนับสนุนเท่านั้น

2. กิจกรรมพัฒนาต้องเริ่มจากพื้นฐานของชุมชน

3. ระดับการรับรู้ของชุมชนอาจมีข้อจำกัดทำให้ไม่ชัดเจนต่อปัญหา หรือแก้ไขปัญหาไม่ถูกต้อง การมีส่วนร่วมจึงครอบคลุมถึงการกระจายและสื่อสารข้อมูลข่าวสารเพื่อการพัฒนาการรับรู้ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนในการแก้ไขปัญหา

ไชยชนะ สุทธิวรชัย (2536 : 20) ได้รวบรวมเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมที่จะก่อให้เกิดการพัฒนามี 3 ประการ คือ

1. ความช่วยเหลือจากภายนอก ซึ่งอาจจะเป็นองค์กรพัฒนาของรัฐ องค์กรเอกชน นักวิชาการ และนักพัฒนา ในรูปแบบของการช่วยเหลือด้านการเงิน การเมือง ความรู้

2. ความพร้อมภายใน เช่น ผู้นำ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ภายภาพ โอกาส เข้าร่วม วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น

3. การบำรุงรักษา เช่น ในรูปของสิ่งจูงใจ การบริหาร การจัดการองค์กรและ กิจกรรม ตลอดจนการแทรกแซงจากภายนอก

ดุสิต เวชกิจ และคนอื่นๆ (2546 : 24) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับเงื่อนไขของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ประชาชนต้องมีอิสระ และสามารถที่จะมีส่วนร่วมได้อย่างเสรี โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากเกินไปความสามารถของเขา

2. ประชาชนต้องได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่าย เช่น หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน และนักพัฒนาในท้องถิ่น

3. ประชาชนต้องมีความสนใจที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมนั้น และสามารถสื่อสารรู้เรื่องในกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างดี

ดังนั้น จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า เงื่อนไขของการมีส่วนร่วม ได้แก่ ประชาชนต้องมีอิสระ สามารถมีส่วนร่วมได้อย่างเสรี ได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่าย เช่น หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน และประชาชนต้องมีความสนใจที่จะเข้าร่วมในกิจการนั้นๆ

1.7 ความสำคัญและประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2547 : 12) ได้แจกแจงถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

1. เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ ช่วยให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ทำให้การตัดสินใจรอบครอบขึ้น
2. การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับจะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ
3. การสร้างฉันทามติ ลดความขัดแย้งทางการเมือง และเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ
4. การเพิ่มความสะดวกในการนำไปปฏิบัติ สร้างให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ
5. การมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้า และความขัดแย้งที่รุนแรงได้
6. ช่วยให้ผู้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชน และไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชน และเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน
7. การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน ถือว่าเป็นการให้การศึกษาชุมชน เพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจ และเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน
8. ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น เป็นการเพิ่มทุนทางสังคม และช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น สอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

วชิระ ศรีประไหม (2548 : 17) กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของการมีส่วนร่วม มี 2 ประการ คือ

1. เป็นการให้ความสำคัญแก่การพัฒนาทรัพยากรกำลังคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านคุณภาพกำลังคน
  2. ทำให้นักวางแผนพัฒนาได้รับรู้ข้อเท็จจริงและความคิดเห็นจากประชาชนในระดับท้องถิ่นโดยตรง ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์และจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชนบท
- อรทัย กัทผล (2549 : 11) ประโยชน์จากการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับรูปแบบและระดับการมีส่วนร่วม ประโยชน์ดังกล่าวคือ

1. เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ ช่วยให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ ทำให้การตัดสินใจรอบครอบขึ้น

2. การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับจะ ช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ

3. การสร้างฉันทามติ ลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรม ในการตัดสินใจของรัฐ

4. การเพิ่มความง่ายในการนำไปปฏิบัติ สร้างให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5. การมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้าและความขัดแย้งที่รุนแรงได้

6. ช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนและไวต่อความรู้สึกห่วง กังวลของประชาชนและเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน

7. การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณะชน ถือว่าเป็น การให้การศึกษาชุมชน เพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจและเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน

8. ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น เป็นการเพิ่มทุนทางสังคม และเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นสอดคล้องกับการปกครองตามหลัก ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

เจมส์ แอล.เครย์ตัน (2551 : 21-25) การมีส่วนร่วมของประชาชนมีประโยชน์

ดังต่อไปนี้

1. คุณภาพการตัดสินใจดีขึ้น
2. ใช้ต้นทุนน้อยและลดความล่าช้าลง
3. สร้างฉันทามติ สร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มต่างๆ
4. นำไปปฏิบัติได้ง่ายขึ้น
5. หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าที่เลวร้ายที่สุด
6. คงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม
7. มีการคาดการณ์ความห่วงกังวลและทัศนคติของสาธารณะชน
8. ช่วยพัฒนาภาคประชาสังคม

จากความสำคัญและประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ มีการตัดสินใจรอบคอบขึ้น มีการยอมรับ ลดความขัดแย้ง นำไปสู่การมีส่วนร่วมในการวางแผน เพิ่มความง่ายในการนำไปปฏิบัติสร้างให้ประชาชนเกิดความรู้สึกห่วงเป็นเจ้าของร่วมติดตาม และประเมินผลทำให้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ลดการเผชิญหน้า

และความขัดแย้งที่รุนแรงได้ ช่วยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดประชาชน และช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น สอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

1.8 แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน

สมลักษณ์ ไชยเสริฐ (2549 : 142-149) ได้แบ่งแนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็น 3 ด้านหลัก คือ ด้านประชาชน (Public) ด้านการมีส่วนร่วม (Participation) และด้านภาครัฐ โดยการมีส่วนร่วม (Participation) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ประชาชนที่เป็นบุคคล หรือ คณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินการพัฒนา ช่วยเหลือ สนับสนุน ทำประโยชน์ในเรื่องต่างๆ หรือกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล เพื่อให้เกิดการยอมรับและก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดกัน ทุกฝ่าย ดังนี้

1. การรับรู้ (Perception) ต้องสร้างสำนึกให้ทั้งภาครัฐและประชาชนมีความตระหนักการรับรู้การยอมรับในสิทธิหน้าที่และส่วนร่วมของทุกกลุ่มทุกฝ่าย
2. ทักษะคติ (Attitude) ต้องสร้างความเข้าใจและปรับทัศนคติของบุคลากรภาครัฐ และ ภาคประชาชนทั้งสองฝ่ายให้มีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วม
3. การเป็นตัวแทน (Representation) การสรรหา และคัดเลือกตัวแทน จะต้องคำนึงถึงประชาชนทุกกลุ่ม ทุกฝ่าย เพื่อให้ประชาชนกลุ่มต่างๆ ที่หลากหลายทุกกลุ่มนั้นมีตัวแทนเข้าไปร่วมด้วยจะได้ประสานผลประโยชน์กันจนลงตัวและเกิดความเป็นธรรมขึ้น
4. ความเชื่อมั่นและไว้วางใจ (Trust) การมีส่วนร่วมนั้น ต้องสร้างให้สมาชิกมีความเข้าใจและมีความจริงใจในการเข้าร่วม มีความเชื่อมั่น ความเชื่อถือ ศรัทธา ความไว้วางใจกัน และกันเป็นเงื่อนไขสำคัญ
5. การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Information-sharing) สร้างกลไกเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เพราะการมีส่วนร่วมเป็น กระบวนการที่ทำให้ข้อมูลข่าวสาร ทั้งด้านที่เป็นข้อเท็จจริง และด้านที่เป็นความคิด ความรู้สึก ความคาดหวัง ได้ถูกแสดงออกอย่างหลากหลายกลุ่มเล็ก และสมบูรณ์ ครบถ้วนมากขึ้น ซึ่งจะทำให้การวินิจฉัยปัญหา และการเสนอทางเลือกในการแก้ไขปัญหา มีหลากหลาย และตรงกับความต้องการ
6. นันทามติ (Consensus) โดยการให้ประชาชน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้าร่วมในการหาวิธีแก้ไขปัญหาที่ยุ่ยากซับซ้อนร่วมกันหาทางออกสำหรับการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในทางสันติ เป็นที่ยอมรับ

7. การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) องค์การการมีส่วนร่วมต้องสร้างให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเป็นการสื่อสารแบบ 2 ทาง (Two Ways Communication) ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน

8. ความประสงค์ หรือ ความมุ่งหมาย (Purpose) ต้องกำหนดความประสงค์ หรือ ความมุ่งหมายในการมีส่วนร่วมไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมจะได้ตัดสินใจดีกว่า ควรเข้าร่วมหรือไม่

9. การประเมินผล (Appraisal) การประเมินผลเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการมีส่วนร่วม และถือเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารในการบริหารทรัพยากรบุคคลให้เกิดประโยชน์สูงสุด

10. ความโปร่งใส (Transparency) ปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์การการมีส่วนร่วมให้มีความโปร่งใส สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

11. ความเป็นอิสระ (Independence) ต้องมีความเป็นประชาธิปไตย โดยการให้เกียรติยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน สมาชิกทุกคนในองค์กรมีอิสระทางความคิดการที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจ จะเป็นปัจจัยให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน

12. ก้าวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง (Onward-doing) ต้องเปิดโอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอทำให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ความคิดใหม่ที่ท้าทายอย่างต่อเนื่อง

13. เครือข่าย (Network) ให้มีการผนึกกำลังร่วมกันของทั้งภาครัฐ และภาคประชาชน ในลักษณะเครือข่าย คือ การที่จะต้องมาทำความเข้าใจกัน มาผนึกกำลังกันเป็นหนึ่งเดียวเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาของคน และปัญหาส่วนรวมในชุมชน ซึ่งการดำเนินงานของเครือข่ายจะนำไปสู่การพัฒนาการมีส่วนร่วมที่ยั่งยืนได้ในที่สุด

2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้มีบทบัญญัติที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้หลายมาตรา ได้แก่

หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

ส่วนที่ 12 สิทธิชุมชน

มาตรา 66 บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือ ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

และของชาติและมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ
สิ่งแวดล้อมรวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน

มาตรา 67 สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐ และชุมชนในการอนุรักษ์
บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ และใน
การคุ้มครอง ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องใน
สิ่งแวดล้อม ที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือ คุณภาพชีวิตของคนย่อม
ได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม

หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

ส่วนที่ 3 แนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

มาตรา 78 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการ
แผ่นดิน ดังต่อไปนี้

(5) จัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นเพื่อให้การจัดทำ
และการให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้
โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน

ส่วนที่ 8 แนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มาตรา 85 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินให้ครอบคลุมทั่วประเทศ
โดยให้คำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้งผืนดิน ผืนน้ำ วิถีชีวิตของชุมชน
ท้องถิ่น และการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และกำหนดมาตรฐานการใช้
ที่ดินอย่างยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินนั้น
มีส่วนร่วม ในการตัดสินใจด้วย

(3) จัดให้มีการวางผังเมือง พัฒนาและดำเนินการตามผังเมืองอย่างมี
ประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

(4) จัดให้มีแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และ
ทรัพยากรธรรมชาติอื่นอย่าง เป็นระบบและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้งต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วม
ในการสงวนบำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ
อย่างสมดุล

(5) ส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน

ส่วนที่ 10 แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

มาตรา 87 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังต่อไปนี้

- (1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น
- (2) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ
- (3) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบขององค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลายหรือรูปแบบอื่น

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว จะเห็นได้ถึงเจตนารมณ์ ที่ให้ความสำคัญในการส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ/กิจกรรมภาครัฐใน ลักษณะและวิธีการต่างๆ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินของประเทศเป็นการบริหารโดยประชาชนเพื่อประชาชน ตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างแท้จริงซึ่งการส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมอาจกล่าวได้ว่าเป็นเงื่อนไขที่สำคัญของความสำเร็จในการบริหารราชการให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน และเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

3. แนวคิด ทฤษฎีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

3.1 ความหมายของการอนุรักษ์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525) คำว่า อนุรักษ์ หมายถึง รักษาให้คงเดิม เกษม จันทรแก้ว (2530 : 99-100) กล่าวว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การเก็บรักษา สงวน ซ่อมแซม ปรับปรุง และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อที่จะได้เอื้ออำนวยให้คุณภาพสูงในการสนองความเป็นอยู่ของมนุษย์ตลอดไป หรืออีกทางความหมายหนึ่ง คือ เป็นการ ใช้ตามความต้องการและประหยัดไว้เพื่อใช้ในอนาคต

อานวย คอวนิช (2530 : 21) กล่าวว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การนำออกมาใช้ ประโยชน์โดยรักษาไว้ให้คงสภาพเดิมมากที่สุด

ปริญญา นุตาลัย (2535 : 135 - 190) ได้ให้ความหมายของคำว่าอนุรักษ์ ว่าเป็นการ เก็บรักษา สงวน ซ่อมแซม ปรับปรุง และการใช้ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้ เอื้ออำนวยให้คุณภาพสูง ในการสนองความเป็นอยู่ของมนุษย์ตลอดไป โดยอยู่ภายใต้วัตถุประสงค์ ของของ นักอนุรักษ์ คือต้องทำให้โลกนี้ดี (rich) และให้ผลผลิต

อุทิศ ภูอินทร์ (2536 : 60) กล่าวว่า การอนุรักษ์ เป็นการจัดการเพื่อใช้ประโยชน์ อย่างชาญฉลาด เน้นที่การรักษาไว้ให้คนรุ่นหลังได้ดู หรือใช้ประโยชน์ด้วย ไม่มุ่งที่ประโยชน์สูงสุด การใช้ต้องมีการทำลาย ต้องกำหนดไม่ให้เกินกว่าจนทำให้ทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ เปลี่ยนรูปหรือ เสื่อมโทรมลง

นิวัติ เรืองพานิช (2537 : 34) กล่าวว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากร อย่างชาญฉลาดให้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด และใช้ได้เป็นเวลานานมากที่สุด ทั้งนี้ต้อง สูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด และจะต้องกระจายการใช้ทรัพยากรโดยทั่วถึงกัน

สุกาญจน์ รัตนเลิศนุสรณ์ (2550 : 49) การอนุรักษ์ (Conservation) หมายถึง การรู้จักใช้การเก็บรักษา การสงวน ซ่อมแซมและปรับปรุงเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติอย่างฉลาด ส่งผล ให้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นประโยชน์ต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมมากที่สุด นานที่สุด แต่สูญเสียทรัพยากรธรรมชาติน้อยที่สุด

จากความหมายข้างต้น พอสรุปได้ว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การดูแล ป้องกัน รักษา ซ่อมแซม และการใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อมนุษย์มากที่สุด โดยไม่ทำลาย หรือ ทำให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การที่เรารู้จักใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดให้ เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมมากที่สุด และใช้ได้เป็นเวลานานที่สุด ทั้งนี้ต้องสูญเสียทรัพยากร โดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด และต้องกระจายการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรโดยทั่วถึงกัน

3.2 ความหมายของทรัพยากรป่าไม้

เกษม จันทรแก้ว และสามัคคี บุญยะวัฒน์ (2538) ได้ให้ความหมายของป่าไม้ว่า ป่าไม้ในทางกฎหมาย หมายถึง ที่ดินซึ่งมิได้มีบุคคลใดได้กรรมสิทธิ์ตามกฎหมายที่ดินแต่ในทางนิเวศวิทยาป่าไม้ หมายถึง สังคมของพืชและสิ่งมีชีวิตที่ปกคลุมพื้นที่ใช้แสงอาทิตย์ อากาศ น้ำ และวัตถุ ธาตุ เพื่อการเจริญเติบโตและสืบพันธุ์ สามารถเอื้อประโยชน์ให้มนุษย์ ทั้งผลิตผล และการบริการที่จำเป็น

พัชรินทร์ ยาระนะ (2537 : 4) กล่าวว่า ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง ดินไม้ ของป่า และสิ่งมีชีวิตทั้งหลายรวมทั้งสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ซึ่งยังผลให้ป่าไม้อำนวยประโยชน์แก่มนุษย์ หลายๆ ด้าน

สุกาญจน์ รัตนเลิศนุสรณ์ (2550 : 49) ทรัพยากรป่าไม้ เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่เมื่อใช้ไปแล้ว ก็สามารถเกิดขึ้นมาทดแทนหรือเพิ่มพูนขึ้นมาได้ แต่หากเมื่อใดมีการใช้ทรัพยากรป่าไม้ในปริมาณที่เกินกว่าศักยภาพของป่าแล้วก็เป็นกรายากที่ป่านั้นจะฟื้นคืนสู่สภาพสมดุลได้ด้วยตัวเอง

3.3 ความหมายของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

อาษา พรหมบุปผา (2529 : 6) กล่าวถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติว่า หมายถึง การใช้และการระวางรักษาทรัพยากรธรรมชาติด้วยวิธินลาดและให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ซึ่งเป็นเรื่องระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อม และการอนุรักษ์ธรรมชาติ มีความมุ่งหมายที่จะรักษาสวัสดิภาพของสังคม หรือคนส่วนร่วม การขาดแคลนสูญเสียหรือขาดความสมดุลของธรรมชาติย่อมมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของสัตว์โลก ซึ่งรวมถึงมนุษย์เองด้วยโดยให้มีการสูญเสียทรัพยากรน้อยที่สุด

พัชรินทร์ ยาระนะ (2537 : 4) กล่าวว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง การใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างชาญฉลาด และอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ก่อเกิดประโยชน์กับมวลมนุษย์มากที่สุด ทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งการป้องกัน และการบำรุงรักษาให้ทรัพยากรป่าไม้มีอายุยืนยาวที่สุด

อดิสรณ์ กองเพิ่มพูล (2543 : 5) กล่าวว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง การใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างมีคุณค่า และมีประสิทธิภาพมากที่สุด ก่อเกิดประโยชน์กับมวลมนุษย์มากที่สุด ทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งการจัดการ การป้องกัน การบำรุงรักษา และการเผยแพร่ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืนตลอดไป

กล่าวโดยสรุป การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง การใช้ทรัพยากรป่า อย่างชาญฉลาดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งดำเนินการฟื้นฟูตลอดจนการป้องกันรักษาทรัพยากรให้ทรัพยากรคงอยู่ให้เป็นมรดกกับอนุชนรุ่นต่อไป ซึ่งเป็นภารกิจที่ชุมชนต้องรับผิดชอบในการใช้ประโยชน์ร่วมกันเพื่อให้ทรัพยากรนั้นคงอยู่ และยั่งยืนนานที่สุด

3.4 วิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึงวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ไว้หลายท่าน ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้ได้ดีและมีประโยชน์อย่างมากในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพื่อความสมบูรณ์ทางด้านเศรษฐกิจและความผาสุกของมนุษย์ตลอดไป

เกษม จันทรแก้ว (2547 : 85 - 86) ได้กล่าวถึงวิธีการอนุรักษ์ประกอบด้วย 8 วิธีการคือ

1. การใช้ หมายถึง การใช้หลายรูปแบบ เช่น การบริโภคโดยตรง เห็น ได้ยิน ได้ฟัง ได้สัมผัสการให้ความสะดวก และความปลอดภัย รวมไปถึงพลังงานเหล่านี้ต้องเป็นการใช้แบบยั่งยืน
2. การเก็บกัก หมายถึง การรวบรวมและเก็บกักทรัพยากรที่มีแนวโน้มที่จะขาดแคลนในบางเวลาหรือคาดว่าจะเกิดวิกฤตการณ์เกิดขึ้น บางครั้งอาจเก็บกักเอาไว้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในปริมาณที่ควบคุมได้
3. การรักษา/ซ่อมแซม หมายถึง การดำเนินการใดๆ ต่อทรัพยากรที่ขาดไป/ไม่ทำงานตามพฤติกรรม/เสื่อมโทรม/เกิดปัญหา เป็นจุด/พื้นที่เล็กๆ สามารถให้พื้นที่คืนสภาพเดิมได้ อาจใช้เทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างขึ้นช่วยให้ดีเหมือนเดิม จนสามารถนำมาใช้ได้
4. การฟื้นฟู หมายถึง การดำเนินการใดๆ ต่อทรัพยากรหรือสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมให้สิ่งเหล่านั้นเป็นปกติ สามารถเอื้อประโยชน์ต่อไป ซึ่งการฟื้นฟูต้องใช้เวลาและเทคโนโลยีเข้าช่วยอยู่เสมอ
5. การพัฒนา หมายถึง การทำสิ่งที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้น การที่ต้องพัฒนาเพราะต้องการเร่ง หรือเพิ่มประสิทธิภาพให้เกิดผลที่ดีขึ้น การพัฒนาที่ถูกต่อนั้น ต้องใช้ทั้งความรู้เทคโนโลยีและการวางแผนที่ดี
6. การป้องกัน หมายถึง การป้องกันสิ่งที่เกิดขึ้นไม่ให้ลุกลามมากกว่านี้รวมถึงการป้องกันสิ่งที่ไม่เคยเกิดขึ้นด้วย การป้องกันต้องใช้เทคโนโลยี และการวางแผนเช่นเดียวกับการอนุรักษ์วิธีอื่น ๆ
7. การสงวน หมายถึง การเก็บไว้โดยไม่ให้แตะต้อง หรือนำไปใช้ด้วยวิธีการใดๆ ก็ตามการสงวนอาจกำหนดเวลาที่เก็บไว้โดยไม่ให้มีการแตะต้องตามเวลาที่กำหนดไว้ก็ได้

8. การแบ่งเขต หมายถึง ทำการแบ่งเขตหรือแบ่งกลุ่ม/ประเภท ตามสมบัติของทรัพยากร สาเหตุที่สำคัญเพราะวิธีการให้ความรู้ หรือกฎระเบียบที่นำมาใช้นั้น ไม่ได้ผลหรือต้องการจะแบ่งเขตให้ชัดเจน เพื่อให้การอนุรักษ์ได้ผล เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าวนอุทยาน ฯลฯ อย่างไรก็ตามการแบ่งเขตนี้จะต้องมีการสร้างมาตรการกำกับด้วย มิฉะนั้นจะไม่เกิดผล

สวัสดิ์ โนนสูง (2546 : 83-88) ให้แนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ไว้ โดยสรุปดังนี้

1. การรักษาพื้นที่ป่า สามารถทำได้โดยวิธีการต่างๆ ได้แก่

1.1 กำหนดเป็นป่าอนุรักษ์หรือป่าสงวน ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ ป่าชายเลนอนุรักษ์ พื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 พื้นที่อนุรักษ์ธรรมชาติ พื้นที่สงวนชีวลัย พื้นที่มรดกโลก

1.2 การป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ ตลอดจนการทำลายป่า

1.3 การป้องกันและควบคุมการบุกรุกพื้นที่ป่า

1.4 การป้องกันไฟป่า

1.5 การควบคุมโรคและแมลง

2. การใช้ป่าอย่างถูกหลักการ เป็นมาตรการทางอ้อมที่จะทำให้ป่าเสื่อมโทรมน้อยลง

2.1 อนุญาตให้ตัดไม้เฉพาะที่จำเป็น เช่น ต้นที่โตได้ขนาด ต้นที่ขึ้นเบียดกันแน่น ต้นที่รูปทรงไม่ดีหรือถูกแมลงทำลาย มีการปลูกทดแทนต้นที่ตัดเพื่อเป็นการรักษาปริมาณและคุณภาพป่าไม้

2.2 ใช้ไม้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดการสูญเสียและใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.3 การบูรณะป่าเสื่อมโทรม หรือการฟื้นฟูสภาพป่า (Reforestation) โดยการปลูกต้นไม้ในพื้นที่ป่าที่ถูกทำลาย เพื่อให้กลับเป็นป่าที่สมบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง

2.4 การเพิ่มเนื้อที่ป่าเป็นการปลูกต้นไม้ในบริเวณที่ไม่เคยเป็นป่ามาก่อน (Afforestation) เพื่อให้มีป่าเพิ่มขึ้น รวมถึงการทำสวนป่าเศรษฐกิจ (Forest Farming)

2.5 การอนุรักษ์พันธุ์ไม้และต้นไม้ เนื่องจากพันธุ์ไม้บางชนิดมีความสวยงามหายาก หรือกำลังจะสูญพันธุ์

2.5.1 กำหนดหรือจัดเป็นพื้นที่อนุรักษ์ ได้แก่ สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ วนอุทยาน เป็นต้น

2.5.2 กำหนดให้เป็นไม้หวงห้าม เช่น สัก กฤษณา จันทน์หอม และกำยาน การจะนำไปใช้ประโยชน์ต้องได้รับอนุญาต และควรส่งเสริมการขยายหรือปรับปรุงพันธุ์

2.5.3 การขยายพันธุ์ด้วยวิธีพิเศษ

2.5.4 การอนุรักษ์โดยอาศัยความเชื่อทางศาสนาและไสยศาสตร์

ศุภาภรณ์ รัตนเลิศสุรณ (2550 : 88 - 90) ก็ได้เสนอแนวทางเพื่อการอนุรักษ์ป่าไม้ให้สอดคล้องกับหลักอนุรักษ์วิทยา โดยสรุปดังนี้

1. การปลูกป่าทดแทน โดยปลูกทดแทนในพื้นที่ป่าไม้ที่เสื่อมสภาพ ทั้งในรูปของการทำสวนป่า สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ และสวนสาธารณะ
2. การดำเนินการคุ้มครองป่าไม้ กระทำได้โดยอาศัยกฎหมายเพื่อประกาศพื้นที่ป่าเป็นเขตหวงห้าม ซึ่งกระทำได้หลายรูปแบบด้วยกัน คือ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
3. ขจัดการบุกรุกทำลายป่า ซึ่งในปัจจุบัน การบุกรุกทำลายป่ามีความรุนแรงขึ้น เพราะการขาดที่ทำมาหากินอันเนื่องมาจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น

4. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

4.1 สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

4.1.1 โครงสร้างการบริหารงานของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

โครงสร้างการบริหารงานภายในของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ประกอบด้วย ส่วน/ศูนย์ และกลุ่ม จำนวน 9 ส่วน 3 กลุ่ม 3 ศูนย์ฯ ดังแผนภูมิ

ภาพที่ 2.3 โครงสร้างการบริหารงานของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

4.1.2 อำนาจหน้าที่ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

- 1) จัดทำแผนบริหารจัดการในเขตพื้นที่อนุรักษ์ให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการหลักและนโยบายของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
- 3) ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ป่าไม้และการจัดการพื้นที่ป่าไม้อนุรักษ์ในลักษณะงานสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า งานอุทยานแห่งชาติ งานอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำลำธาร งานจัดการไฟฟ้า งานป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายในพื้นที่อนุรักษ์ งานควบคุมตามกฎหมายป่าไม้ และงานตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 4) สนับสนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษาและวิจัยเพื่ออนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากร ธรรมชาติความหลากหลายทางชีวภาพ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และงานด้านกิจกรรมชุมชนในพื้นที่อนุรักษ์
- 5) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

ตามคำสั่งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ที่ 221/2548 ลงวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 เรื่อง กำหนดหน่วยงานภายในและหน้าที่ความรับผิดชอบของส่วนราชการตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้กำหนดหน่วยราชการและความรับผิดชอบของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) ดังนี้

1. ส่วนอำนวยการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

- 1.1 ปฏิบัติงานสารบรรณทั่วไปของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี)
- 1.2 ปฏิบัติงานด้านงบประมาณ การเงิน บัญชี และพัสดุของสำนักฯ
- 1.3 ดำเนินงานด้านบุคคลของสำนักฯ
- 1.4 ควบคุมดูแลอาคารสถานที่ยานพาหนะและครุภัณฑ์ของสำนักฯ
- 1.5 ปฏิบัติงานเกี่ยวกับแผนงานติดตามประเมินผลในการปฏิบัติงานตามแผนงานของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี)

1.6 ควบคุมวิทยุสื่อสาร งานสารสนเทศ การประชาสัมพันธ์ ของสำนักฯ

2. ส่วนอนุรักษ์และป้องกันทรัพยากร มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

- 2.1 กำกับ ควบคุม ดูแล และประสานงานด้านการป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
- 2.2 ประสานการดำเนินการเกี่ยวกับคดีและของกลาง
- 2.3 ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ

3. ส่วนควบคุมและปฏิบัติการไฟฟ้า มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

- 3.1 กำหนดแผนปฏิบัติการ กำกับ ควบคุมดูแล และประสานงานด้านการควบคุมไฟฟ้า
- 3.2 ศึกษา วิจัย เพื่อพัฒนาวิชาการและเทคโนโลยีด้านการจัดการและควบคุมไฟฟ้า
- 3.3 ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้าของหน่วยงานในความรับผิดชอบ
- 3.4 ปฏิบัติงานร่วมหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

4. ส่วนฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์ มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

4.1 กำหนดแผนปฏิบัติงาน กำกับ ควบคุมดูแล และประสานงานด้านการส่งเสริมและฟื้นฟูการปลูกป่าการจัดการเมล็ดพันธุ์ไม้ การผลิตกล้าไม้และปลูกป่า

4.2 ปฏิบัติงานตามแผนงานด้านการส่งเสริมฟื้นฟูการปลูกป่า การจัดการเมล็ดพันธุ์ไม้การผลิตกล้าไม้ และการปลูกป่า

4.3 ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมและฟื้นฟูการปลูกป่าของหน่วยงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ

4.4 กำหนดแผนปฏิบัติการ กำกับ ดูแล ควบคุมดูแล และประสานงานด้านการพัฒนาและจัดการทรัพยากรที่ดินป่าไม้ การกำหนดเขตที่ดินป่าไม้ จัดทำ และควบคุมระบบข้อมูลที่ดิน ป่าไม้ให้เป็นไป ตามนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

4.5 ปฏิบัติงานตามแผนงาน โครงการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541

4.6 ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาและจัดการทรัพยากรที่ดินป่าไม้ของหน่วยงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ

4.7 โครงการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพ

4.8 ควบคุม กำกับ ดูแล และปฏิบัติการตามโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ปีที่ 50 ในพื้นที่ควบคุมรับผิดชอบ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 ให้สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางการดำเนินงานโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติฯ

4.9 ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

5. ส่วนอุทยานแห่งชาติ มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

5.1 กำหนดแผนปฏิบัติการ และประสานการจัดทำแผนด้านการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ และวนอุทยานระหว่างหน่วยงานส่วนกลางกับหน่วยปฏิบัติในพื้นที่

5.2 ควบคุม ติดตามการดำเนินงานและประสานเพื่อส่งเสริมสนับสนุนงานบริหารของอุทยานแห่งชาติ และวนอุทยานในพื้นที่รับผิดชอบ

5.3 การอนุรักษ์ สงวน คุ้มครอง ฟื้นฟู ดูแลรักษา ส่งเสริม และทำนุบำรุงทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช การจัดให้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยการควบคุมป้องกันพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่มีอยู่เดิม และฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรมให้กลับสมบูรณ์ด้วย

กลยุทธ์ การส่งเสริม กระตุ้นและปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนมีความรู้สึกรักหวงแหน และมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อเป็นการรักษาสมดุลของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความหลากหลายทางชีวภาพ สำหรับเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร แหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า แหล่งอาหาร แหล่งนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของประชาชน ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ

6. ส่วนอนุรักษ์สัตว์ป่า มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

6.1 กำหนดแผนปฏิบัติการและประสานการจัดทำแผนด้านการบริหารจัดการ การอนุรักษ์สัตว์ป่าระหว่างหน่วยงานส่วนกลางกับหน่วยปฏิบัติในพื้นที่

6.2 ควบคุม ติดตามการดำเนินงานและประสานเพื่อส่งเสริมสนับสนุนงานบริหารของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า และสถานีพัฒนาส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าในพื้นที่รับผิดชอบ

7. ส่วนจัดการต้นน้ำ มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

7.1 กำหนดแผนปฏิบัติงาน และประสานการจัดทำแผนด้านการบริหารจัดการต้นน้ำระหว่างหน่วยงานส่วนกลางกับหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ควบคุม

7.2 ติดตามการดำเนินงาน และประสานเพื่อส่งเสริมสนับสนุนงานบริหารของหน่วยจัดการต้นน้ำในพื้นที่รับผิดชอบ

8. ส่วนประสานงานโครงการพระราชดำริ

8.1 กำกับ ดูแล โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในความรับผิดชอบ จำนวน 14 โครงการ

8.2 มีหน้าที่รับสนองพระราชดำริในเรื่องเกี่ยวกับงานด้านป่าไม้ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) และประสานกรมป่าไม้ หรือประสานสำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) เพื่อของบประมาณมาดำเนินงานสนองพระราชดำริต่อไป

8.1 ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

9. ส่วนประสานความร่วมมือด้านทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

9.1 กำหนดแผนปฏิบัติการสร้างความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่า กับชุมชน ท้องถิ่นและส่วนราชการในภูมิภาค

9.2 ประสานความร่วมมือ และผลักดันมาตรการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า กับชุมชน ท้องถิ่น และส่วนราชการในภูมิภาค

9.3 แก้ไขปัญหา อุปสรรค ด้านทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าทาง

การบริหาร ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในสังกัด และส่วนราชการอื่นๆ รวมทั้งหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องภายในพื้นที่รับผิดชอบ

9.4 ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และหน่วยงานอื่นๆ ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดนั้นๆ ภายใต้ภารกิจและอำนาจหน้าที่

9.5 พัฒนาแนวทาง วิธีการ ในการส่งเสริมให้ชุมชน ท้องถิ่น และส่วนราชการในภูมิภาคให้มีความรู้สึกรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

9.6 ติดตาม รวบรวม ประเมินผลการปฏิบัติงานการประสานความร่วมมือด้านทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่าในพื้นที่รับผิดชอบ

9.7 ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

10. กลุ่มงานวิชาการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

10.1 ศึกษา วิจัย และพัฒนาวิชาการและการจัดการทางด้านพฤกษศาสตร์ป่าไม้ และระบบนิเวศ วิทยาป่าไม้ รวมทั้งวิทยาการด้านอื่นที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

10.2 สนับสนุน ประสาน และส่งเสริมหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์หรือสถานี หรือแหล่งทดลองทางวิชาการในพื้นที่รับผิดชอบ

10.3 การเผยแพร่กิจกรรม การประชาสัมพันธ์ และถ่ายทอดหรือให้บริการทางวิชาการด้านทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ยังมีภารกิจที่ได้รับมอบหมายโดยตรง คือ

1. กิจกรรมบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ในการสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูวัว จังหวัดบึงกาฬ และประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจด้านความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูวัว จังหวัดบึงกาฬ

2. ด้านการสงวนและคุ้มครองพันธุ์พืช ในการตรวจปราบปราม และประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจด้านพันธุ์พืช

3. กิจกรรมจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในการวางแผนแปลงตัวอย่างเพื่อสำรวจทรัพยากรป่าไม้และติดตามการเปลี่ยนแปลง เพื่อประเมินสถานภาพและศักยภาพของทรัพยากรป่าไม้

4. กิจกรรมโครงการเรดด์พลัส สำรวจและจัดทำฐานข้อมูลโครงการฯ รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในกลไกเรดด์พลัส

5. กำกับดูแล ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาคสนาม ในสังกัดสำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช และกองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่า และพืชป่าตามอนุสัญญา จำนวน 6 หน่วยงาน

11. กลุ่มงานกฎหมาย มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

11.1 ศึกษา วิเคราะห์ และเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย และระเบียบเกี่ยวกับการป่าไม้

11.2 ดำเนินการพิจารณา วินิจฉัย ตอบปัญหาข้อกฎหมายและระเบียบของทางราชการที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี)

11.3 ดำเนินการเกี่ยวกับงานนิติกรรมและสัญญา งานเกี่ยวกับความรับผิดชอบแพ่งและทางอาญางานคดีปกครอง และงานคดีอื่นที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ ที่ 10 (อุตรธานี)

11.4 ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

12. กลุ่มประสานงานยุทธศาสตร์จังหวัด

12.1 ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ในส่วนที่เกี่ยวข้อง

12.2 ประสานงานจังหวัด คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (กบอ.) คณะทำงานเกี่ยวกับการบริหารงานจังหวัด แบบบูรณาการในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์/กลุ่มจังหวัด

12.3 ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ

13. ศูนย์บริหารโครงการปลูกป่าและฟื้นฟูป่าต้นน้ำ และโครงการประชาสัมพันธ์อาสาปลูกป่า 800 ล้านกล้า 80 พรรษามหาราชาฯ เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 12 สิงหาคม 2555 ระยะที่ 2 ปี 2556 – 2560 ที่ 10 (อุตรธานี) (ศูนย์บริหารโครงการปลูกป่าและฟื้นฟูป่าต้นน้ำฯ ที่ 10 (อุตรธานี)) มีหน้าที่ ความรับผิดชอบ

13.1 ดำเนินงานบริหารโครงการปลูกป่าและฟื้นฟูป่าต้นน้ำ และโครงการประชาสัมพันธ์อาสาปลูกป่า 800 ล้านกล้า 80 พรรษามหาราชาฯ เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ

พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 12 สิงหาคม 2555 ระยะที่ 2 ปี 2556 – 2560 ในพื้นที่ จังหวัดอุดรธานี หนองบัวลำภู หนองคาย บึงกาฬ สกลนคร นครพนม มุกดาหาร

13.2 เป็นหน่วยงานอำนวยการด้านแผนงาน งบประมาณ การติดตามผลการดำเนินงาน สถิติข้อมูล และรายงานผลการดำเนินงานของโครงการปลูกป่าต้นน้ำ และโครงการประชอาสาปลูกป่า 800 ล้านกล้า 80 พรรษามหาราชาินี เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 12 สิงหาคม 2555 ระยะที่ 2 ปี 2556 – 2560 ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี หนองบัวลำภู หนองคาย บึงกาฬ สกลนคร นครพนม มุกดาหาร

13.3 เป็นหน่วยงานประสานงาน สนับสนุนหน่วยงานในสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับโครงการปลูกป่าและฟื้นฟูต้นน้ำฯ ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี หนองบัวลำภู หนองคาย บึงกาฬ สกลนคร นครพนม มุกดาหาร

14. ศูนย์เตือนภัยพิบัติ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

14.1 เป็นหน่วยงานเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติธรรมชาติ ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ให้เป็นไปอย่างมีระบบ เป็นรูปธรรม รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์และมีประสิทธิภาพ

14.2 เป็นหน่วยงานในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และแจ้งเตือนสถานการณ์ไปยังหน่วยงานภาคสนาม เพื่อเฝ้าระวังพื้นที่ในภาพรวม ประชาสัมพันธ์ ข้อมูล และการเตือนภัยเบื้องต้นในพื้นที่เสี่ยงภัย หรือเกิดภัยพิบัติไปสู่สาธารณะ เพื่อให้เกิดการเฝ้าระวัง การเตือนภัย การเตรียมพร้อมการอพยพหนีภัยพิบัติ และ/หรือการให้ความช่วยเหลือ หรือสนับสนุน กรณีเกิดภัยพิบัติ

15. ศูนย์ปฏิบัติการเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายคอมพิวเตอร์ มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

15.1 กำหนดแผนปฏิบัติการ แผนงานและงบประมาณเกี่ยวกับการเบิกจ่าย การตรวจสอบใบสำคัญและควบคุมเงินงบประมาณ กำกับ ดูแล และประสานงานด้านการจัดการระบบปฏิบัติการเทคโนโลยีสารสนเทศให้ทันสมัย และเป็นไปตามนโยบาย ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

15.2 ติดตามความเคลื่อนไหวของข่าวสารบ้านเมืองที่เกี่ยวข้อง ประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่กิจกรรมความรู้ ความก้าวหน้าและผลงานของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี)

15.3 รวบรวม จัดทำ จัดเก็บ ปรับปรุง แก้ไข ควบคุม ดูแลระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Network) ในสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) ให้สามารถเชื่อมโยง รับ ส่ง แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและฐานข้อมูลทั้งภายใน (Intranet) และภายนอก (Internet) ให้พร้อมสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

15.4 ปฏิบัติงานควบคุม ดูแล และซ่อมบำรุงอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ รักษาพัสดุ ครุภัณฑ์และระบบคอมพิวเตอร์ของศูนย์ปฏิบัติการเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี)

15.5 จัดทำระบบ ออกแบบ ปรับปรุง ติดตามสำหรับเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ ในเว็บไซต์ www.udonthani.dnp.th กับหน่วยงานภายในและภายนอก เชื่อมโยงข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (ADSL) ให้สามารถนำเข้าสู่ข้อมูล และส่งข้อมูลให้เป็นที่ไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

15.6 พัฒนาคู่มือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนให้คำแนะนำปรึกษาและจัดฝึกอบรมโปรแกรมปฏิบัติการที่เกี่ยวข้อง เผยแพร่ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแก่ผู้สนใจ และให้การสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ตามนโยบายของทางราชการอย่างเคร่งครัด

15.7 ดำเนินตามระเบียบ ข้อปฏิบัติ และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารทางราชการ พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

15.8 ปฏิบัติงานร่วมกับ หรือ สนับสนุน การปฏิบัติงานของหน่วยงานภายใน และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมาย

4.1.3 พื้นที่รับผิดชอบ

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) รับผิดชอบพื้นที่ 6 จังหวัด คือ จังหวัดอุตรธานี สกลนคร หนองคาย หนองบัวลำภู นครพนม และบึงกาฬ

ภาพที่ 2.4 แสดงขอบเขตจังหวัดในความรับผิดชอบของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

แยกเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ดังนี้

1. อุทยานแห่งชาติ	จำนวน 5 แห่ง	เนื้อที่ 1,418,526 ไร่
2. อุทยานแห่งชาติ (เตรียมการ)	จำนวน 1 แห่ง	เนื้อที่ 281,875 ไร่
3. วนอุทยาน	จำนวน 9 แห่ง	เนื้อที่ 195,670 ไร่
4. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	จำนวน 1 แห่ง	เนื้อที่ 116,562 ไร่
5. เขตห้ามล่าสัตว์ป่า	จำนวน 2 แห่ง	เนื้อที่ 17,470 ไร่
เนื้อที่รวมทั้งสิ้น		1,998,709 ไร่

4.2 อุทยานแห่งชาติ

4.2.1 ความเป็นมาของการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ

ประเทศไทยมีแนวคิดในการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติครั้งแรกในปี พ.ศ. 2486 แต่ได้เริ่มเป็นผลในปี พ.ศ. 2502 และในปี พ.ศ. 2504 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ซึ่งเป็นแผนแม่บทในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการอุทยานแห่งชาติของไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มิให้ถูกทำลาย หรือเปลี่ยนแปลงไปเพื่ออำนวยความสะดวกทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่รัฐและประชาชนสืบไป

4.2.2 นิยามและความหมาย

ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 “อุทยานแห่งชาติ” คือ ที่ดินทั่วไปรวมถึงภูเขา ห้วยหนอง คลอง บึง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และชายฝั่งที่มีสภาพธรรมชาติที่น่าสนใจและมีได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคลใดซึ่งมิใช่ขบวนการเมือง ซึ่งสงวนไว้ให้คงอยู่ในสภาพเดิม เพื่อเป็นประโยชน์แก่การศึกษาและรื่นรมย์ของประชาชนสืบไป

4.2.3 วัตถุประสงค์

การจัดตั้งอุทยานแห่งชาติในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

1. เพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติโดยให้คงอยู่อย่างธรรมชาติมิให้ถูกรบกวนโดยมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ เช่น สัตว์ป่า พืชพรรณ และลักษณะธรรมชาติที่สวยงามเป็นพิเศษรวมทั้งแหล่งอนุรักษพันธุกรรมที่สำคัญ จะให้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น โดยเฉพาะสิ่งที่เกิดจากการกระทำของธรรมชาติ

2. เพื่อการศึกษาค้นคว้าวิจัยพื้นที่อุทยานแห่งชาติจัดเป็นห้องทดลองทางธรรมชาติกลางแจ้งที่สามารถค้นคว้าวิจัยไม่มีที่สิ้นสุด เหมาะเป็นที่ศึกษาของนักศึกษานักวิทยาศาสตร์และประชาชนทั่วไปเพราะในอุทยานแห่งชาติมีสิ่งมีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป

3. เพื่อการท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติมีทิวทัศน์ทางธรรมชาติที่สวยงามเหมาะสำหรับใช้ประโยชน์ เพื่อการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความสุขทั้งทางกายและทางจิตใจแก่ผู้เข้าไปเที่ยวชม รวมทั้งอาจจะช่วยผ่อนคลายความเครียดจากการปฏิบัติงานประจำ

4.2.4 แนวทางการจัดการอุทยานแห่งชาติ

สุรเชษฐ์ เศรษฐมาส และดร.ชนิ เอ็มพันธุ์ (2539) ได้กล่าวไว้ว่า แนวคิดการจัดการอุทยานแห่งชาติในประเทศไทย ยึดปรัชญาของการอนุรักษ์ไว้ซึ่งธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ ที่เป็นองค์ประกอบหลักของพื้นที่ให้คงอยู่อย่างยั่งยืน และสามารถเอื้ออำนวยประโยชน์ในเรื่องต่างๆ เช่น นันทนาการ และการท่องเที่ยวการศึกษาวิจัย และการพัฒนาชนบทได้ตลอดไป โดยมีมาตรการและวิธีการในการจัดการดังนี้

1. การแบ่งเขตการจัดการ เขตการจัดการอุทยานแห่งชาติโดยทั่วไปมีอย่างน้อย 3 เขต ได้แก่

1.1 เขตบริการ (service zone) หรือ อาจเรียกว่าเขตการใช้ประโยชน์อย่างเข้มข้น (intensive use zone) หมายถึงเขตที่แบ่งไว้เพื่อการพัฒนาสิ่งก่อสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้แก่ อาคารสถานที่เพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น ที่ทำการ บ้านพัก โรงเก็บพัสดุครุภัณฑ์ โรงเรือนสำหรับสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เป็นต้น สิ่งอำนวยความสะดวก

ของนักท่องเที่ยว เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ที่พักแรมที่เป็นอาคารบ้านพัก ร้านค้า ร้านอาหาร ลานจอดรถ ห้องสุขา เป็นต้น

1.2 เขตนันทนาการกลางแจ้ง (outdoor recreation zone) หมายถึง เขตที่รวมเอา สิ่งที่น่าสนใจหรือจุดสนใจต่างๆ ที่เหมาะสมกับกิจกรรมนันทนาการเข้าไว้ด้วยกัน เช่น น้ำตก ถ้ำ แหล่งน้ำชายหาดจุดชมวิว เป็นต้น

1.3 เขตป่าเปลี่ยว (primitive zone) หรือ อาจเรียกว่าเขตสงวนสภาพธรรมชาติ (environmental preservation zone) หมายถึง บริเวณที่มีสภาพสมบูรณ์ และมีความเปราะบางหรือเกิดผลกระทบได้ง่ายหากให้มีการใช้ประโยชน์โดยไม่มี การควบคุมดูแลเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าและเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ปกติจะไม่มีการอนุญาตให้มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกใดๆ ทั้งสิ้น นอกจากจัดให้มีทางเท้าแบบง่ายๆ ให้ผู้ที่นิยมเดินป่าและศึกษาธรรมชาติได้เข้าไปใช้ในบางฤดูกาลป่าเขตนี้โดยมากจะมีเนื้อที่กว้างใหญ่ บางกรณีมีพื้นที่ถึงร้อยละ 90-95 ของพื้นที่ทั้งหมด

2. การวางแผนการจัดการและอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติจะต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบ เพื่อที่จะนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการและการพัฒนาสิ่งต่างๆอย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงศักยภาพและข้อกำหนดของทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศรวมทั้งรูปแบบการใช้ประโยชน์และความต้องการของประชาชนโดยส่วนรวมสาระสำคัญ ในแผนการจัดการและอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติครอบคลุมการจัดการในเรื่องต่างๆ ดังนี้ การดูแลรักษาทรัพยากร การนันทนาการและสื่อความหมายธรรมชาติ การบำรุงรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ การบำรุงรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติ และการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมชุมชนท้องถิ่น การจัดการด้านการบริการและบุคลากร และการกำหนดความสำคัญก่อนหลัง

4.2.5 บทบาทของอุทยานแห่งชาติต่อชุมชนรอบแนวเขต

สำหรับในด้านบทบาทและความสำคัญ ของอุทยานแห่งชาติที่มีต่อชุมชนรอบแนว เขตพื้นที่ สุรเชษฐ์ เขษรฐมาส และดร.ชนิ เอ็มพันธ์ (2539) ได้สรุปและให้ทรรศนะว่าอุทยานแห่งชาติสามารถนำประโยชน์มาสู่ชุมชนในภูมิภาคอย่างน้อย 14 ประการ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ช่วยสร้างความมั่นคงทางอุทกวิทยาป่าไม้และพืชคลุมดินธรรมชาติ ทำหน้าที่คล้ายกันเป็น “ฟองน้ำ” ช่วยดูดน้ำฝนและควบคุมการไหลบ่าของน้ำตามผิวดิน รากของต้นไม้ที่ชอนไชไปตามผิวดิน จะทำให้น้ำฝนซึมลงสู่ดิน ได้อย่างเต็มที่ ผิดกับพื้นที่ที่ไม่มีป่าหรือต้นไม้ซึ่งเท่ากับเป็นการลดปริมาณของน้ำที่ไหลบ่าตามผิวดิน จึงส่งผลให้มีปริมาณของน้ำที่ไหลตามลำธาร

สม่าเสมอทุกฤดูกาลไม่เว้นแม้แต่ฤดูแล้ง ในบางกรณีบทบาทและความสำคัญด้านอุทกวิทยานี้ อาจให้ประโยชน์แก่ชุมชนมหาศาล มีมูลค่าคิดเป็นพันล้านบาทต่อปี

2. ช่วยคุ้มครองรักษาดิน ดินในเขตร้อนอย่างประเทศไทย เสื่อมคุณภาพอย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากการชะล้างและการเผาไหม้ของธาตุอาหารตามผิวดิน ดังนั้น การป้องกันรักษาป่าไม้และพืชคลุมดิน ตลอดจนกิ่งก้านของต้นไม้ที่ตกหล่นตามธรรมชาติ จะสามารถอนุรักษ์ขีดความสามารถในการผลิตของพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ช่วยป้องกันการถล่มทลายของดินที่อาจมีอันตรายต่อชีวิต ช่วยสร้างความคงคนให้ชายฝั่งแม่น้ำ ช่วยป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดกับแนวปะการัง และการประมงชายฝั่งอันเกิดจากการทับถมของตะกอน

3. ช่วยควบคุมสภาพภูมิอากาศ เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่าป่าธรรมชาติที่ไม่ถูกรบกวน จะช่วยทำให้ฝนตกในบริเวณใกล้เคียงอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้การที่มีป่าปกคลุม ยังช่วยทำให้อุณหภูมิประจำถิ่นอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเกษตรและทำให้คนท้องถิ่นได้รับอากาศเย็นสบาย

4. ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติชนิดที่ทดแทนได้รวมทั้งผลผลิตทางชีวภาพภายใต้สภาพธรรมชาติ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและโดยทั่วไปจะให้ผลผลิตสูงกว่ารูปแบบอื่นๆ ที่มนุษย์สร้างหรือทำขึ้น เช่น เนื้อไม้ ของป่าต่างๆ ปริมาณและคุณภาพของผลผลิตจะแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของพื้นที่อนุรักษ์

5. เป็นแหล่งคุ้มครองรักษาทรัพยากรพันธุกรรม มนุษย์ใช้ประโยชน์จากพืชป่าและสัตว์ป่าจำนวนหลายชนิดพันธุ์ เพื่อนำมาเป็นอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม และข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ และนักวิทยาศาสตร์เชื่อกันว่า ยังมีชนิดพันธุ์พืชป่าและสัตว์ป่าที่มีศักยภาพสามารถอยู่ได้หรือ ปรับปรุงพันธุ์ให้ดีขึ้นได้ อาจจำเป็นต้องมีการผสมพันธุ์กับชนิดพันธุ์ของพืชป่าหรือสัตว์ป่าบ้าง คุณค่าของทรัพยากรพันธุกรรม มีคุณค่าต่อมนุษย์มากมายทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งทั้งหมดนี้คือเหตุผลที่จะต้องมีการสงวนรักษาแหล่งธรรมชาติให้คงอยู่ตลอดไป เพื่อรอการศึกษาค้นคว้าทดลองก่อนที่จะนำทรัพยากรพันธุกรรมในเขตอุทยานแห่งชาติไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อมนุษย์ในอนาคต

6. เป็นแหล่งอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ เช่นเดียวกับทรัพยากรพันธุกรรมอุทยานแห่งชาติ จัดว่าเป็นแหล่งที่มีทรัพยากรทางชีวภาพที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน ตลอดจนมวลมนุษยย์ในประเทศและทั่วโลก เพราะอุทยานแห่งชาติจัดเป็นแหล่งของพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์หลากหลายชนิด รวมทั้งที่เป็นถิ่นอาศัยที่พืชและสัตว์สามารถเข้ามาหลบภัยและรวมตัวกันสร้างเป็นระบบนิเวศที่สำคัญต่อความอยู่รอดของมนุษย์

7. เป็นแหล่งสนับสนุนด้านการท่องเที่ยว พื้นที่อุทยานแห่งชาติทุกแห่งมีศักยภาพที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งนันทนาการและการท่องเที่ยว หากอุทยานแห่งชาติใดได้รับการวางแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยว และนันทนาการก็จะส่งผลประโยชน์ด้านการเศรษฐกิจต่อชุมชนท้องถิ่นอย่างมากสำหรับในระดับชาติการท่องเที่ยวจะเป็นการนำเงินตราต่างประเทศมาสู่ประเทศเป็นจำนวนมาก และในระดับท้องถิ่นการท่องเที่ยวและนันทนาการ จะช่วยเป็นตัวกระตุ้นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องมากมาย เช่น การโรงแรม ร้านอาหาร ระบบการขนส่ง ของที่ระลึก เครื่องแคะสลักและบริการนำเที่ยว

8. เป็นแหล่งอำนวยความสะดวกด้านนันทนาการ ชุมชนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศสามารถได้รับประโยชน์ จากสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทต่างๆ ซึ่งจัดบริการโดยอุทยานแห่งชาติประโยชน์ด้านนันทนาการจะมีคุณค่ามากขึ้นถ้าหากแหล่งนันทนาการธรรมชาติในบริเวณใกล้เคียงมีอยู่น้อยหรือไม่มีอยู่เลย

9. เป็นแหล่งการจ้างงาน นอกจากอุทยานแห่งชาติจะสามารถรับคนเข้าทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างเป็นจำนวนพอสมควร อุทยานแห่งชาติยังสามารถทำให้เกิดการจ้างงานในท้องถิ่นตามมา อีกด้วยอย่าง เช่น การจ้างงานเป็นไกด์หรือผู้นำทางเป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประโยชน์ดังกล่าวจะเห็นได้ชัดเจนขึ้น หากภูมิภาคหรือท้องถิ่นที่อุทยานแห่งชาติตั้งอยู่เป็นพื้นที่หรือเขตที่มีผลผลิตด้านการเกษตรค่อนข้างต่ำหรือมีคุณค่าทางการเกษตรน้อย

10. เป็นแหล่งค้นคว้าวิจัยและติดตามผล อุทยานแห่งชาติทุกแห่งสามารถใช้เป็นห้องปฏิบัติการตามธรรมชาติ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

ประสพสุข ตีอินทร์ (2528 : 95) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ป่าไม้ ของกำนัน, ผู้ใหญ่บ้านในภาคเหนือ พบว่า อายุ ระดับการศึกษา รายได้ การมีที่ดินถือครอง เป็นกรรมสิทธิ์ ไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในภาคเหนือ ส่วนขนาดครอบครัว ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งการเข้าร่วมรับการอบรมจากหน่วยงานต่างๆ มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในภาคเหนือ ส่วนปัญหาอุปสรรคที่สำคัญของกำนัน, ผู้ใหญ่บ้านในการป้องกันรักษาป่าไม้ คือขาดอำนาจในการจับกุม ขาดเจ้าหน้าที่สนับสนุน ขาดอุปกรณ์ที่ทันสมัย ขาดกำลังคนช่วย ไม่มีเวลาว่าง ลูกบ้านไม่ให้ความร่วมมือและคนในเครื่องแบบเป็นพ่อค้ารายใหญ่

สมใจ เข้มเจริญ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : ศึกษากรณี ตำบลสะเคียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ พบว่า

1. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง
2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ได้แก่ อายุ อาชีพ รายได้ ความรู้ ความคิดเห็นระดับการศึกษา จำนวนที่ดินทำกิน การได้รับข่าวสาร และความเห็นพ้องต้องกัน
3. ความสนใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การพบปะพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้อำเภอ เจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในภาคเหนือ
4. ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อยู่ในระดับปานกลาง แต่ความต้องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อยู่ในระดับสูง

สถาพร อิทธิพงษ์ (2536 : 166) ได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของคณะกรรมการสภาตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี พบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนอยู่ในระดับปานกลาง
2. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ อายุ จำนวนบุตร ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น อาชีพ สถานภาพในสภาตำบล การมีตำแหน่งอื่นๆ การใช้ประโยชน์ และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับป่าชายเลน

สุวรรณดี คงทอง (2536 : 114) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนในท้องที่อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง พบว่า อาชีพ รายได้ การรับข่าวสาร การเป็นสมาชิก กลุ่มเพศ และการศึกษา ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชน

พงษ์ศักดิ์ ฉัตรเดชะ (2540) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ พื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่โถ อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ของชุมชนกระเหรี่ยงวิถีการดำรงชีวิตของชาวบ้านต่างก็พึ่งพิงอาศัยซึ่งกันและกัน ทั้งแบบเครือญาติและเพื่อนบ้าน บทบาทการมีส่วนร่วมของชาวบ้านใน 4 ขั้นตอนพบว่าในภาพรวมแล้วชาวบ้านมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ส่วนผลการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอน ปรากฏผล ดังนี้ ขั้นตอนการค้นพบปัญหาและสาเหตุ ขั้นตอนการวางแผนการดำเนินงาน และขั้นตอนการลงทุนและปฏิบัติร่วมในระดับปานกลาง และขั้นตอนการติดตามและประเมินผล ชาวบ้านมีส่วนร่วมในระดับต่ำ การศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พบว่าชาติพันธุ์ สถานภาพทางสังคม การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านป่าไม้ จำนวนพื้นที่ที่ถือครองเพื่อการเกษตรกรรมและเคยไปเก็บหาของป่า มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน ไม่มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

กฤษฎา สุภาพไพบุลย์ (2542) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการอุทยานแห่งชาติ ภูกระดึงจังหวัดเลย พบว่า การได้รับประโยชน์ การได้รับโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรม และการรับรู้ข่าวสารจากอุทยานแห่งชาติภูกระดึงมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการอุทยานแห่งชาติ

รัชชาติ วัฒนาประชาณุกุล (2542) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสวนป่ากลางดง อำเภอปากช่องจังหวัดนครราชสีมา พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมอย่างเด่นชัด คือ ระยะเวลาการอยู่อาศัยที่ยาวนาน ประชาชนจะยังมีส่วนร่วมในการจัดการมากขึ้น และปัจจัยรอง ๆ ลงมาได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่ม การได้รับข่าวสาร และเพศ ตามลำดับ

นราธิป อัจฉริยชีวิน (2543) ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ที่ป่าโคกหนองตะคอง ตำบลหนองขมาร อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ผลต่างออกไป โดยพบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของชุมชนป่าโคกหนองตะคอง ในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรจะได้ผลดีมากขึ้นเพียงใด ขึ้นอยู่กับศักยภาพของชุมชนนั้น ๆ ด้วย

บรรพต มาลีหวล (2544) ศึกษานโยบายของรัฐและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ บริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทุ่งกระเบน จังหวัดจันทบุรี พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อาชีพหลัก ขนาดถือครองที่ดิน ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ ส่วนรายได้ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน อาชีพรอง และระดับการศึกษา มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

กนกกาญจน์ โกดิรัมย์ (2545) ศึกษาการศึกษาเปรียบเทียบหญิงและชายในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชุมชนโนนใหญ่ กิ่งอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าโดยเฉลี่ยผู้ชายเข้าร่วมในการอนุรักษ์มากกว่าผู้หญิง ในทุกมิติ ตั้งแต่มิติร่วมให้ข้อมูลและข้อคิดเห็น มิติร่วมวางแผน มิติร่วมดำเนินงาน และมิติร่วมติดตามผล

จรรยาพันธุ์ เชี่ยววิทย์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาพื้นที่ป่าเขาหลวงและชุมชนคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของ

ประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนที่มีสถานภาพด้านครอบครัว อายุ จำนวนสมาชิก ในครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่ม การได้รับข้อมูลข่าวสาร และการเคยได้รับความเดือดร้อนหรือ ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติต่างกัน มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีสถานภาพด้านเพศ การศึกษา รายได้ อาชีพ การได้รับผลประโยชน์ การเป็นผู้นำ การติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก ชุมชน การติดต่อสัมพันธ์กับบุคลากรของรัฐและความรู้สึกที่ตนเองเป็นที่ยอมรับนับถือของบุคคล อื่นต่างกัน มีส่วนร่วมแตกต่างกัน

เทิดศักดิ์ แก้วกระโทก (2545 : 82-88) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการบริหารจัดการเขตกันชนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งได้แก่ การสนับสนุนจากภาครัฐ การสนับสนุนจากภาคเอกชน และการสนับสนุนจากผู้นำท้องถิ่น พบว่า

1. ปัจจัยสนับสนุนในการบริหารจัดการเขตกันชนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ พบว่าปัจจัยสนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า การสนับสนุนจากทุกภาคอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการสนับสนุนจากผู้นำท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรองลงไป ได้แก่ การสนับสนุนจากภาคราชการและการสนับสนุนจากภาคเอกชนตามลำดับ

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการเขตกันชนเขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่า ภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการเขตกันชน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละ ด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในขั้นตอนการวางแผน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนการดำเนินงาน ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านที่อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนใน ขั้นตอนการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนการประเมินผล

พัชราศิณี ศิริโกมุท (2547 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยการดำเนินงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณี อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีการดำเนินงานเพื่อก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ท้องถิ่นระดับปานกลาง และสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ท้องถิ่นมีไม่มากนัก ได้แก่ ประชาชนมีโอกาสรับทราบข่าวสารการพัฒนาองค์การบริหารส่วน ตำบลน้อย หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีการเพิ่มการสื่อสารประชาสัมพันธ์กับชุมชนเพิ่มมากขึ้น จะสามารถกระตุ้นประชาชนให้เข้ามาพัฒนาท้องถิ่นของตนเองมากยิ่งขึ้น

ปฎิมา มั่นศิลป์ (2548 : 74) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของเกษตรกร ผู้ทำประมงชายฝั่งเขตพื้นที่ ตำบลบางชัน อำเภอลำลูกเกด จังหวัด จันทบุรี พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนอยู่ในระดับมาก โดยเกษตรกรมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด สาเหตุอาจเกิดจากเกษตรกรได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

อภิเดช หมั่นน้อย (2548 : 123-127) ได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของราษฎรในการจัดการป่าชุมชน กรณีศึกษา : ป่าชุมชนป่าดงนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า

1. ราษฎรมีส่วนร่วมในกิจกรรม การกำหนดนโยบายและวางแผนจัดการป่าชุมชน อยู่ในระดับ เป็นบางครั้ง
2. ราษฎรมีส่วนร่วมในกิจกรรม การสรรหาและคัดเลือกคณะกรรมการป่าชุมชน ด้านบุคลากร เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการ อยู่ในระดับ เกือบทุกครั้งในกิจกรรม
3. ราษฎรมีส่วนร่วมในกิจกรรม การประสานงานกับองค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือการได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการป่าชุมชนจากหน่วยงาน หรือองค์กร ต่างๆ อยู่ในระดับ เกือบทุกครั้งในกิจกรรม
4. ราษฎรมีส่วนร่วมในกิจกรรม การกำหนดและรักษากฎระเบียบบังคับของป่าชุมชนอยู่ในระดับ เกือบทุกครั้งในกิจกรรม
5. ราษฎรมีส่วนร่วมในกิจกรรม การปลูกป่าและบำรุงดูแลรักษาป่า อยู่ในระดับ บางครั้งในทุกกิจกรรม
6. ราษฎรมีส่วนร่วมในกิจกรรม การอนุรักษ์ป่า อยู่ในระดับบางครั้งในทุกกิจกรรม
7. ราษฎรที่มีขนาดพื้นที่ถือครองการเกษตรของครัวเรือนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในบางเรื่อง
8. ราษฎรที่มีรายได้เป็นเงินสดของครัวเรือนต่อปีแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในบางเรื่อง
9. ราษฎรที่มีการใช้ประโยชน์จากป่าของครัวเรือนต่อปีแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในบางเรื่อง
10. ราษฎรที่มีตำแหน่งในชุมชนและไม่มีตำแหน่งในชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในบางเรื่อง

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Hay (1951 : 55) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางสังคมของบุคคลว่า ได้แก่ สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางอาชีพและที่อยู่อาศัย โดยบุคคลที่มีสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำ จะเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนน้อยกว่าผู้มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง

White (1982 : 90) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมประกอบไปด้วย 4 มิติ คือ มิติที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าควรทำและทำอย่างไร มิติที่ 2 การมีส่วนร่วมในการเสาะแสวงหาในการพัฒนาและการลงมือปฏิบัติตามที่ตัดสินใจ มิติที่ 3 การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ มิติที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

Stewart, Jane Cecillia (2002 : 44) ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการตัดสินใจจัดการป่า กรณีศึกษาป่าตัวอย่างในประเทศจีน พบว่า

1. การจัดการป่าไม้ส่วนใหญ่เน้นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสังคมและเข้าใจแผนนโยบายร่วมกันในการจัดการป่า อยู่ในระดับมาก

2. การจัดการป่าไม้แบบผสมผสานประสบผลสำเร็จเป็นอย่างมากนั้นคือการเพาะปลูกพืชเพื่อเป็นอาหารและปลูกต้นไม้ขึ้นมาทดแทน

Koontz (2003 : 32) กล่าวว่า กิจกรรมการวางแผนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ได้เสนอแนะแนวทางและวิธีการดำเนินงานควรอาศัยหลักการกระบวนการกลุ่ม (Group Process) และปัจจัยเนื้อหาสาระ (Contextual Variables) ซึ่งเป็นสิ่งที่อาจเหมาะสมเพราะสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นมากกว่าการยึดกรอบที่กำหนดโดยรัฐบาลกลาง

จากการที่ได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่างๆ นั้น ไม่สามารถที่จะสรุปเอาปัจจัยหนึ่งปัจจัยหนึ่งปัจจัยใดในหลายปัจจัยที่จะมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมหนึ่งสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงหรือไม่เหมือนกันได้ ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้ประยุกต์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ควรนำมาศึกษา ได้แก่ ปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ (independent variable) คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) แบ่งออกเป็น 3 ปัจจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา
2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ อาชีพหลัก รายได้ของครอบครัว
3. ปัจจัยทางด้านกายภาพ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในพื้นที่

ตัวแปรตาม (dependent variable) คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ

1. ด้านการร่วมรับรู้
2. ด้านการร่วมคิด
3. ด้านการร่วมทำ
4. ด้านการร่วมแก้ไข
5. ด้านการร่วมรับผลประโยชน์

นำมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยหรือระเบียบวิธีวิจัย (Methodology) มีส่วนทำให้การศึกษา หรือ การวิจัยเป็นระบบ เป็นสากล ได้รับการยอมรับในทางวิชาการ และมีคุณค่าเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังมีส่วนช่วยเพิ่มความชัดเจนและความเข้าใจให้แก่ผู้อ่านเพิ่มมากขึ้น การศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 4 หัวข้อ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

การวิจัยครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชน จำนวน 115,375 คน ที่อยู่อาศัยในและรอบอุทยานแห่งชาติ จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ อุทยานแห่งชาติภูผายล อุทยานแห่งชาติภูพาน อุทยานแห่งชาติภูผาเหล็ก อุทยานแห่งชาติภูผาลังคา และอุทยานแห่งชาติภูเก้าภูพานคำ ในเขตปกครอง 174 หมู่บ้าน 39 ตำบล 17 อำเภอ ท้องที่ 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสกลนคร จังหวัดนครพนม จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดอุดรธานี จังหวัดหนองบัวลำภู (ข้อมูลเมื่อ 1 กันยายน 2557)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ในการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยยอมให้เกิดการคลาดเคลื่อนจากการสุ่มได้ไม่เกินร้อยละ 5 โดยมีสูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N = ขนาดประชากร
 e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง (0.05)

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } n &= \frac{115,375}{1 + 115,375(0.05)^2} \\ &= \frac{115,375}{1 + 115,375(0.0025)} \\ &= \frac{115,375}{289.44} \\ &= 398.61 \end{aligned}$$

ดังนั้น จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเท่ากับ จำนวน 400 คน
 จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของทาโร่ ยามานะ (Taro Yamane) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน จากนั้นใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) เริ่มต้นด้วยการแบ่งกลุ่มประชากรที่ต้องการวิจัย จากนั้นเลือกเพียงบางกลุ่มมาศึกษา (ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์, 2554) แล้วนำกลุ่มตัวอย่างที่ได้ไปคำนวณหาสัดส่วน จำนวน 5 อูทยานแห่งชาติ ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอุทยานแห่งชาติ

ลำดับ	ชื่ออุทยาน	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	ประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1	อุทยานแห่งชาติภูผายล	นครพนม	นาแก	หนองบ่อ	2,853	10
				คำพื้	3,074	11
				ก้านเหลือง	2,081	7
				บ้านแก้ง	2,559	9
				นาแก	1,192	4
				พิมาน	1,454	5

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่ออุทยาน	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	ประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
2	อุทยานแห่งชาติภูพาน	สกลนคร	โคกศรีสุพรรณ	เหล่าโพนค้อ	1,754	6
				ตองโขบ	2,851	10
				เต่างอย	3,383	12
				จันทร์เพ็ญ	2,704	9
				นาตาล	1,110	4
				ภูพาน	2,239	8
				หลุบเลา	530	2
				สร้างค้อ	3,676	13
				โคกภู	6,349	22
				นาม่อง	6,055	21
				เมืองสกลนคร	3,688	13
				พังขว้าง	2,704	9
				ขมิ้น	1,306	5
				พรรณานิคม	975	3
				ไร่	3,077	11
3	อุทยานแห่งชาติภูผาเหล็ก	สกลนคร	กุศบาก	นาใน	6,194	21
				พังโคน	343	1
				กุศบาก	1,631	6
				กุศไห	1,018	4
				นิคมน้ำอูน	1,117	4
				วาริชภูมิ	1,220	4
				คำบ่อ	5,737	20
				ค้อเจียว	1,226	4
				ส่องดาว	930	4
				ปทุมวาปี	2,557	9
				ท่าศิลา	2,631	9
				อุตรธานี	5,544	19
				วังสามหมอ		
				ผาสุก		

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่ออุทยาน	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	ประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	
4	อุทยานแห่งชาติภูแลงคา	นครพนม	บ้านแพง	โพนทอง	2,988	10	
				นางิ้ว	2,362	8	
				ไผ่ล้อม	959	3	
				นาทม	963	3	
				บึงกาฬ	บึงโขงหลง	คงบัง	635
5	อุทยานแห่งชาติภูเก้า ภูพานคำ	หนองบัว	เมือง	โพธิ์หมากแข้ง	4,695	16	
				ห้วยนา	2,117	7	
				ป่าไม้งาม	1,081	4	
				โนนสัง	นามะเพือง	1,921	7
				โคกม่วง	2,899	10	
				โนนเมือง	3,780	13	
				หนองเรือ	921	3	
				นิคมพัฒนา	2,633	9	
				บ้านถิ่น	1,659	6	
				5 จังหวัด	17 อำเภอ	39 ตำบล	115,375

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยศึกษาจากเอกสาร ตำรา ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบ ตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนการอนุรักษ์ทรัพยากร ป่าไม้ ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการ ร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข และร่วมรับผลประโยชน์

แบบสอบถามตอนที่ 2 นี้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตาม วิธีการของลิเคอร์ท (Likert Method) โดยกำหนดค่าคะแนน คือ 5, 4, 3, 2 และ 1 มีความหมาย ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แนวทางการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

2.2 การสร้างเครื่องมือ และการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการ โดยมีขั้นตอน ดังนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนเอกสารเพื่อสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย และกำหนดโครงสร้างเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย จากนั้นพิจารณารูปแบบเครื่องมือที่เหมาะสมแล้วจัดสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

2.2.2 กำหนดกรอบการสร้างเครื่องมือในการวิจัยโดยกำหนดขอบเขตการวิจัย

2.2.3 สร้างเครื่องมือตามกรอบโครงสร้างด้านเนื้อหา

2.2.4 การพัฒนาเครื่องมือดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ

2.2.5 การตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน

3 ท่าน ประกอบด้วย

1) รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เชาวลิต ตำแหน่ง ผู้อำนวยการหลักสูตรปริญญาเอก(Doctor of Management) อุดมศึกษาปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2) รองศาสตราจารย์ ดร.ชินรัตน์ สมสืบ ตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กรุงเทพมหานคร

3) นางบุญประเสริฐ อุปถัมภ์ภานนท์ ตำแหน่ง นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

ใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) เลือกข้อคำถามที่อยู่ในช่วง 0.5 – 1.0 โดยการนำข้อคำถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเห็นโดยมีเกณฑ์การใช้คะแนนดังนี้ (ณัฐกุล ดวงพิมพ์, 2546)

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้น ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบบสอบถามมีค่า IOC เท่ากับ 1.0

2.2.6 การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-Out) กับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (ในพื้นที่ตำบลโคกม่วง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู) จำนวน 30 คน นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยสูตรของครอนบาร์ค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยค่าแอลฟาต้องมีค่ามากกว่า 0.8 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป แบบสอบถามมีค่าแอลฟาเท่ากับ 0.8980 มีค่าความเชื่อมั่น (Alpha) มากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด แสดงว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นในระดับสูงสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้จริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลสำคัญ 2 แหล่ง คือ

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าจากเอกสารรายงานของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) หนังสือ บทความ เอกสารทางวิชาการ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 400 ฉบับ ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

4.2 เมื่อรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามแล้วจะนำข้อมูลที่ได้มาลงรหัส (Coding) จากนั้นจะนำไปประมวลผลข้อมูล ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

4.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังต่อไปนี้

4.3.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่

1) ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้อธิบายข้อมูลทั่วไปที่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ อุทยานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในพื้นที่

2) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้ในการอธิบายระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตอุทยานแห่งชาติของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

4.3.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่

1) การวิเคราะห์สถิติที (t-test) เพื่อใช้เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) เมื่อจำแนกตามเพศ

2) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-way ANOVA) เพื่อใช้เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) เมื่อจำแนกเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ อุทยานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในพื้นที่

4.4 วิธีการให้คะแนน

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) โดยแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00 มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50 มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50 มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.5 การวิเคราะห์ค่าทางสถิติ ได้กำหนดค่าทางสถิติ เพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐานไว้ ดังนี้

4.5.1 การวิเคราะห์สถิติที (t-test) เพื่อใช้เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) เมื่อจำแนกตามเพศ

4.5.2 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีความอิสระ ต่อกันจำนวนมากกว่าสองกลุ่มตัวอย่าง โดยตัวแปรอิสระเป็นประเภทแบ่งกลุ่ม ตัวแปรตามเป็นแบบค่าต่อเนื่อง ด้วยค่า F – test โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way Analysis of Variance - ANOVA) เพื่อใช้เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) ว่ามีความสัมพันธ์หรือแตกต่างกันเมื่อจำแนกเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ อุทยานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ อย่างมีนัยสำคัญหรือไม่เมื่อทดสอบสมมติฐานตามเงื่อนไขเบื้องต้นของข้อมูลมากกว่า 2 กลุ่ม ที่ว่าข้อมูลต้องมีการกระจายแบบปกติ หากพบว่าการกระจายไม่ปกติ ควรใช้การสถิติที่เหมาะสม หรือการวิเคราะห์

แบบไม่อ้างอิงพารามิเตอร์ หากพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต้องทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น เซฟเฟ้ (กรณีกระจายปกติ) หรือ ทูกี (กรณีกระจายไม่ปกติ) ว่าคู่ใดมีความสัมพันธ์หรือแตกต่างกัน ในลักษณะใด ที่ระดับนัยสำคัญ ที่ระดับเท่าไร

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของ
สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) โดยบทนี้เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย
วิธีการทางสถิติที่ได้จากการที่ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลตัวอย่าง จำนวน 400 ราย แล้วนำผลไปวิเคราะห์ด้วย
โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งแบ่งการนำเสนอข้อมูลเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากร
ป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
$S.D.$	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติใน t – distribution
F	แทน	ค่าสถิติใน F – distribution
SS	แทน	ผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนกำลังสอง (Mean of Squares)
df	แทน	องศาอิสระ
Sig	แทน	ค่าความน่าจะเป็นที่เกิดค่า F

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน แสดงดังตารางที่ 4.1 – 4.6

ตารางที่ 4.1 ความถี่ ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	ความถี่	ร้อยละ
ชาย	237	59.2
หญิง	163	40.8
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน เป็นเพศชาย จำนวน 237 คน (ร้อยละ 59.2) และเป็นเพศหญิง จำนวน 163 คน (ร้อยละ 40.8)

ตารางที่ 4.2 ความถี่ ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	14	3.5
20 – 30 ปี	35	8.8
31 – 40 ปี	83	20.8
41 – 50 ปี	165	41.2
51 ปี ขึ้นไป	103	25.7
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.2 พิจารณาจากอายุผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี จำนวน 165 คน (ร้อยละ 41.2) รองลงมาคืออายุ 51 ปี ขึ้นไป จำนวน 103 คน (ร้อยละ 25.7) , 31 – 40 ปี จำนวน 83 คน (ร้อยละ 20.8), 20 – 30 ปี จำนวน 35 คน (ร้อยละ 8.8) และต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 14 คน (ร้อยละ 3.5) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ความถี่ ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	ความถี่	ร้อยละ
เกษตรกร	234	58.4
รับจ้าง	115	28.7
ธุรกิจส่วนตัว	12	3.0
ค้าขาย	21	5.3
รับราชการ	1	0.3
อาชีพอื่นๆ	17	4.3
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.3 พิจารณาจากอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 234 คน (ร้อยละ 58.4) รองลงมาคือ รับจ้าง จำนวน 115 คน (ร้อยละ 28.7) ค้าขาย จำนวน 21 คน (ร้อยละ 5.3) อาชีพอื่นๆ จำนวน 17 คน (ร้อยละ 4.3) ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 12 คน (ร้อยละ 3.0) และ รับราชการ จำนวน 1 คน (ร้อยละ 0.3) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ความถี่ ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ความถี่	ร้อยละ
ประถมศึกษา	266	66.5
มัธยมศึกษา	121	30.2
ปริญญาตรีขึ้นไป	13	3.3
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.4 พิจารณาจากระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 266 คน (ร้อยละ 66.5) รองลงมาคือ มัธยมศึกษา จำนวน 121 คน (ร้อยละ 30.2) และปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 13 คน (ร้อยละ 3.3) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ความถี่ ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้

ระดับรายได้ (ต่อเดือน)	ความถี่	ร้อยละ
น้อยกว่า 3,000 บาท	69	17.3
3,000 – 6,000 บาท	239	59.7
มากกว่า 6,000 บาท	92	23.0
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.5 พิจารณาจากรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 3,000 – 6,000 บาท จำนวน 239 คน (ร้อยละ 59.7) รองลงมา คือ มากกว่า 6,000 บาท จำนวน 92 คน (ร้อยละ 23.0) และ น้อยกว่า 3,000 บาท จำนวน 69 คน (ร้อยละ 17.3) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ความถี่ ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอุทยานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในพื้นที่

พื้นที่	ความถี่	ร้อยละ
อุทยานแห่งชาติภูผายล	99	24.8
อุทยานแห่งชาติภูพาน	116	29.0
อุทยานแห่งชาติภูผาเหล็ก	85	21.3
อุทยานแห่งชาติภูสิงกา	43	10.7
อุทยานแห่งชาติภูเก้าภูพานคำ	57	14.2
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.6 พิจารณาจากอุทยานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในอุทยานแห่งชาติภูพาน จำนวน 116 คน (ร้อยละ 29.0) รองลงมา คือ อุทยานแห่งชาติภูผายล จำนวน 99 คน (ร้อยละ 24.8), อุทยานแห่งชาติภูผาเหล็ก จำนวน 85 คน (ร้อยละ 21.3), อุทยานแห่งชาติภูเก้าภูพานคำ จำนวน 57 คน (ร้อยละ 14.2) และ อุทยานแห่งชาติภูสิงกา จำนวน 43 คน (ร้อยละ 10.7) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี)

ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) แสดงดังตารางที่ 4.7 – 4.12

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) ในภาพรวม
และรายด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตอุทยานแห่งชาติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	ลำดับ
1. ด้านการร่วมรับรู้	3.31	0.74	ปานกลาง	5
2. ด้านการร่วมคิด	3.40	0.82	ปานกลาง	3
3. ด้านการร่วมทำ	3.44	0.71	ปานกลาง	2
4. ด้านการร่วมแก้ไข	3.39	0.77	ปานกลาง	4
5. ด้านการร่วมรับผลประโยชน์	3.46	0.61	ปานกลาง	1
ภาพรวม	3.40	0.63	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากร ป่า
ไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) ในภาพรวม ($\bar{X} = 3.40$) อยู่ในระดับปานกลาง
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านประชาชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน คือ
ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.46$), ด้านการร่วมทำ ($\bar{X} = 3.44$), ด้านการร่วมคิด ($\bar{X} = 3.40$),
ด้านการร่วมแก้ไข ($\bar{X} = 3.39$), ด้านการร่วมรับรู้ ($\bar{X} = 3.31$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ด้านการร่วมรับรู้

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตอุทยานแห่งชาติ ด้านการร่วมรับรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมี ส่วนร่วม	อันดับ
1. ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากร ในเขตอุทยานแห่งชาติ จากเครื่องขยายเสียง ของอุทยานแห่งชาติ	3.61	0.92	มาก	1
2. ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรในเขต อุทยานแห่งชาติ จากเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ	3.35	0.94	ปานกลาง	4
3. ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรในเขต อุทยานแห่งชาติ จากผู้ใหญ่บ้าน กำนัน	3.58	0.92	มาก	2
4. ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรในเขต อุทยานแห่งชาติ จากเพื่อนบ้าน	3.31	1.01	ปานกลาง	5
5. ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรในเขต อุทยานแห่งชาติ จากสื่อวิทยุ โทรทัศน์	3.42	1.03	ปานกลาง	3
6. ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรในเขต อุทยานแห่งชาติ จากหนังสือพิมพ์	3.04	1.10	ปานกลาง	6
7. ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรในเขต อุทยานแห่งชาติ จากเอกสารต่างๆ เช่น โบปลิว ข้อความ โฆษณา	2.84	1.10	ปานกลาง	7
ภาพรวม	3.31	0.74	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ด้านการร่วมรับรู้ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรในเขตอุทยานแห่งชาติ จากเครื่องขยายเสียงของอุทยานแห่งชาติ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) รองลงมา ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรในเขตอุทยานแห่งชาติ จากผู้ใหญ่บ้าน กำนัน การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) และได้รับข่าวสารเกี่ยวกับ

การอนุรักษ์ทรัพยากรในเขตอุทยานแห่งชาติ จากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$) นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตอุทยานแห่งชาติ ด้านการร่วมรับรู้ด้านอื่นๆ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรในเขตอุทยานแห่งชาติ จากเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ ($\bar{X} = 3.35$), ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรในเขตอุทยานแห่งชาติจากเพื่อนบ้าน ($\bar{X} = 3.31$), ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรในเขตอุทยานแห่งชาติ จากหนังสือพิมพ์ ($\bar{X} = 3.04$), ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรในเขตอุทยานแห่งชาติ จากเอกสารต่างๆ เช่น ใบปลิว ข้อความโฆษณา ($\bar{X} = 2.84$)

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ด้านการร่วมคิด

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตอุทยานแห่งชาติ ด้านการร่วมคิด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมี ส่วนร่วม	อันดับ
1. ร่วมวางแผนปฏิบัติงานสำรวจถือครองที่ดินตาม โครงการจัดการทรัพยากรที่ดินป่าไม้	3.32	0.97	ปานกลาง	4
2. ร่วมวางแผนปฏิบัติงานในการอนุรักษ์ทรัพยากร ป่าไม้ ได้แก่ กำหนดแนวป้องกันไฟป่า แนวเขตปลูกป่า/บำรุงป่า	3.35	0.97	ปานกลาง	3
3. ร่วมกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการในการใช้ ประโยชน์จากป่า	3.64	0.99	มาก	1
4. ร่วมเสนอปัญหาและความต้องการในการ อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	3.32	1.01	ปานกลาง	5
5. ร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับการ อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เมื่อมีการประชุมหมู่บ้าน	3.36	1.04	ปานกลาง	2
ภาพรวม	3.40	0.82	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ด้านการร่วมคิด การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ร่วมกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการในการใช้ประโยชน์จากป่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) รองลงมา ร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เมื่อมีการประชุมหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$) และ ร่วมวางแผนปฏิบัติงานในการอนุรักษ์ทรัพยากร ป่าไม้ ได้แก่ กำหนดแนวป้องกันไฟป่า แนวเขตปลูกป่า/บำรุงป่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$) นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตอุทยานแห่งชาติ ด้านการร่วมคิดด้านอื่นๆ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ร่วมวางแผนปฏิบัติงานสำรวจที่ดินที่ดินตาม โครงการจัดการทรัพยากรที่ดินป่าไม้ ($\bar{X} = 3.32$), ร่วมเสนอปัญหาและความต้องการในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ($\bar{X} = 3.32$)

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ด้านการร่วมทำ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตอุทยานแห่งชาติ ด้านการร่วมทำ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมี ส่วนร่วม	อันดับ
1. เข้าร่วมดับไฟป่าในอุทยานแห่งชาติ	3.71	1.06	มาก	2
2. เข้าร่วมปลูกและบำรุงป่าในอุทยานแห่งชาติ	3.91	0.90	มาก	1
3. เข้าร่วมฝึกอบรมในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการ อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	3.51	0.95	มาก	3
4. เข้าร่วมดูแลรักษาป้ายและเครื่องหมายแสดง แนวเขตอุทยานแห่งชาติ	3.30	0.97	ปานกลาง	5
5. ร่วมลาดตระเวน ดูแลการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ในเขตอุทยานแห่งชาติ	3.30	1.07	ปานกลาง	4
6. ร่วมบริจาคเงิน/สิ่งของให้กับอุทยานแห่งชาติ เพื่อการอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติ	3.05	1.07	ปานกลาง	7

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ด้านการร่วมทำ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมี ส่วนร่วม	อันดับ
7. ร่วมในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ในการ อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และช่วยต้อนรับให้ ความรู้เกี่ยวกับป่าแก่ผู้มาเที่ยวหรือศึกษาดูงาน	3.29	1.00	ปานกลาง	6
ภาพรวม	3.44	0.71	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ด้านการร่วมทำ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เข้าร่วมปลูกและบำรุงป่าในอุทยานแห่งชาติ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) รองลงมา เข้าร่วมดับไฟป่าในอุทยานแห่งชาติ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) และ เข้าร่วมฝึกอบรมในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตอุทยานแห่งชาติ ด้านการร่วมทำด้านอื่นๆ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ร่วมลาดตระเวน ดูแลการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ ($\bar{X} = 3.30$) เข้าร่วมดูแลรักษาป้ายและเครื่องหมายแสดงแนวเขตอุทยานแห่งชาติ ($\bar{X} = 3.30$) ร่วมในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และช่วยต้อนรับให้ความรู้เกี่ยวกับป่าแก่ผู้มาเที่ยวหรือศึกษาดูงาน ($\bar{X} = 3.29$) ร่วมบริจาคเงิน/สิ่งของให้กับอุทยานแห่งชาติเพื่อการอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติ ($\bar{X} = 3.05$)

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ด้านการร่วมแก้ไข

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตอุทยานแห่งชาติ ด้านการร่วมแก้ไข	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมี ส่วนร่วม	อันดับ
1. ร่วมมือกับทางราชการในการค้นหาปัญหาและ สาเหตุที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตอุทยานแห่งชาติ	3.47	0.93	ปานกลาง	4
2. แจ้งข้อมูลการเกิดไฟป่าในอุทยานแห่งชาติ	3.57	0.97	มาก	1
3. แจ้งข้อมูลการลักลอบตัดไม้ในอุทยานแห่งชาติ	3.51	0.10	มาก	2
4. แจ้งข้อมูลการบุกรุกพื้นที่ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ	3.31	1.11	ปานกลาง	6
5. ร่วมตรวจสอบติดตามผลการอนุรักษ์ทรัพยากร ป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ	3.47	1.02	ปานกลาง	3
6. ร่วมแก้ไขปัญหาการบุกรุกครอบครองที่ดิน อุทยานแห่งชาติเพื่อเป็นที่ดินทำกิน	3.21	0.99	ปานกลาง	8
7. ร่วมค้นหาสาเหตุและแก้ไขการเกิดไฟป่า การหา ของป่า เฒ่าป่า ล่าสัตว์ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ	3.28	0.98	ปานกลาง	7
8. ร่วมกันหาแนวทางแก้ไขการลักลอบตัดไม้ การ อนุรักษ์ป่าไม้พื้นที่ต้นน้ำในอุทยานแห่งชาติ	3.33	1.02	ปานกลาง	5
ภาพรวม	3.39	0.77	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากร
ป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ด้านการร่วมแก้ไข การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ
ปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า แจ้งข้อมูลการเกิดไฟป่าในอุทยานแห่งชาติ
การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) รองลงมา แจ้งข้อมูลการลักลอบตัดไม้ใน อุทยาน
แห่งชาติ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนใน
การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตอุทยานแห่งชาติ ด้านการร่วมแก้ไขด้านอื่นๆ มีส่วนร่วมอยู่ใน

ระดับปานกลาง ได้แก่ ร่วมตรวจสอบติดตามผลการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ($\bar{X} = 3.47$) ร่วมมือกับทางราชการในการค้นหาปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ($\bar{X} = 3.47$) ร่วมกันหาแนวทางแก้ไขการลักลอบตัดไม้ การอนุรักษ์ป่าไม้พื้นที่ต้นน้ำในอุทยานแห่งชาติ ($\bar{X} = 3.33$) แจ้งข้อมูลการบุกรุกพื้นที่ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ ($\bar{X} = 3.31$) ร่วมค้นหาสาเหตุและแก้ไขการเกิดไฟป่า การหาของป่า เผลป่า ล่าสัตว์ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ ($\bar{X} = 3.28$) ร่วมแก้ไขปัญหาการบุกรุกครอบครองที่ดินอุทยานแห่งชาติเพื่อเป็นที่ดินทำกิน ($\bar{X} = 3.21$)

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุครธานี) ด้านการร่วมรับผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตอุทยานแห่งชาติ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมี ส่วนร่วม	อันดับ
1. การได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่รอบบริเวณ อุทยานแห่งชาติในการทำการเกษตร	3.47	0.95	ปานกลาง	4
2. การได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่รอบบริเวณ อุทยานแห่งชาติในการเลี้ยงสัตว์	3.25	1.00	ปานกลาง	5
3. การได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่รอบบริเวณ อุทยานแห่งชาติในการเก็บหาของป่า อาหารและ ยาเพื่อใช้เองหรือจำหน่าย	3.59	0.95	มาก	2
4. การได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่รอบบริเวณ อุทยานแห่งชาติในการเก็บไม้ทำฟืนหรือถ่าน	3.11	0.97	ปานกลาง	7
5. การได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่รอบบริเวณ อุทยานแห่งชาติในการเก็บไม้เพื่อทำการ ก่อสร้างและซ่อมแซมที่อยู่อาศัย	3.16	1.08	ปานกลาง	6

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) ด้านการร่วมรับผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตอุทยานแห่งชาติ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	ระดับ การมี ส่วนร่วม	อันดับ
6. การได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่รอบบริเวณ อุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งน้ำจากป่ามาใช้อุปโภคบริโภค	3.59	0.94	มาก	3
7. การได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่รอบบริเวณ อุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ	3.99	0.88	มาก	1
ภาพรวม	3.46	0.61	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่รอบบริเวณอุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$) รองลงมา การได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่รอบบริเวณอุทยานแห่งชาติในการเก็บหาของป่า อาหารและยาเพื่อใช้เองหรือจำหน่าย , การได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่รอบบริเวณอุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งน้ำจากป่ามาใช้อุปโภค บริโภค ซึ่งมีการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากเท่ากันคือ ($\bar{X} = 3.59$) และ การได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่รอบบริเวณอุทยานแห่งชาติในการทำการเกษตร การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$) นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตอุทยานด้านการร่วมรับผลประโยชน์ด้านอื่นๆ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่รอบบริเวณอุทยานแห่งชาติในการเลี้ยงสัตว์ ($\bar{X} = 3.25$), การได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่รอบบริเวณอุทยานแห่งชาติในการเก็บไม้เพื่อทำการก่อสร้างและซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ($\bar{X} = 3.16$), การได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่รอบบริเวณอุทยานแห่งชาติในการเก็บไม้ทำฟืนหรือถ่าน ($\bar{X} = 3.11$)

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี)
โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล แสดงดังตารางที่ 4.13 – 4.24

ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) ในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	เพศชาย		เพศหญิง		t	Sig
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการร่วมรับรู้	3.24	0.72	3.40	0.76	2.201	0.207
2. ด้านการร่วมคิด	3.36	0.77	3.45	0.88	1.047	0.025
3. ด้านการร่วมทำ	3.42	0.71	3.46	0.73	0.554	0.376
4. ด้านการร่วมแก้ไข	3.37	0.74	3.43	0.81	0.862	0.248
5. ด้านการร่วมรับผลประโยชน์	3.42	0.63	3.50	0.58	1.235	0.254
ภาพรวม	3.36	0.62	3.45	0.65	1.361	0.266

จากตารางที่ 4.13 พบว่า การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) โดยภาพรวมและรายด้านพบว่า พบว่า เพศชายการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$) และเพศหญิงการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$) และรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่กำหนดไว้ว่า เพศที่แตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่ 10 (อุตรธานี) ที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)
ในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ

การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการ อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	อายุ									
	ต่ำกว่า 20 ปี		20-30 ปี		31-40 ปี		41 – 50 ปี		51 ปีขึ้นไป	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านการร่วมรับรู้	3.43	0.47	3.16	0.66	3.35	0.72	3.29	0.72	3.34	0.84
2. ด้านการร่วมคิด	3.36	0.71	3.15	0.72	3.35	0.87	3.40	0.75	3.52	0.91
3. ด้านการร่วมทำ	3.57	0.42	3.22	0.69	3.39	0.77	3.43	0.69	3.55	0.73
4. ด้านการร่วมแก้ไข	3.34	0.57	3.20	0.83	3.31	0.84	3.40	0.68	3.52	0.83
5. ด้านการร่วมรับ ผลประโยชน์	3.43	0.57	3.50	0.61	3.49	0.65	3.36	0.60	3.57	0.60
ภาพรวม	3.43	0.46	3.24	0.61	3.38	0.66	3.38	0.60	3.50	0.68

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวม ($\bar{X} = 3.43$) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการร่วมทำ ($\bar{X} = 3.57$) นอกจากนี้ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.43$) ด้านการร่วมรับรู้ ($\bar{X} = 3.43$) ด้านการร่วมคิด ($\bar{X} = 3.36$) และ ด้านการร่วมแก้ไข ($\bar{X} = 3.34$) ตามลำดับ

ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวม ($\bar{X} = 3.24$) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ได้แก่ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.50$) ด้านการร่วมทำ ($\bar{X} = 3.22$) ด้านการร่วมแก้ไข ($\bar{X} = 3.20$) ด้านการร่วมรับรู้ ($\bar{X} = 3.16$) และ ด้านการร่วมคิด ($\bar{X} = 3.15$) ตามลำดับ

ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวม ($\bar{X} = 3.38$) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ได้แก่ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.49$) ด้านการร่วมทำ ($\bar{X} = 3.39$) ด้านการร่วมคิด ($\bar{X} = 3.35$) ด้านการร่วมรับรู้ ($\bar{X} = 3.35$) และ ด้านการร่วมแก้ไข ($\bar{X} = 3.31$) ตามลำดับ

ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวม ($\bar{X}=3.38$) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ได้แก่ ด้านการร่วมทำ ($\bar{X}=3.43$) ด้านการร่วมคิด ($\bar{X}=3.40$) ด้านการร่วมแก้ไข ($\bar{X}=3.40$) ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X}=3.36$) และด้านการร่วมรับรู้ ($\bar{X}=3.29$) ตามลำดับ

ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 51 ปี มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวม ($\bar{X}=3.50$) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X}=3.57$) ด้านการร่วมทำ ($\bar{X}=3.55$) ด้านการร่วมคิด ($\bar{X}=3.52$) ด้านการร่วมแก้ไข ($\bar{X}=3.52$) นอกจากนี้ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการร่วมรับรู้ ($\bar{X}=3.34$)

ตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) ในภาพรวม และรายด้าน จำแนกตามอายุ

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านการร่วมรับรู้	ระหว่างกลุ่ม	2.629	1	2.629	4.844	0.028
	ภายในกลุ่ม	216.044	398	0.543		
	รวม	218.673	399			
2. ด้านการร่วมคิด	ระหว่างกลุ่ม	0.731	1	0.731	1.097	0.296
	ภายในกลุ่ม	265.029	398	0.666		
	รวม	265.760	399			
3. ด้านการร่วมทำ	ระหว่างกลุ่ม	0.157	1	0.157	0.307	0.580
	ภายในกลุ่ม	202.916	398	0.510		
	รวม	203.073	399			
4. ด้านการร่วมแก้ไข	ระหว่างกลุ่ม	.440	1	0.440	0.743	0.389
	ภายในกลุ่ม	235.649	398	0.592		
	รวม	236.089	399			

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
5. ด้านการร่วมรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	0.563	1	0.563	1.525	0.218
	ภายในกลุ่ม	146.992	398	0.369		
	รวม	147.555	399			
6. ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.735	1	0.735	1.853	0.174
	ภายในกลุ่ม	157.822	398	0.397		
	รวม	158.556	399			

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) โดยภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) จำแนกตามอายุไม่แตกต่างกันและรายด้านพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) จำแนกตามอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสอดคล้องกับสมมุติฐานที่กำหนดไว้ว่า อายุที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่ 10 (อุดรธานี) ที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)
ในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามอาชีพ

การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้	อาชีพ											
	เกษตรกร		รับจ้าง		ธุรกิจส่วนตัว		ค้าขาย		รับราชการ		อาชีพอื่นๆ	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านการร่วมรับรู้	3.37	0.78	3.18	0.66	3.25	0.93	3.39	0.64	3.00	0.00	3.24	0.62
2. ด้านการร่วมคิด	3.49	0.85	3.24	0.68	3.32	0.94	3.50	0.82	2.20	0.00	3.22	0.90
3. ด้านการร่วมทำ	3.53	0.73	3.30	0.67	3.12	0.78	3.44	0.62	1.86	0.00	3.48	0.62
4. ด้านการร่วมแก้ไข	3.52	0.77	3.19	0.70	3.09	0.95	3.45	0.86	2.38	0.00	3.19	0.73
5. ด้านการร่วมรับ ผลประโยชน์	3.52	0.59	3.35	0.61	3.30	0.65	3.54	0.61	1.71	0.00	3.43	0.61
ภาพรวม	3.49	0.64	3.25	0.55	3.22	0.75	3.46	0.67	2.23	0.00	3.31	0.60

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ประชาชนมีอาชีพเกษตรกร มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวม ($\bar{X}=3.49$) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการร่วมทำ ($\bar{X}=3.53$) ด้านการร่วมแก้ไข ($\bar{X}=3.52$) ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X}=3.52$) นอกจากนี้ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการร่วมคิด ($\bar{X}=3.49$) และด้านการร่วมรับรู้ ($\bar{X}=3.37$) ตามลำดับ

ประชาชนมีอาชีพรับจ้าง มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวม ($\bar{X}=3.25$) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ได้แก่ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X}=3.35$) ด้านการร่วมทำ ($\bar{X}=3.30$) ด้านการร่วมคิด ($\bar{X}=3.24$) ด้านการร่วมแก้ไข ($\bar{X}=3.19$) และด้านการร่วมรับรู้ ($\bar{X}=3.18$) ตามลำดับ

ประชาชนมีอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวม ($\bar{X}=3.22$) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ได้แก่ ด้านการร่วมคิด ($\bar{X}=3.32$) ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X}=3.30$) ด้านการร่วมรับรู้ ($\bar{X}=3.25$) ด้านการร่วมทำ ($\bar{X}=3.12$) และ ด้านการร่วมแก้ไข ($\bar{X}=3.09$) ตามลำดับ

ประชาชนมีอาชีพค้าขาย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวม ($\bar{X}=3.46$) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X}=3.54$) นอกจากนี้ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการร่วมคิด ($\bar{X}=3.50$) ด้านการร่วมแก้ไข ($\bar{X}=3.45$) ด้านการร่วมทำ ($\bar{X}=3.44$) และด้านการร่วมรับรู้ ($\bar{X}=3.39$) ตามลำดับ

ประชาชนมีอาชีพรับราชการ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวม ($\bar{X}=2.23$) อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการร่วมรับรู้ ($\bar{X}=3.00$) นอกจากนี้ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ด้านการร่วมแก้ไข ($\bar{X}=2.38$) ด้านการร่วมคิด ($\bar{X}=2.20$) ด้านการร่วมทำ ($\bar{X}=1.86$) และด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X}=1.71$) ตามลำดับ

ประชาชนมีอาชีพอื่นๆ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวม ($\bar{X}=3.31$) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการร่วมทำ ($\bar{X}=3.48$) ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X}=3.43$) ด้านการร่วมรับรู้ ($\bar{X}=3.24$) ด้านการร่วมคิด ($\bar{X}=3.22$) และด้านการร่วมแก้ไข ($\bar{X}=3.19$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.17 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) ในภาพรวมและรายด้านจำแนกตามอาชีพ

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	ความแปรปรวน					
		SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านการร่วมรับรู้	ระหว่างกลุ่ม	1.297	4	.324	0.589	0.671
	ภายในกลุ่ม	217.377	395	0.550		
	รวม	218.673	399			
2. ด้านการร่วมคิด	ระหว่างกลุ่ม	4.024	4	1.006	1.518	0.196
	ภายในกลุ่ม	261.736	395	0.663		
	รวม	265.760	399			
3. ด้านการร่วมทำ	ระหว่างกลุ่ม	3.373	4	0.843	1.668	0.157
	ภายในกลุ่ม	199.699	395	0.506		
	รวม	203.073	399			
4. ด้านการร่วมแก้ไข	ระหว่างกลุ่ม	3.632	4	0.908	1.543	0.189
	ภายในกลุ่ม	232.457	395	0.588		
	รวม	236.089	399			
5. ด้านการร่วมรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	3.096	4	0.774	2.117	0.078
	ภายในกลุ่ม	144.458	395	0.366		
	รวม	147.555	399			
6. ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	2.054	4	.513	1.296	0.271
	ภายในกลุ่ม	156.503	395	0.396		
	รวม	158.556	399			

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) จำแนกตามอาชีพ โดยภาพรวมและรายด้านระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสอดคล้องกับสมมุติฐานที่กำหนดไว้ว่า อาชีพที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่ 10 (อุตรธานี) ที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)
ในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	ระดับการศึกษา					
	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษาตอนต้น/ ปลาย		ปริญญาตรีขึ้นไป	
	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>
1. ด้านการร่วมรับรู้	3.35	0.77	3.24	0.67	3.01	0.66
2. ด้านการร่วมคิด	3.46	0.81	3.32	0.78	2.83	0.91
3. ด้านการร่วมทำ	3.53	0.68	3.29	0.75	2.95	0.64
4. ด้านการร่วมแก้ไข	3.51	0.72	3.21	0.81	2.79	0.73
5. ด้านการร่วมรับผลประโยชน์	3.48	0.57	3.44	0.68	3.10	0.66
ภาพรวม	3.47	0.62	3.30	0.63	2.93	0.63

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ประชาชนมีระดับการศึกษาประถมศึกษา มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวม ($\bar{X} = 3.47$) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการร่วมทำ ($\bar{X} = 3.53$) และด้านการร่วมแก้ไข ($\bar{X} = 3.51$) นอกจากนี้ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.48$) ด้านการร่วมคิด ($\bar{X} = 3.46$) และด้านการร่วมรับรู้ ($\bar{X} = 3.35$) ตามลำดับ ประชาชนมีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น/ปลาย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวม ($\bar{X} = 3.30$) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ได้แก่ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.44$) ด้านการร่วมคิด ($\bar{X} = 3.32$) ด้านการร่วมทำ ($\bar{X} = 3.29$) ด้านการร่วมรับรู้ ($\bar{X} = 3.24$) และด้านการร่วมแก้ไข ($\bar{X} = 3.21$) ตามลำดับ

ประชาชนมีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวม ($\bar{X} = 2.93$) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ได้แก่ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.10$) ด้านการร่วมรับรู้ ($\bar{X} = 3.01$) ด้านการร่วมทำ ($\bar{X} = 2.95$) ด้านการร่วมคิด ($\bar{X} = 2.83$) และด้านการร่วมแก้ไข ($\bar{X} = 2.79$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.19 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) ในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้		ความแปรปรวน				
		SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านการร่วมรับรู้	ระหว่างกลุ่ม	28.047	4	7.012	14.529	0.000
	ภายในกลุ่ม	190.626	395	0.483		
	รวม	218.673	399			
2. ด้านการร่วมคิด	ระหว่างกลุ่ม	38.979	4	9.745	16.973	0.000
	ภายในกลุ่ม	226.781	395	0.574		
	รวม	265.760	399			
3. ด้านการร่วมทำ	ระหว่างกลุ่ม	19.724	4	4.931	10.623	0.000
	ภายในกลุ่ม	183.349	395	0.464		
	รวม	203.073	399			
4. ด้านการร่วมแก้ไข	ระหว่างกลุ่ม	26.573	4	6.643	12.525	0.000
	ภายในกลุ่ม	209.516	395	0.530		
	รวม	236.089	399			
5. ด้านการร่วมรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	6.656	4	1.664	4.665	0.001
	ภายในกลุ่ม	140.899	395	0.357		
	รวม	147.555	399			
6. ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	21.386	4	5.347	15.396	0.000
	ภายในกลุ่ม	137.170	395	0.347		
	รวม	158.556	399			

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) โดยภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) จำแนกตามระดับการศึกษาไม่แตกต่างกันและรายด้านพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) จำแนกตามระดับการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จึงสอดคล้องกับสมมุติฐานที่กำหนดไว้ว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่ 10 (อุดรธานี) ที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	รายได้ต่อเดือน					
	น้อยกว่า 3,000 บาท		3,000 – 6,000 บาท		มากกว่า 6,000 บาท	
	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>
1. ด้านการร่วมรับรู้	3.65	0.77	3.25	0.69	3.19	0.78
2. ด้านการร่วมคิด	3.70	0.85	3.31	0.76	3.42	0.89
3. ด้านการร่วมทำ	3.73	0.71	3.37	0.70	3.40	0.70
4. ด้านการร่วมแก้ไข	3.68	0.74	3.30	0.75	3.42	0.81
5. ด้านการร่วมรับผลประโยชน์	3.70	0.56	3.44	0.59	3.31	0.64
ภาพรวม	3.69	0.65	3.33	0.58	3.35	0.67

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ประชาชนมีรายได้น้อยกว่า 3,000 บาท มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวม ($\bar{X}=3.69$) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ได้แก่ ด้านการร่วมทำ ($\bar{X}=3.73$) ด้านการร่วมคิด ($\bar{X}=3.70$) ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X}=3.70$) ด้านการร่วมแก้ไข ($\bar{X}=3.68$) และด้านการร่วมรับรู้ ($\bar{X}=3.65$) ตามลำดับ

ประชาชนมีรายได้ 3,000 – 6,000 บาท มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวม ($\bar{X}=3.33$) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ได้แก่ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X}=3.44$) ด้านการร่วมทำ ($\bar{X}=3.37$) ด้านการร่วมคิด ($\bar{X}=3.31$) ด้านการร่วมแก้ไข ($\bar{X}=3.30$) และด้านการร่วมรับรู้ ($\bar{X}=3.25$) ตามลำดับ

ประชาชนมีรายได้มากกว่า 6,000 บาท มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวม ($\bar{X}=3.35$) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ได้แก่ ด้านการร่วมคิด ($\bar{X}=3.42$) ด้านการร่วมแก้ไข ($\bar{X}=3.42$)

ด้านการร่วมทำ ($\bar{X} = 3.40$) ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.31$) และ ด้านการร่วมรับรู้ ($\bar{X} = 3.19$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.21 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) ในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านการร่วมรับรู้	ระหว่างกลุ่ม	10.257	2	5.128	9.769	0.000
	ภายในกลุ่ม	208.417	397	0.525		
	รวม	218.673	399			
2. ด้านการร่วมคิด	ระหว่างกลุ่ม	8.285	2	4.142	6.387	0.002
	ภายในกลุ่ม	257.475	397	.649		
	รวม	265.760	399			
3. ด้านการร่วมทำ	ระหว่างกลุ่ม	7.461	2	3.731	7.572	0.001
	ภายในกลุ่ม	195.611	397	0.493		
	รวม	203.073	399			
4. ด้านการร่วมแก้ไข	ระหว่างกลุ่ม	7.654	2	3.827	6.651	0.001
	ภายในกลุ่ม	228.435	397	0.575		
	รวม	236.089	399			
5. ด้านการร่วมรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	5.985	2	2.993	8.392	0.000
	ภายในกลุ่ม	141.570	397	0.357		
	รวม	147.555	399			
6. ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	7.226	2	3.613	9.478	0.000
	ภายในกลุ่ม	151.331	397	0.381		
	รวม	158.556	399			

จากตารางที่ 4.21 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) จำแนกตามรายได้ โดยภาพรวมและรายด้านระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) แตกต่างกันอย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ว่า รายได้ที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่ 10 (อุดรธานี) ที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.22 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามอุทยานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในพื้นที่

การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้	อุทยานแห่งชาติ									
	ภูผายล		ภูพาน		ภูผาเหล็ก		ภูลั่งกา		ภูเก้าภูพานคำ	
	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>
1. ด้านการร่วมรับรู้	3.72	0.72	3.24	0.66	3.00	0.80	3.39	0.57	3.12	0.64
2. ด้านการร่วมคิด	3.90	0.87	3.26	0.76	3.07	0.77	3.52	0.60	3.22	0.62
3. ด้านการร่วมทำ	3.80	0.78	3.32	0.73	3.19	0.67	3.48	0.50	3.38	0.49
4. ด้านการร่วมแก้ไข	3.80	0.93	3.25	0.70	3.10	0.70	3.47	0.50	3.36	0.55
5. ด้านการร่วมรับ ผลประโยชน์	3.67	0.75	3.43	0.54	3.39	0.58	3.28	0.47	3.37	0.52
ภาพรวม	3.78	0.71	3.30	0.57	3.15	0.61	3.43	0.44	3.29	0.45

จากตารางที่ 4.22 พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอุทยานแห่งชาติภูผายล มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวม ($\bar{X}=3.78$) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ได้แก่ ด้านการร่วมคิด ($\bar{X}=3.90$) ด้านการร่วมแก้ไข ($\bar{X}=3.80$) ด้านการร่วมทำ ($\bar{X}=3.80$) ด้านการร่วมรับรู้ ($\bar{X}=3.72$) ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X}=3.67$) ตามลำดับ

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอุทยานแห่งชาติภูพาน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวม ($\bar{X}=3.30$) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ได้แก่ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X}=3.43$) ด้านการร่วมทำ ($\bar{X}=3.32$) ด้านการร่วมคิด ($\bar{X}=3.26$) ด้านการร่วมแก้ไข ($\bar{X}=3.25$) ด้านการร่วมรับรู้ ($\bar{X}=3.24$) ตามลำดับ

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอุทยานแห่งชาติภูผาเหล็กมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวม ($\bar{X}=3.15$) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ได้แก่ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X}=3.39$) ด้านการร่วมทำ ($\bar{X}=3.19$) ด้านการร่วมแก้ไข ($\bar{X}=3.10$) ด้านการร่วมคิด ($\bar{X}=3.07$) ด้านการร่วมรับรู้ ($\bar{X}=3.00$) ตามลำดับ

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอุทยานแห่งชาติภูแล้งคา มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวม ($\bar{X}=3.43$) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการร่วมคิด ($\bar{X}=3.52$) นอกจากนี้ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการร่วมทำ ($\bar{X}=3.48$) ด้านการร่วมแก้ไข ($\bar{X}=3.47$) ด้านการร่วมรับรู้ ($\bar{X}=3.39$) และด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X}=3.28$) ตามลำดับ

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอุทยานแห่งชาติภูเก้าภูพานคำ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวม ($\bar{X}=3.29$) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ได้แก่ ด้านการร่วมทำ ($\bar{X}=3.38$) ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X}=3.37$) ด้านการร่วมแก้ไข ($\bar{X}=3.36$) ด้านการร่วมคิด ($\bar{X}=3.22$) และด้านการร่วมรับรู้ ($\bar{X}=3.12$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.23 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามอุทยานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในพื้นที่

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	ความแปรปรวน					
		SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านการร่วมรับรู้	ระหว่างกลุ่ม	28.047	4	7.012	14.529	0.000
	ภายในกลุ่ม	190.626	395	0.483		
	รวม	218.673	399			
2. ด้านการร่วมคิด	ระหว่างกลุ่ม	38.979	4	9.745	16.973	0.000
	ภายในกลุ่ม	226.781	395	0.574		
	รวม	265.760	399			
3. ด้านการร่วมทำ	ระหว่างกลุ่ม	19.724	4	4.931	10.623	0.000
	ภายในกลุ่ม	183.349	395	0.464		
	รวม	203.073	399			
4. ด้านการร่วมแก้ไข	ระหว่างกลุ่ม	26.573	4	6.643	12.525	0.000
	ภายในกลุ่ม	209.516	395	0.530		
	รวม	236.089	399			

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
5. ด้านการร่วมรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	6.656	4	1.664	4.665	0.001
	ภายในกลุ่ม	140.899	395	0.357		
	รวม	147.555	399			
6. ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	21.386	4	5.347	15.396	0.000
	ภายในกลุ่ม	137.170	395	0.347		
	รวม	158.556	399			

จากตารางที่ 4.23 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุครธานี) จำแนกตามอุทยานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ โดยภาพรวมและรายด้านระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุครธานี) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสอดคล้องกับสมมุติฐานที่กำหนดไว้ว่า อุทยานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในพื้นที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่ 10 (อุครธานี) ที่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

การศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) แสดงในตารางที่ 4.24 – 4.32

ตารางที่ 4.24 ความถี่และร้อยละ ปัญหาที่เกิดจากประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

ปัญหา	ความถี่ (n=357)	ร้อยละ
1. ประชาชนบุกรุกพื้นที่ป่า เผาป่า ล่าสัตว์ ตัดต้นไม้ ทำการเกษตร และสร้างที่อยู่อาศัย	229	64.15
2. ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ ขาดความรู้ความเข้าใจ ด้านกฎหมายและผลกระทบที่เกิดจากทำลายป่า	68	19.05
3. มีนายทุนให้เข้าไปตัดไม้เพื่อทำไม้แปรรูป	41	11.48
4. ไม่มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง	19	5.32
	357	100.00

จากตารางที่ 4.24 ความถี่และร้อยละ ปัญหาที่เกิดจากประชาชนในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) พบว่า
ประชาชนบุกรุกพื้นที่ป่า เผาป่า ล่าสัตว์ ตัดต้นไม้ ทำการเกษตร และสร้างที่อยู่อาศัย (n=229)
คิดเป็นร้อยละ 64.15 รองลงมา ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ ขาดความรู้ความเข้าใจ
ด้านกฎหมายและผลกระทบที่เกิดจากทำลายป่า (n=68) คิดเป็นร้อยละ 19.05 และ มีนายทุนให้
เข้าไปตัดไม้เพื่อทำไม้แปรรูป (n=41) คิดเป็นร้อยละ 11.48, ไม่มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง
(n=19) คิดเป็นร้อยละ 5.32 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.25 ความถี่และร้อยละ สาเหตุที่เกิดจากประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

สาเหตุ	ความถี่ (n=240)	ร้อยละ
1. ไม่มีที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน ฐานะยากจน รายได้ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงครอบครัว	174	72.50
2. ไม่ทราบกฎหมายและแนวเขตที่ชัดเจนของพื้นที่ป่าในเขตอุทยาน	28	11.67
3. ได้รับค่าจ้างเป็นแรงจูงใจ ขาดไม้ได้ราคาที่สูง	26	10.83
4. พื้นที่เขตอุทยานประกาศหลังจากประชาชนเข้าไปตั้งหลักฐานแล้ว	12	5.00
	240	100.00

จากตารางที่ 4.25 ความถี่และร้อยละ สาเหตุที่เกิดจากประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) พบว่า ไม่มีที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน ฐานะยากจน รายได้ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงครอบครัว (n=174) คิดเป็นร้อยละ 72.50 รองลงมา ไม่ทราบกฎหมายและแนวเขตที่ชัดเจนของพื้นที่ป่าในเขตอุทยาน (n=28) คิดเป็นร้อยละ 11.67 และ ได้รับค่าจ้างเป็นแรงจูงใจ ขาดไม้ได้ราคาที่สูง (n=26) คิดเป็นร้อยละ 10.83, พื้นที่เขตอุทยานประกาศหลังจากประชาชนเข้าไปตั้งหลักฐานแล้ว (n=12) คิดเป็นร้อยละ 5.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.26 ความถี่และร้อยละ ปัญหาที่เกิดจากหน่วยงานของรัฐในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

ปัญหา	ความถี่ (n=209)	ร้อยละ
1. การสร้างอ่างเก็บน้ำ สร้างเขื่อน ทำถนน โรงงานอุตสาหกรรม ที่ส่งผล กระทบต่อการทำลายป่า	40	19.14
2. การสนับสนุนด้านงบประมาณ	32	15.31
3. ขาดการประชาสัมพันธ์	35	16.75
4. รัฐบาลไม่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และไม่ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับอาชีพเสริม	102	48.80
	209	100.00

จากตารางที่ 4.26 ความถี่และร้อยละ ปัญหาที่เกิดจากหน่วยงานของรัฐในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) พบว่า รัฐบาลไม่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และไม่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับอาชีพเสริม (n=102) คิดเป็นร้อยละ 48.80 รองลงมา การสร้างอ่างเก็บน้ำ สร้างเขื่อน ทำถนน โรงงานอุตสาหกรรม ที่ส่งผลกระทบต่อการทำลายป่า(n=40) คิดเป็นร้อยละ 19.14 และ ขาดการประชาสัมพันธ์ (n=35) คิดเป็นร้อยละ 16.75, การสนับสนุนด้านงบประมาณ (n=32) คิดเป็นร้อยละ 15.31 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.27 ความถี่และร้อยละ สาเหตุที่เกิดจากจากหน่วยงานของรัฐในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี)

สาเหตุ	ความถี่ (n=128)	ร้อยละ
1. การสร้างถนน การขยายถนน เพื่อความสะดวก	31	24.22
2. มีงบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ	29	22.66
3. เจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอ การกระจายข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ และการประสานงานไม่ทั่วถึง	35	27.34
4. เจ้าหน้าที่ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ติดตามงาน ไม่ออกพื้นที่ให้ความรู้แก่ประชาชน	33	25.78
	128	100.00

จากตารางที่ 4.27 ความถี่และร้อยละ สาเหตุที่เกิดจากจากหน่วยงานของรัฐในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) พบว่า เจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอ การกระจายข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ และการประสานงานไม่ทั่วถึง (n=35) คิดเป็นร้อยละ 27.34 รองลงมา เจ้าหน้าที่ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ติดตามงาน ไม่ออกพื้นที่ให้ความรู้แก่ประชาชน (n=33) คิดเป็นร้อยละ 25.78 และ การสร้างถนน การขยายถนน เพื่อความสะดวก (n=31) คิดเป็นร้อยละ 24.22, มีงบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ (n=29) คิดเป็นร้อยละ 22.66ตามลำดับ

ตารางที่ 4.28 ความถี่และร้อยละ สำหรับปัญหาที่เกิดจากประชาชน ที่จะเป็นแนวทางในการแก้ไข
ปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่
อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ให้ประสบความสำเร็จมากขึ้น

ปัญหา	ความถี่ (n=150)	ร้อยละ
1. หาผลประโยชน์จากป่ามากขึ้น โดยไม่คำนึงถึงผลเสีย	19	12.67
2. ขาดความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	20	13.33
3. รายได้น้อย และยากจน	18	12.00
4. บุกรุกป่า เผาป่า ล่าสัตว์ ลักลอบตัดไม้	61	40.67
5. ไม่มีที่ทำกิน จึงเข้าไปจับจองพื้นที่ป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต	32	21.33
	150	100.00

จากตารางที่ 4.28 ความถี่และร้อยละ สำหรับปัญหาที่เกิดจากประชาชน ที่จะเป็น
แนวทางในการแก้ไขปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหาร
พื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) พบว่า บุกรุกป่า เผาป่า ล่าสัตว์ ลักลอบตัดไม้ (n=61) คิดเป็นร้อยละ
40.67 รองลงมา ไม่มีที่ทำกิน จึงเข้าไปจับจองพื้นที่ป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต (n=32) คิดเป็นร้อยละ
21.33 และ ขาดความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (n=20) คิดเป็นร้อยละ 13.33,
หาผลประโยชน์จากป่ามากขึ้น โดยไม่คำนึงถึงผลเสีย (n=19) คิดเป็นร้อยละ 12.67, รายได้น้อย
และยากจน (n=18) คิดเป็นร้อยละ 12.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.29 ความถี่และร้อยละ ข้อเสนอแนะที่เกิดจากประชาชน ที่จะเป็นแนวทางในการแก้ไข ปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่ อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) ให้ประสบความสำเร็จมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ	ความถี่ (n=264)	ร้อยละ
1. จัดกิจกรรมส่งเสริมการปลูกต้นไม้ รมรงค์ให้เยาวชน มีจิตสำนึก ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	43	16.29
2. ควรมีเจ้าหน้าที่ออกมาตรวจสอบอย่างเข้มงวด และทั่วถึง	30	11.36
3. จัดตั้งกลุ่มอาชีพและจัดสรรพื้นที่ทำกินให้กับประชาชน	80	30.30
4. จัดประชุม ฝึกอบรม ให้ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากร ป่าไม้ และชี้แจงแนวเขตให้ชัดเจน	51	19.32
5. ประชาสัมพันธ์ติดป้ายบอก กฎระเบียบ ห้ามล่าสัตว์ และแนวเขตป่าให้ ชัดเจน	60	22.73
	264	100.00

จากตารางที่ 4.29 ความถี่และร้อยละ ข้อเสนอแนะที่เกิดจากประชาชน ที่จะเป็น แนวทางในการแก้ไขปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหาร พื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) พบว่า จัดตั้งกลุ่มอาชีพและจัดสรรพื้นที่ทำกินให้กับประชาชน (n=80) คิดเป็นร้อยละ 30.30 รองลงมา ประชาสัมพันธ์ติดป้ายบอก กฎระเบียบ ห้ามล่าสัตว์ และ แนวเขตป่าสงวนให้ชัดเจน (n=60) คิดเป็นร้อยละ 22.73 และ จัดประชุม ฝึกอบรม ให้ความรู้ความ เข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และชี้แจงแนวเขตให้ชัดเจน (n=51) คิดเป็นร้อยละ 19.32, จัด กิจกรรมส่งเสริมการปลูกต้นไม้ รมรงค์ให้เยาวชน มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (n=43) คิดเป็นร้อยละ 16.29, ควรมีเจ้าหน้าที่ออกมาตรวจสอบอย่างเข้มงวด และทั่วถึง (n=30) คิดเป็นร้อยละ 11.36 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.30 ความถี่และร้อยละ สำหรับปัญหาที่เกิดจากหน่วยงานรัฐ ที่จะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้ประสบความสำเร็จมากขึ้นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

ปัญหา	ความถี่ (n=151)	ร้อยละ
1. การสร้างอ่างเก็บน้ำ ตั้งโครงการอุตสาหกรรมใกล้กับพื้นที่ป่า	20	13.24
2. เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานไม่ให้ความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่	44	29.14
3. ขาดการประชาสัมพันธ์	19	12.58
4. จำนวนเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ	16	10.60
5. ไม่มีงบประมาณในการส่งเสริมอาชีพให้ประชาชน	18	11.92
6. การทุจริตของหน่วยงานรัฐ	20	13.25
7. เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่แจ้งแนวเขตให้ชัดเจนพื้นที่กว้างดูแลไม่ทั่วถึง	14	9.27
	151	100.00

จากตารางที่ 4.30 ความถี่และร้อยละ สำหรับปัญหาที่เกิดจากหน่วยงานรัฐ ที่จะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) พบว่า เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานไม่ให้ความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ (n=44) คิดเป็นร้อยละ 29.14 รองลงมา การทุจริตของหน่วยงานรัฐ (n=20) คิดเป็นร้อยละ 13.25, การสร้างอ่างเก็บน้ำ ตั้งโครงการอุตสาหกรรมใกล้กับพื้นที่ป่า (n=20) คิดเป็นร้อยละ 13.24 และ ขาดการประชาสัมพันธ์ (n=19) คิดเป็นร้อยละ 12.58, ไม่มีงบประมาณในการส่งเสริมอาชีพให้ประชาชน (n=18) คิดเป็นร้อยละ 11.92, จำนวนเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ (n=16) คิดเป็นร้อยละ 10.60, เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่แจ้งแนวเขตให้ชัดเจนพื้นที่กว้างดูแลไม่ทั่วถึง (n=14) คิดเป็นร้อยละ 9.27 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.31 ความถี่และร้อยละ ข้อเสนอแนะที่เกิดจากหน่วยงานรัฐ ที่จะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้ประสบความสำเร็จมากขึ้นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

ข้อเสนอแนะ	ความถี่ (n=179)	ร้อยละ
1. รัฐบาลควรมีการตรวจสอบมากขึ้น	17	9.50
2. รัฐควรมีกิจกรรมการฝึกอบรมให้ความรู้และกิจกรรมร่วมกับชาวบ้าน	28	15.64
3. ควรมีแผนดำเนินงานที่ชัดเจนและปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ	22	12.29
4. จัดหาเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ให้ทั่วถึงในการปฏิบัติหน้าที่	29	16.20
5. จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในการสนับสนุนกิจกรรมร่วมกับชุมชน	21	11.73
6. ประชาสัมพันธ์ให้รู้ยู่เสมอว่าการล่าสัตว์ ตัดไม้ เผาป่ามีโทษหนัก	25	13.97
7. ควรแยกหรือแบ่งพื้นที่สำหรับการก่อสร้างที่จะไม่มีผลกระทบต่อป่า	14	7.82
8. ต้องปราบปรามการทุจริตอย่างเข้มงวด	12	6.70
9. ควรปักแนวเขตให้ชัดเจนและทั่วถึง	11	6.15
	179	100.00

จากตารางที่ 4.31 ความถี่และร้อยละ ข้อเสนอแนะที่เกิดจากหน่วยงานรัฐ ที่จะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) พบว่า จัดหาเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ให้ทั่วถึงในการปฏิบัติหน้าที่ (n=29) คิดเป็นร้อยละ 16.20 รองลงมา รัฐควรมีกิจกรรมการฝึกอบรมให้ความรู้และกิจกรรมร่วมกับชาวบ้าน (n=28) คิดเป็นร้อยละ 15.64 และ ประชาสัมพันธ์ให้รู้ยู่เสมอว่าการล่าสัตว์ ตัดไม้ เผาป่ามีโทษหนัก (n=25) คิดเป็นร้อยละ 13.97, ควรมีแผนดำเนินงานที่ชัดเจนและปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ (n=22) คิดเป็นร้อยละ 12.29, จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในการสนับสนุนกิจกรรมร่วมกับชุมชน (n=21) คิดเป็นร้อยละ 11.73, รัฐบาลควรมีการตรวจสอบมากขึ้น (n=17) คิดเป็นร้อยละ 9.50, ควรแยกหรือแบ่งพื้นที่สำหรับการก่อสร้างที่จะไม่มีผลกระทบต่อป่า (n=14) คิดเป็นร้อยละ 7.82, ต้องปราบปรามการทุจริตอย่างเข้มงวด (n=12) คิดเป็นร้อยละ 6.70, ควรปักแนวเขตให้ชัดเจนและทั่วถึง (n=11) คิดเป็นร้อยละ 6.15, ตามลำดับ

ตารางที่ 4.32 ความถี่และร้อยละ ข้อเสนอแนะด้านอื่นๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ ที่ 10 (อุตรธานี)

ข้อเสนอแนะ	ความถี่ (n=160)	ร้อยละ
1. ควรมีการสนับสนุนกลุ่มอาชีพให้กับหมู่บ้านที่อยู่ติดกับป่าให้มีรายได้เสริม	32	20.00
2. ควรให้ความรู้ หรือฝึกอบรมให้ชาวบ้านเข้าใจการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทำลายป่า	30	18.75
3. ควรมีการรณรงค์ปลูกป่าให้มากขึ้นเพื่อทดแทนต้นไม้ที่ถูกทำลาย	36	22.50
4. ควรมีความสามัคคีในการทำงาน โดยเฉพาะของทางรัฐ	22	13.75
5. จัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจแต่ละพื้นที่	25	15.63
6. ให้จัดหน่วยดับไฟป่าอยู่รอบเขตอุทยานแห่งชาติ	15	9.38
	160	100.00

จากตารางที่ 4.32 ความถี่และร้อยละ ข้อเสนอแนะด้านอื่นๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) พบว่า ควรมีการรณรงค์ปลูกป่าให้มากขึ้นเพื่อทดแทนต้นไม้ที่ถูกทำลาย (n=36) คิดเป็นร้อยละ 22.50 รองลงมา ควรมีการสนับสนุนกลุ่มอาชีพให้กับหมู่บ้านที่อยู่ติดกับป่าให้มีรายได้เสริม (n=32) คิดเป็นร้อยละ 20.00 และ ควรให้ความรู้ หรือฝึกอบรมให้ชาวบ้านเข้าใจการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทำลายป่า (n=36) คิดเป็นร้อยละ 22.50, จัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจแต่ละพื้นที่ (n=25) คิดเป็นร้อยละ 15.63, ควรมีความสามัคคีในการทำงาน โดยเฉพาะของทางรัฐ (n=22) คิดเป็นร้อยละ 13.75, ให้จัดหน่วยดับไฟป่าอยู่รอบเขตอุทยานแห่งชาติ (n=15) คิดเป็นร้อยละ 9.38 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ มีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) ผู้วิจัยได้นำเสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1.1.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี)

1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

1.1.3 เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี)

1.2 ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับระดับมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการร่วมรับรู้ ด้านการร่วมคิด ด้านการร่วมทำ ด้านการร่วมแก้ไข และด้านการร่วมรับผลประโยชน์

1.3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้ที่อยู่อาศัยในและรอบอุทยานแห่งชาติ จำนวน 5 แห่ง เขตปกครอง 174 หมู่บ้าน 39 ตำบล 17 อำเภอ 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสกลนคร จังหวัดนครพนม จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดอุตรธานี และจังหวัดหนองบัวลำภู

จำนวน 115,375 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) จำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

1.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยศึกษาจากเอกสาร ตำรา ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการร่วมรับรู้ ด้านการร่วมคิด ด้านการร่วมทำ ด้านการร่วมแก้ไข และด้านการร่วมรับผลประโยชน์

ตอนที่ 3 แนวทางการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยประสานขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เพื่อขอความร่วมมือในการจัดเก็บข้อมูล แล้วจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งต้องตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลในแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ค่าความค่าสถิติต่างๆ ดังนี้

1.5.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ และความถี่

1.5.2 วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.5.3 เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) จำแนกตามเพศ โดยใช้สถิติการทดสอบที (t-test)

1.5.4 เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพและรายได้ โดยใช้สถิติการทดสอบเอฟ (F – test)

1.5.5 วิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละและความถี่

1.6 ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1.6.1 ผลการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 237 คน (ร้อยละ 59.2) อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 165 คน (ร้อยละ 41.2) อาชีพส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 234 คน (ร้อยละ 58.4) ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 266 คน (ร้อยละ 66.5) รายได้ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท/เดือน จำนวน 239 คน (ร้อยละ 59.7) ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูพาน จำนวน 116 คน (ร้อยละ 29.0)

1.6.2 ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) โดยภาพรวม ($\bar{X} = 3.40$) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการร่วมรับรู้ ($\bar{X} = 3.31$) ด้านการร่วมคิด ($\bar{X} = 3.40$) ด้านการร่วมทำ ($\bar{X} = 3.44$) ด้านการร่วมแก้ไข ($\bar{X} = 3.39$) และด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.46$) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละด้านเป็นรายข้อมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันมากไปหาน้อยดังนี้

1) ด้านการร่วมรับรู้

ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรในเขตอุทยานแห่งชาติ จากเครื่องขยายเสียงของอุทยานแห่งชาติ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) รองลงมาได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรในเขตอุทยานแห่งชาติจากผู้ใหญ่บ้าน กำนัน การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) และได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรในเขตอุทยานแห่งชาติ จากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$)

2) ด้านการร่วมคิด

ร่วมกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการในการใช้ประโยชน์จากป่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) รองลงมา ร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เมื่อมีการประชุมหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$) และร่วมวางแผนปฏิบัติงานในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ กำหนดแนวป้องกันไฟป่า แนวเขตปลูกป่า/บำรุงป่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$)

3) ด้านการร่วมทำ

เข้าร่วมปลูกและบำรุงป่าในอุทยานแห่งชาติ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) รองลงมาเข้าร่วมดับไฟป่าในอุทยานแห่งชาติ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) เข้าร่วมฝึกอบรมในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) และร่วมลาดตระเวน ดูแลการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$)

4) ด้านการร่วมแก้ไข

แจ้งข้อมูลการเกิดไฟป่าในอุทยานแห่งชาติ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) รองลงมา แจ้งข้อมูลการลักลอบตัดไม้ในอุทยานแห่งชาติ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) และร่วมตรวจสอบติดตามผลการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$)

5) ด้านการร่วมรับผลประโยชน์

การได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่รอบบริเวณอุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$) รองลงมา การได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่รอบบริเวณอุทยานแห่งชาติในการเก็บหาของป่า อาหารและยาเพื่อใช้เองหรือจำหน่าย การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) การได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่รอบบริเวณอุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งน้ำจากป่ามาใช้อุปโภค บริโภค การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) และ การได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่รอบบริเวณอุทยานแห่งชาติในการทำเกษตร การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$)

1.6.3 ผลการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

1) จำแนกตามเพศ

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) โดยภาพรวมพบว่า เพศชายการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$)

และเพศหญิงการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$) และรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่กำหนดไว้ว่าเพศที่แตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่ 10 (อุดรธานี) ที่แตกต่างกัน

2) จำแนกตามอายุ

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมพบว่าระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ($\bar{X} = 3.43$) ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี ($\bar{X} = 3.24$) ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ($\bar{X} = 3.38$) ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ($\bar{X} = 3.38$) ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 51 ปี ($\bar{X} = 3.50$) และรายด้านพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสอดคล้องกับสมมุติฐานที่กำหนดไว้ว่า อายุที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่ 10 (อุดรธานี) ที่แตกต่างกัน

3) จำแนกตามอาชีพ

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) จำแนกตามอาชีพ โดยภาพรวมพบว่าประชาชนมีอาชีพเกษตรกร ($\bar{X} = 3.49$) การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง อาชีพค้าขาย ($\bar{X} = 3.46$) อยู่ในระดับปานกลาง อาชีพอื่นๆ ($\bar{X} = 3.31$) อยู่ในระดับปานกลาง อาชีพรับจ้าง ($\bar{X} = 3.25$) อยู่ในระดับปานกลาง อาชีพธุรกิจส่วนตัว ($\bar{X} = 3.22$) อยู่ในระดับปานกลาง และอาชีพรับราชการ ($\bar{X} = 2.23$) อยู่ในระดับน้อย ระดับการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสอดคล้องกับสมมุติฐานที่กำหนดไว้ว่า อาชีพที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่ 10 (อุดรธานี) ที่แตกต่างกัน

4) จำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมพบว่าระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางไม่แตกต่างกัน ประชาชนมีระดับการศึกษาประถมศึกษา ($\bar{X} = 3.47$) ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น/ปลาย ($\bar{X} = 3.30$) ระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป ($\bar{X} = 2.93$) และรายด้านพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสอดคล้องกับสมมุติฐานที่กำหนดไว้ว่า ระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่ 10 (อุดรธานี) ที่แตกต่างกัน

5) จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) จำแนกตามรายได้พบว่า ประชาชนมีรายได้ไม่น้อยกว่า 3,000 บาท ($\bar{X}=3.69$) การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก รายได้มากกว่า 6,000 บาท ($\bar{X}=3.35$) อยู่ในระดับปานกลาง และรายได้ 3,000 – 6,000 บาท ($\bar{X}=3.33$) อยู่ในระดับปานกลาง โดยภาพรวมและรายด้านระดับการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสอดคล้องกับสมมุติฐานที่กำหนดไว้ว่า รายได้ที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่ 10 (อุตรธานี) ที่แตกต่างกัน

6) จำแนกตามอุทยานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในพื้นที่

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) จำแนกตามอุทยานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ได้พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอุทยานแห่งชาติภูผายล ($\bar{X}=3.78$) การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอุทยานแห่งชาติภูถ้ำงา ($\bar{X}=3.43$) อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอุทยานแห่งชาติภูพาน ($\bar{X}=3.30$) อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอุทยานแห่งชาติภูเก้าภูพานคำ ($\bar{X}=3.29$) อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอุทยานแห่งชาติภูผาเหล็ก ($\bar{X}=3.15$) อยู่ในระดับปานกลาง โดยภาพรวมและรายด้านระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสอดคล้องกับสมมุติฐานที่กำหนดไว้ว่า อุทยานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่ 10 (อุตรธานี) ที่แตกต่างกัน

1.6.4 ผลการศึกษาการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี)

1) ปัญหาที่เกิดจากประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) พบว่า ประชาชนบุกรุกพื้นที่ป่า เผาป่าล่าสัตว์ ตัดต้นไม้ ทำการเกษตร และสร้างที่อยู่อาศัย มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 64.15 รองลงมาประชาชนไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ ขาดความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายและผลกระทบที่เกิดจากการทำลายป่า คิดเป็นร้อยละ 19.05 และมีนายทุนให้เข้าไปตัดไม้เพื่อทำไม้แปรรูป คิดเป็นร้อยละ 11.48

2) สาเหตุที่เกิดจากประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) พบว่า ไม่มีที่อยู่อาศัยและที่ทำกินฐานะยากจน รายได้ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงครอบครัวมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 72.50 รองลงมา ไม่ทราบ

กฎหมายและแนวเขตที่ชัดเจนของพื้นที่ป่าในเขตอุทยาน คิดเป็นร้อยละ 11.67 และได้รับค่าจ้างเป็นแรงจูงใจ ขยายไม้ได้ราคาที่สูง คิดเป็นร้อยละ 10.83

3) ปัญหาที่เกิดจากหน่วยงานของรัฐในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) พบว่า รัฐบาลไม่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับอาชีพเสริม มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 48.80 รองลงมา การสร้างอ่างเก็บน้ำ สร้างเขื่อน ทำถนน โรงงานอุตสาหกรรม ที่ส่งผลกระทบต่อการทำลายป่าคิดเป็นร้อยละ 19.14 และขาดการประชาสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 16.75

4) สาเหตุที่เกิดจากหน่วยงานของรัฐในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) พบว่า เจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอ การกระจายข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ และการประสานงานไม่ทั่วถึง มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 27.34 รองลงมา เจ้าหน้าที่ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ติดตามงาน ไม่ออกพื้นที่ให้ความรู้แก่ประชาชน คิดเป็นร้อยละ 25.78 และการสร้างถนน การขยายถนน เพื่อความสะดวกคิดเป็นร้อยละ 24.22

5) ข้อเสนอแนะที่เกิดจากประชาชน ที่จะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) พบว่า จัดตั้งกลุ่มอาชีพและจัดสรรพื้นที่ทำกินให้กับประชาชน มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 30.30 รองลงมา ประชาสัมพันธ์ติดป้ายบอก กฎระเบียบ ห้ามล่าสัตว์ และแนวเขตป่าให้ชัดเจนคิดเป็นร้อยละ 22.73 และจัดประชุม ฝึกอบรม ให้ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และชี้แจงแนวเขตให้ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 19.32

6) ข้อเสนอแนะที่เกิดจากหน่วยงานรัฐ ที่จะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) พบว่า จัดหาเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ให้ทั่วถึงในการปฏิบัติหน้าที่ มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 16.20 รองลงมา รัฐควรมีกิจกรรมการฝึกอบรมให้ความรู้และกิจกรรมร่วมกับชาวบ้าน คิดเป็นร้อยละ 15.64 และประชาสัมพันธ์ให้รู้อยู่เสมอว่าการล่าสัตว์ ตัดไม้ เผาป่ามีโทษหนัก คิดเป็นร้อยละ 13.97

7) ข้อเสนอแนะด้านอื่นๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) พบว่า ควรมีการรณรงค์ปลูกป่าให้มากขึ้นเพื่อทดแทนต้นไม้ที่ถูกทำลาย มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 22.50 รองลงมา ควรมีการสนับสนุนกลุ่มอาชีพให้กับหมู่บ้านที่อยู่ติดกับป่าให้มีรายได้เสริม คิดเป็นร้อยละ 20.00 และควรให้ความรู้ หรือฝึกอบรมให้ชาวบ้านเข้าใจการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทำลายป่า คิดเป็นร้อยละ 22.50

2. การอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) มีประเด็นที่สำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

2.1 ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ในภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับ ได้แก่ การร่วมรับผลประโยชน์สูงสุด ด้านการร่วมทำ ด้านการร่วมคิด ด้านการร่วมแก้ไข และด้านการร่วมรับรู้ ต่ำสุด

หากพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการร่วมรับรู้ ด้านการร่วมคิด ด้านการร่วมทำ ด้านการร่วมแก้ไข และด้านการร่วมรับผลประโยชน์ พบว่า

1. ด้านการร่วมรับรู้ การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง แต่ระดับการมีส่วนร่วมต่ำสุด อาจจะเป็นเพราะว่า การประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรในเขตอุทยานแห่งชาติ จากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ จากเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ จากเพื่อนบ้าน จากหนังสือพิมพ์ จากเอกสารต่างๆ เช่น ใบปลิว ข้อความโฆษณา มีน้อยไม่เพียงพอ หรือไม่ทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กฤษณา สุภาพไพบุลย์ (2542) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการอุทยานแห่งชาติภูกระดึงจังหวัดเลย พบว่า การได้รับประโยชน์ การได้รับโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรม และการรับรู้ข่าวสารจากอุทยานแห่งชาติภูกระดึงมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการอุทยานแห่งชาติ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ นราธิป อัจฉริยชีวิน (2543) ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ที่ป่าโคก หนองตะคอง ตำบลหนองขมาร อำเภอกุเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยพบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของชุมชนป่าโคกหนองตะคอง ในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรจะได้ผลดีมากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับศักยภาพของชุมชนนั้นๆ ด้วย

2. ด้านการร่วมคิด การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่า ขาดความสนใจหรือมีโอกาสน้อยในการแสดงความคิดเห็น การร่วมวางแผนปฏิบัติงาน การร่วมคิดด้านอื่นๆ ได้แก่ ร่วมวางแผนปฏิบัติงานสำรวจถือครองที่ดินตามโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินป่าไม้ ร่วมเสนอปัญหาและความต้องการในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมใจ เข้มเจริญ (2531) ได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์

ทรัพยากรป่าไม้ : ศึกษากรณี ตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ พบว่า ความสนใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การพบปะพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้อำเภอ เจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในภาคเหนือ

3. ด้านการร่วมทำ การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลางอาจเป็นเพราะว่า มีโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมน้อยซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กฤษฏา สุภาพไพบุลย์ (2542)

4. ด้านการร่วมแก้ไข การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่ามีโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมน้อยซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกฤษฏา สุภาพไพบุลย์ (2542)

5. ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง แต่ระดับการมีส่วนร่วมสูงสุดอาจเป็นเพราะว่าประชาชนได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปฎิมา มั่นศิลป์ (2548) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของเกษตรกร ผู้ทำประมงชายฝั่งเขตพื้นที่ ตำบลบางชัน อำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรี พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนอยู่ในระดับมาก โดยเกษตรกรมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดสาเหตุอาจเกิดจากเกษตรกรได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

2.2 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

พบว่าประชาชนที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกันด้านเพศ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ไม่แตกต่างกัน คุณลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกันด้านอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ อุทยานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกัน เนื่องจากปัจจัยส่วนบุคคลจะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) สอดคล้องกับงานวิจัยของสมใจ เข้มเจริญ (2531) ได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : ศึกษากรณี ตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ได้แก่ อายุ อาชีพ รายได้ ความรู้ ความคิดเห็นระดับการศึกษา จำนวนที่ดินทำกิน การได้รับข่าวสาร และความเห็นพ้องต้องกัน สอดคล้องบางส่วนกับ สุวรรณิ คงทอง (2536) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนในท้องที่อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง พบว่า อาชีพ รายได้ การรับข่าวสาร การเป็นสมาชิก กลุ่มเพศ และการศึกษา

ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชน และสอดคล้องบางส่วนกับ รักษาติ วัฒนาประชาณุกุล (2542) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสวนป่ากลางดง อำเภอปากช่องจังหวัดนครราชสีมา พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมอย่างเด่นชัด คือ ระยะเวลาการอยู่อาศัยที่ยาวนาน ประชาชนจะยิ่งมีส่วนร่วมในการจัดการมากขึ้น และปัจจัยรอง ๆ ลงมาได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่ม การได้รับข่าวสาร และเพศ ตามลำดับ

2.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

1. ปัญหาที่เกิดจากประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนบุกรุกพื้นที่ป่า เผาป่าล่าสัตว์ ตัดต้นไม้ ทำการเกษตร และสร้างที่อยู่อาศัย ไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความเข้าใจ ด้านกฎหมายและผลกระทบที่เกิดจากทำลายป่า มีนายทุนให้เข้าไปตัดไม้เพื่อทำไม้แปรรูปไม่มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง

2. ปัญหาที่เกิดจากหน่วยงานของรัฐในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขต อุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) จากการศึกษาพบว่ารัฐบาลไม่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับอาชีพเสริมการสร้างอ่างเก็บน้ำ สร้างเขื่อน ทำถนน โรงงานอุตสาหกรรม ที่ส่งผลกระทบต่อการทำลายป่า ขาดการประชาสัมพันธ์การสนับสนุนด้านงบประมาณเจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอ

3. ข้อเสนอแนะที่เกิดจากประชาชนที่จะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) จากการศึกษาพบว่า ควรจัดตั้งกลุ่มอาชีพและจัดสรรพื้นที่ทำกินให้กับประชาชน ประชาสัมพันธ์ติดป้ายบอก กฎระเบียบ ห้ามล่าสัตว์ และแนวเขตป่าให้ชัดเจน จัดประชุม ฝึกอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และชี้แจงแนวเขตให้ชัดเจน จัดกิจกรรมส่งเสริมการปลูกต้นไม้ ธรรมชาติให้เยาวชน มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ควรมีเจ้าหน้าที่ออกมาตรวจสอบอย่างเข้มงวด และทั่วถึง

4. ข้อเสนอแนะที่เกิดจากหน่วยงานรัฐ ที่จะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) จากการศึกษาพบว่า ควรจัดหาเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ให้ทั่วถึงในการปฏิบัติหน้าที่ รัฐควรมีกิจกรรมการฝึกอบรมให้ความรู้และกิจกรรมร่วมกับประชาสัมพันธ์ให้รู้อยู่เสมอว่าการล่าสัตว์ ตัดไม้ เผาป่ามีโทษหนัก ควรมีแผนดำเนินงานที่ชัดเจนและปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในการสนับสนุนกิจกรรมร่วมกับชุมชน รัฐบาลควรมีการตรวจสอบมากขึ้น ควรแยก

หรือแบ่งพื้นที่สำหรับการก่อสร้างที่จะไม่มีผลกระทบต่อป่า ต้องปราบปรามการทุจริตอย่างเข้มงวด
ควรปักแนวเขตให้ชัดเจนและทั่วถึง

5. ข้อเสนอแนะด้านอื่นๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) จากการศึกษา
พบว่า ควรมีการรณรงค์ปลูกป่าให้มากขึ้นเพื่อทดแทนต้นไม้ที่ถูกทำลาย ควรมีการสนับสนุน
กลุ่มอาชีพให้กับหมู่บ้านที่อยู่ติดกับป่าให้มีรายได้เสริม ควรให้ความรู้ หรือฝึกอบรมให้ชาวบ้าน
เข้าใจการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทำลายป่า จัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจ
แต่ละพื้นที่ ควรมีความสามัคคีในการทำงานโดยเฉพาะของทางรัฐ ให้จัดหน่วยดับไฟป่าอยู่รอบ
เขตอุทยานแห่งชาติ

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของ
ประชาชน ต้องอยู่บนพื้นฐานความต้องการและปัญหาของประชาชนเป็นหลัก และเริ่มต้นโดยผู้นำ
ชุมชน หรือ ผู้นำที่ชาวบ้านศรัทธา โดยวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้แล้วค่อยขยายไปสู่กว้าง และ
ที่สำคัญต้องใช้เวลาในการกระตุ้นการให้ความรู้ เพื่อสานสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน เพื่อให้
ประชาชนเกิดการยอมรับและเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมขั้นตอนต่างๆ ที่กำหนดขึ้น
ตั้งแต่ได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ คิด ทำ แก้ไข รับผิดชอบต่อ และร่วมรับผิดชอบในงานต่างๆ
อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง ทั้งนี้ ประชาชนอาจจะร่วมในทุกกิจกรรมจนครบตามวงจร
หรือร่วมเป็นบางกิจกรรมก็ได้

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) ในครั้งนี้ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการร่วมรับรู้ ด้านการร่วมคิด ด้านการร่วมทำ
ด้านการร่วมแก้ไข และด้านการร่วมรับผิดชอบต่ออยู่ในระดับปานกลาง แนวทางในการ
พัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ ที่
10 (อุตรธานี) ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนวทาง 3 ประการ ดังนี้

1. จัดทำโครงการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ใน
เขตอุทยานแห่งชาติ เพื่อเพิ่มช่องทางในการเผยแพร่และรับรู้ข่าวสาร โดยประสานความร่วมมือกับ

องค์การบริหารส่วนตำบลท้องที่ให้มีหน่วยประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ออกเผยแพร่ข่าวสารอย่างทั่วถึงเป็นประจำ

2. จัดทำโครงการเวทีชาวบ้าน เพื่อส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผน ค้นหาปัญหา สาเหตุ แนวทางในการแก้ไขปัญหา และความต้องการในเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ

3. จัดทำโครงการเครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ร่วมบริจาคเงินสิ่งของ และร่วมได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่เพื่อเป็นแหล่งพืชอาหารและไม้ใช้สอย และในการเลี้ยงสัตว์

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยในเรื่องเดียวกันนี้ ให้ครอบคลุมพื้นที่ทุกสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ ที่ 1-16 ทั่วประเทศ เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาว่าเหมือนหรือแตกต่างหรือไม่อย่างไร

2. ควรทำการศึกษาวิจัยปัจจัยความต้องการของประชาชนและสาเหตุปัญหาและอุปสรรคที่ประชาชนไม่ให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 1 - 16 ทั่วประเทศ

3. ควรศึกษาแนวโน้มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 1 - 16 ทั่วประเทศ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกกาญจน์ โกติรัมย์.(2545). การศึกษาเปรียบเทียบหญิงและชายในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชุมชน โนนใหญ่ กิ่งอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ
(วิทยานิพนธ์วิทยาศาตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
กรุงเทพมหานคร.
- กฤษฎา สุภาพไพบุณย์.(2542). การมีส่วนร่วมในการจัดการอุทยานแห่งชาติภูกระดึงจังหวัดเลย
(วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาตรมหาบัณฑิต (วนศาสตร์) ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- เกษม จันทร์แก้ว.(2530). วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม อักษรสยามการพิมพ์ : กรุงเทพมหานคร หน้า 363.
_____. (2547). วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม (พิมพ์ครั้งที่ 6) กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เกษม จันทร์แก้ว และสามัคคี บุญยะวัฒน์.(2538). เอกสารประกอบการสอนวิชาการจัดการ
ทรัพยากรป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- เกียรติศักดิ์ เรือนทองดี.(2536). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนา :
ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลสหกรณ์นิคม อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
กรุงเทพมหานคร.
- เกรย์ตัน, เจมส์ แอล.(2551). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน: การตัดสินใจที่ดีกว่าโดยให้ชุมชน
มีส่วนร่วม แปลโดย วันชัย วัฒนศัพท์, ถวิลวดี บุรีกุล และเมธิศา พงษ์ศักดิ์ศรี
นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า.
- จรรยาพันธ์ เชี่ยววิทย์.(2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาพื้นที่ป่าเขาหลวงและชุมชนคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา
จังหวัดนครศรีธรรมราช. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- จินตนา สุขจรรย์.(2549). การศึกษาและการพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรีนติ้งเฮ้าส์.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันวิจัยสังคม และสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม.(2545). โครงการ
พัฒนาการดำเนินงานการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบ
สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง .(2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา กรุงเทพมหานคร
ศักดิ์โสภารพิมพ์.
- ฉลอง ดิษสี .(2541). การมีส่วนร่วมขององค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ต่อการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.
- เฉลียว บุรีภักดีและคณะ .(2545). การวิจัยชุมชน ชุดการเรียนรู้ ด้วยตนเอง กรุงเทพมหานคร
สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ
สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา , ทบวงมหาวิทยาลัย.
- ชโลมพร วรอนุวัฒน์กุล .(2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้:
กรณีศึกษาศูนย์ศึกษาพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ
จังหวัดเพชรบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ชินรัตน์ สมสืบ .(2539). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท นนทบุรี: โรงพิมพ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชูเกียรติ ภัยลี .(2536). การศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน และ
ปราบปรามอาชญากรรมระหว่างเขตพื้นที่ที่มีการปฏิบัติงานกับเขตพื้นที่ที่ไม่มี
การปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ไชยชนะ สุทธิวรชัย .(2536). ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ศึกษาเฉพาะ
กรณีอำเภอพานทองจังหวัดชลบุรี. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- คูสิต เวชกิจ และคนอื่นๆ .(2546). รายงานการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ
ทรัพยากรป่าชุมชนศึกษา กรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ถวิลวดี บุรีกุล .(2548). การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ กรุงเทพมหานคร:
สถาบันพระปกเกล้า.

- ถวิลวดี บุรีกุล และคนอื่นๆ.(2546). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและความคิดเห็นต่อการทำงานของรัฐบาลและองค์กรอิสระ*. รายงานการวิจัย เป็นหนึ่งในชุดโครงการวิจัยเรื่อง การติดตามและประเมินผลบังคับใช้รัฐธรรมนูญ โดยสถาบันพระปกเกล้า.
- ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ.(2534). *การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติ กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์*.
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์.(2527). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภการพิมพ์.
- เทิดศักดิ์ แก้วมกระโทก.(2545). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการเขตกันชนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ*. (วิทยานิพนธ์ (ศส.ม. การบริหารการพัฒนา) ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- นพวรรณ เสวตานนท์.(2546) *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา จังหวัดสงขลา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- นราธิป อัจฉริยชีวิน.(2543). *การมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ป่าโคกหนองตะครอง ตำบลหนองขमार อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา.(2546). *การมีส่วนร่วม : หลักการพื้นฐานเทคนิคและกรณีตัวอย่าง*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สิริลักษณ์การพิมพ์.
- นิคม ผัดเสน.(2540). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาต่อการพัฒนาการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนอูครศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเชียงของจังหวัดเชียงราย*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวทย์.(2527). *กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภการพิมพ์.
- นิวัติ เรืองพานิช.(2537). *การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร หน้า 410*.
- บรรพต มาลีหาล.(2544). *นโยบายของรัฐและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ บริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าคิ่งกระเบน จังหวัดจันทบุรี*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

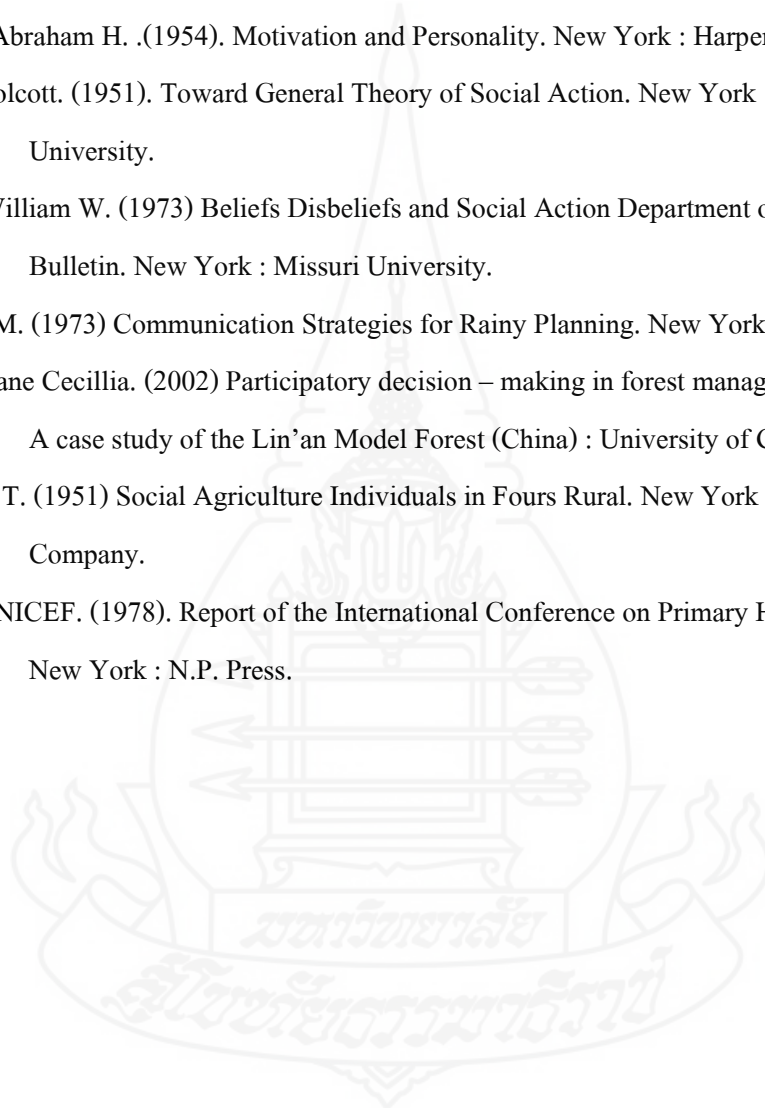
- ปกรณีย์ ปรีชากร .(2530). ทฤษฎีแนวคิดและกลยุทธ์เกี่ยวกับการพัฒนา กรุงเทพมหานคร
คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปฎิมา มั่นศิลป์ .(2548). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของเกษตรกร
ผู้ทำประมงชายฝั่งเขตพื้นที่ ตำบลบางชัน อำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรี.* (วิทยานิพนธ์
ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
นนทบุรี.
- ประสพสุข ดีอินทร์ .(2529). *การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของกรมการสภาตำบล.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).* มหาลัยวิทยาลัยมหิดล,
กรุงเทพมหานคร.
- ปรัชญา เวสารัชช์ .(2528). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท
รายงานการวิจัย กรุงเทพมหานคร : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
_____ .(2530). รายงานการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน
กรุงเทพมหานคร สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- ปริญญา นุตาลัย .(2535). เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมของประเทศไทย กรุงเทพมหานคร: องค์การจัดการสัมมนาสิ่งแวดล้อม.
- พงษ์ศักดิ์ ฉัตรเดชะ .(2540). *การมีส่วนร่วมของประชาชนอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่า
อนุรักษ์พื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่โถ อำเภอสอด จังหวัดเชียงใหม่.* (การค้นคว้าแบบอิสระ
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- พัชราศิณี สิริโกมุท .(2547). *การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ก่อให้เกิดการมี
ส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณีอำเภอโกสุมพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม.* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- พัชรินทร์ ยาระณะ .(2537). *ทัศนคติของเกษตรกรชาวเขาที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้:
กรณีศึกษาดอยภูคา อำเภอปัว จังหวัดน่าน.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- พัชรี สิโรต .(2546). *การมีส่วนร่วมของประชาชน กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- เพิ่มศักดิ์ มกรภิรมย์ .(2543). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่า: กรอบคิด ข้อจำกัด
และทางเลือก.* ในรวมบทความป่าชุมชน หน้า 26-48 เชียงใหม่ ศูนย์ฝึกอบรม
วนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ไพรัตน์ เตชะรินทร์ .(2547). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภการพิมพ์.
- ไพสุดา ตรีเดซี .(2546).“การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านทุ่งสูง
จังหวัดกระบี่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- มาโนช อุปสินธุ์ .(2543). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดป่าชุมชน : กรณีศึกษาโครงการป่า
ชุมชนบ้านสะมะแก ตำบลนาสวน อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
กรุงเทพมหานคร.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี .(2526). หลักการพัฒนาชุมชนและพัฒนาชนบท กรุงเทพมหานคร
ไทยอนุเคราะห์ ปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย.
- รัชชาติ วัฒนาประชาณุกุล .(2542). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสวนป่ากลางดง
อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. (การค้นคว้าแบบอิสระ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต
(วนศาสตร์) ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, นนทบุรี.
- วชิระ ศรีประไหม .(2547). การมีส่วนร่วมของราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้ในจังหวัดอุดรธานี. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- วันชัย วัฒนศัพท์ .(2543). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน
แปลจาก J.L.Creighton สถาบันพระปกเกล้า ชุดศูนย์สันติวิธีเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย
กรุงเทพมหานคร.
- วิไลพร สมบูรณ์ชัย .(2534). การมีส่วนร่วมของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการอนุรักษ์ธรรมชาติ
จังหวัดลำปาง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.
- สถาพร อธิพิงษ์ .(2536). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลในการอนุรักษ์ป่าชายเลน :
ศึกษากรณีอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตร
มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาลัยวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.
- สมใจ เข้มเจริญ .(2531). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : ศึกษากรณี
ตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาลัยวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

- สมพันธ์ เตชะอธิก และคนอื่นๆ .(2547). ศัพท์พัฒนาเพื่อชุมชนและสังคม พิมพ์ครั้งที่ 2 ขอนแก่น
สถาบันวิจัยและพัฒนา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สมลักษณ์ ไชยเสรีฐ .(2549). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในคณะกรรมการ
ตรวจสอบติดตามการบริหารงานตำรวจนครบาล. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสวนดุสิต.
- สมศักดิ์ สุขวงศ์ .(2532). “วนศาสตร์ชุมชนในแนวทางวิชาการเพื่อพัฒนาป่าไม้ของไทยในปัจจุบัน
หน้า 102 – 115 กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สวัสดิ์ โนนสูง .(2546). ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สุกาญจน์ รัตนเลิศสุรณ .(2550). หลักการจัดการสิ่งแวดล้อม กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริม
ไทย – ญี่ปุ่น.
- สุhada จักรพิสูทธิ์ .(2547). “การศึกษาทางเลือกของชุมชน” วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น 27, 4 (มิถุนายน - สิงหาคม) : 18 – 23.
- สุรเชษฐ์ เศรษฐมาต และ ดร.ชนิ เอ็มพันธ์ .(2539). การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: แนวคิด หลักการ
และความเป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้ในอุทยานแห่งชาติ : เอกสารวิชาการ
ในการประชุม สัมมนา เรื่อง อุทยานแห่งชาติกับนันทนาการและการท่องเที่ยว
ในทศวรรษหน้าเพื่อทรัพยากรที่ยั่งยืน วันที่ 27 - 28 พ.ค. 2539 กรุงเทพมหานคร :
ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์ .(2542). การอนุรักษ์ศิลปกรรม: ART CONSERVATION. เชียงใหม่ :
ภาควิชาศิลปะไทย คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุวรรณณี คงทอง .(2536). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนในท้องที่
อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาศาสตร์
สิ่งแวดล้อม) ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.
- แสวง รัตนมงคลมาต .(2541). การระดมมวลชนและการมีส่วนร่วมของมวลชน การจัดตั้ง
ขององค์กรการนำและการตัดสินใจทางสังคม กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์.
- โสภณ หมวดทอง .(2533). การเฝ้าระวังมลพิษแหล่งน้ำของเกษตรกรในตำบลบางแม่นาง
อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- อकिन รพีพัฒน์ .(2547). การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การศึกษา
นโยบายสาธารณะสุข.

- อดิสรณ์ กองเพิ่มพูล.(2543) *ทัศนคติของชาวกะเหรี่ยงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอมก๋อย.* (การค้นคว้าแบบอิสระ วิทยาศาสตร์-มหาบัณฑิต(เกษตรศาสตร์). มหาชัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- อภิเดช หมั่นน้อย.(2548). *การมีส่วนร่วมของราษฎรในการจัดการป่าชุมชน กรณีศึกษา: ป่าชุมชน ป่าดงนามน จังหวัดกาฬสินธุ์.* (วิทยานิพนธ์ ไม้ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- อรรถัย ก๊กผล.(2549). *การบริหารจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์กรปกครองท้องถิ่น.* กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อาษา พรหมบุปผา.(2529). *นโยบายทรัพยากรธรรมชาติ เล่มที่ 1 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- อำนาจ คอวนิช.(2530). “สถานการณ์ป่าไม้ในปัจจุบันกับการอนุรักษ์” วารสารสักทอง 12, 1: 17–24.
- อุทัย บุญประเสริฐ.(2540). *การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถาบันศึกษา ในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. รายงานการวิจัย กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.*
- อุทิศ ภูอินทร์.(2536). “จะให้คนอยู่ในป่าอนุรักษ์หรือไม่อย่างไร” วารสารสัตว์ป่า เมืองไทย 3,1 : 19 – 26.
- Bertcher, H. J. (1994). *Group Participation Techniques for Leaders and Members.* London : Sage.
- Cohen , John M. , and Uphoff , Norma T. (1977). *Rural Development Participation : Concept and Measures for Project Design, Implementation and Evaluation.* New York : Cornell University.
- Cohen , John M. , and Uphoff , Norma T. (1980). “Participation’s Place in Rural Development : Seeking Clarity Through Specificity.” *World Development* 8 (1980) : 219 – 222.
- Cohen, S. L. 1996. *Mobilizing Communities for Participation and Empowerment.* In *Participatory Communication for Social Change.* J. Servaes, T. L. Jacobson and S. A. White, eds. New Delhi: Sage. Pp. 223 – 284.
- Farmer - Centred Agricultural Resources Management Programmer (FARM) (1998) *Participatory Assessment and Planning.* Bangkok : FAO – UNDP.
- Hay, D. G. (1982). “Why Community participation 9.” *A discussion of agreement n.p. : United Nations Children’s Fund.*

- Kaufman, H.F. (1949). Participation organized activities in selected Kentucky Localities. Agricultural Experiment Station Bulletins.
- Koontz, T.M.(2003). “The Farmer, the Planner, and the Local Citizen in the Dell : How Collaborative Groups Plan for Farmland Preservation,” Landscape and Urban Planning. 66 : 19 – 34.
- Maslow, Abraham H. (1954). Motivation and Personality. New York : Harper and Row.
- Parson, Tolcott. (1951). Toward General Theory of Social Action. New York : Harvard University.
- Reeder, William W. (1973) Beliefs Disbeliefs and Social Action Department of Rural Sociology Bulletin. New York : Missouri University.
- Regor, E.M. (1973) Communication Strategies for Rainy Planning. New York : The Free Press.
- Stewart, Jane Cecillia. (2002) Participatory decision – making in forest management : A case study of the Lin’an Model Forest (China) : University of Guelph.
- White, A. T. (1951) Social Agriculture Individuals in Fours Rural. New York : American Book Company.
- WHO / UNICEF. (1978). Report of the International Conference on Primary Health Care . New York : N.P. Press.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

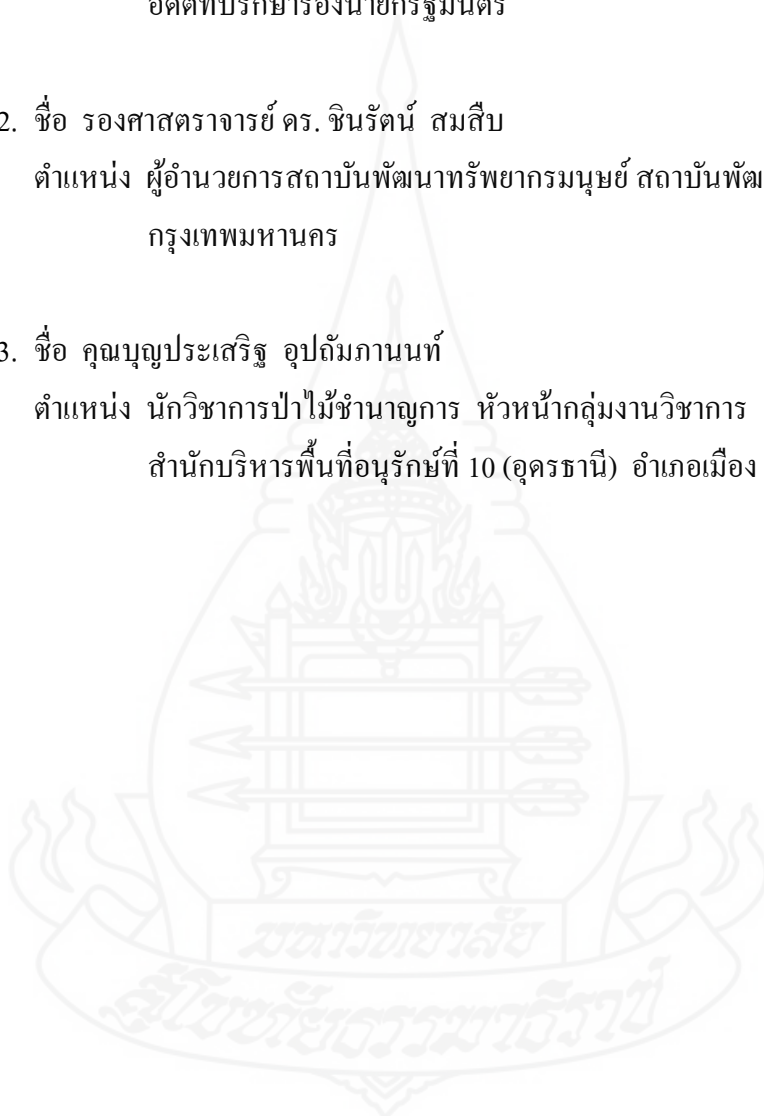
ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. ชื่อ รองศาสตราจารย์ ดร. สุเทพ เชาวลิต
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการหลักสูตรปริญญาเอก (Doctor of Management)
อดีตที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี
2. ชื่อ รองศาสตราจารย์ ดร. จินรัตน์ สมสืบ
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
กรุงเทพมหานคร
3. ชื่อ คุณบุญประเสริฐ อุปถัมภานนท์
ตำแหน่ง นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ
สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุตรธานี) อำเภอเมือง จังหวัดอุตรธานี

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

แบบสอบถาม

**เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์
ที่ 10 (อุดรธานี)**

.....

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ท่านเป็นผู้ที่จะให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) ผู้วิจัยจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามชุดนี้ อย่างครบถ้วนตามความเป็นจริง ความคิดเห็นของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเป็นอย่างยิ่ง

แบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วยเนื้อหา 3 ขั้นตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

ตอนที่ 3 แนวทางในการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) อย่างยั่งยืนต่อไป

(นายชัยพิชิต สอนสมนึก)

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย $\surd$ ลงในช่องว่าง ( ) ตามความเป็นจริงเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

( ) ชาย ( ) หญิง

2. อายุ

( ) ต่ำกว่า 20 ปี ( ) 20 – 30 ปี

( ) 31 – 40 ปี ( ) 41 – 50 ปี

( ) 51 ปี ขึ้นไป

3. อาชีพ

( ) เกษตรกร ( ) รับจ้าง

( ) ธุรกิจส่วนตัว ( ) ค้าขาย

( ) รับราชการ ( ) อาชีพอื่นๆ ระบุ.....

4. ระดับการศึกษา

( ) ประถมศึกษา ( ) มัธยมศึกษาตอนต้น/ปลาย

( ) ปริญญาตรี ขึ้นไป

5. รายได้ต่อเดือน

( ) น้อยกว่า 3,000 บาท ( ) 3,000 – 6,000 บาท

( ) มากกว่า 6,000 บาท

6. อุทยานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในพื้นที่

( ) อุทยานแห่งชาติภูผายล ( ) อุทยานแห่งชาติภูพาน

( ) อุทยานแห่งชาติภูผาเหล็ก ( ) อุทยานแห่งชาติภูถ้ำก้าง

( ) อุทยานแห่งชาติภูเก้าภูพานคำ

ตอนที่ 2 ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักบริหารพื้นที่
อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

คำชี้แจง ในแต่ละข้อต่อไปนี้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ
อย่างน้อยเพียงใด โดยใส่เครื่องหมาย $\sqrt$ ลงในช่องการมีส่วนร่วมที่ต้องการเพียง 1 ช่อง เท่านั้น

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการร่วมรับรู้					
1. ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติจากเครื่องขยายเสียงของอุทยานแห่งชาติ					
2. ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ จากเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ					
3. ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ จากผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน					
4. ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ จากเพื่อนบ้าน					
5. ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ จากสื่อวิทยุ/โทรทัศน์					
6. ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ จากหนังสือพิมพ์					
7. ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ จากเอกสารต่างๆ เช่น ใบปลิว ข้อความโฆษณา					
ด้านการร่วมคิด					
8. ร่วมวางแผนปฏิบัติงานสำรวจถ้ำหรือร่องที่ดินตามโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินป่าไม้					
9. ร่วมวางแผนปฏิบัติงานในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ กำหนดแนวป้องกันไฟป่า/แนวเขตปลูกป่า/บำรุงป่า					

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
10. ร่วมกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการในการใช้ประโยชน์จากป่า					
11. ร่วมเสนอปัญหาและความต้องการในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
12. ร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เมื่อมีการประชุมหมู่บ้าน					
ด้านการร่วมทำ					
13. เข้าร่วมดับไฟป่าในอุทยานแห่งชาติ					
14. เข้าร่วมปลูกและบำรุงป่าในอุทยานแห่งชาติ					
15. เข้าร่วมฝึกอบรมในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
16. เข้าร่วมดูแลรักษาป้ายและเครื่องหมายแสดงแนวเขตอุทยานแห่งชาติ					
17. ร่วมลาดตระเวน ดูแลการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ					
18. ร่วมบริจาคเงิน/สิ่งของให้กับอุทยานแห่งชาติเพื่อการอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติ					
19. ร่วมประชาสัมพันธ์เผยแพร่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และช่วยต้อนรับให้ความรู้เกี่ยวกับป่าแก่ผู้มาเที่ยวหรือศึกษาดูงาน					
ด้านการร่วมแก้ไข					
20. ร่วมมือกับทางราชการในการค้นหาปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ					
21. แจ้งข้อมูลการเกิดไฟป่าในอุทยานแห่งชาติ					
22. แจ้งข้อมูลการลักลอบตัดไม้ในอุทยานแห่งชาติ					
23. แจ้งข้อมูลการบุกรุกพื้นที่ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ					

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
24. ร่วมตรวจสอบติดตามผลการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ					
25. ร่วมแก้ไขปัญหาการบุกรุกครอบครองที่ดินอุทยานแห่งชาติเพื่อเป็นที่ดินทำกิน					
26. ร่วมค้นหาสาเหตุและแก้ไขการเกิดไฟป่า การหาของป่า เฒ่าป่า ล่าสัตว์ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ					
27. ร่วมค้นหาแนวทางแก้ไขการลักลอบตัดไม้การอนุรักษ์ป่าไม้พื้นที่ต้นน้ำในอุทยานแห่งชาติ					
ด้านการร่วมรับผลประโยชน์					
28. การได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่รอบบริเวณอุทยานแห่งชาติในการทำการเกษตร					
29. การได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่รอบบริเวณอุทยานแห่งชาติในการเลี้ยงสัตว์					
30. การได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่รอบบริเวณอุทยานแห่งชาติในการเก็บหาของป่า อาหารและยาเพื่อใช้เองหรือจำหน่าย					
31. การได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่รอบบริเวณอุทยานแห่งชาติในการเก็บไม้ทำฟืนหรือถ่าน					
32. การได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่รอบบริเวณอุทยานแห่งชาติในการเก็บไม้เพื่อทำการก่อสร้างและซ่อมแซมที่อยู่อาศัย					
33. การได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่รอบบริเวณอุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งน้ำจากป่ามาใช้อุปโภค บริโภค					
34. การได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่รอบบริเวณอุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ					

ตอนที่ 3 แนวทางในการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)

3.1 ปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ท่านคิดว่ามีปัญหาและอุปสรรคใดบ้าง ที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ปัญหาที่เกิดจากประชาชน

1. ปัญหา.....

.....

สาเหตุ.....

.....

.....

.....

2. ปัญหา.....

.....

สาเหตุ.....

.....

.....

ปัญหาที่เกิดจากหน่วยงานของรัฐ

1. ปัญหา.....

.....

สาเหตุ.....

.....

.....

2. ปัญหา.....

.....

สาเหตุ.....

.....

.....

3.2 แนวทางในการแก้ไขปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ท่านมีข้อเสนอแนะอะไรบ้าง ที่จะเป็แนวทางในการแก้ไขปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ให้ประสบความสำเร็จมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับปัญหาที่เกิดจากประชาชน

1. ปัญหา.....

.....
.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....
.....
.....

2. ปัญหา.....

.....
.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะสำหรับปัญหาที่เกิดจากหน่วยงานรัฐ

1. ปัญหา.....

.....
.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....
.....
.....

2. ปัญหา.....

.....
.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....
.....
.....

3.3 ข้อเสนอแนะด้านอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายชัยพิชิต สอนสมนึก
วัน เดือน ปีเกิด	2 มิถุนายน 2512
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลอำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร
ประวัติการศึกษา	ปริญญาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์บัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2549
สถานที่ทำงาน	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
ตำแหน่ง	เจ้าพนักงานป่าไม้อาวุโส

